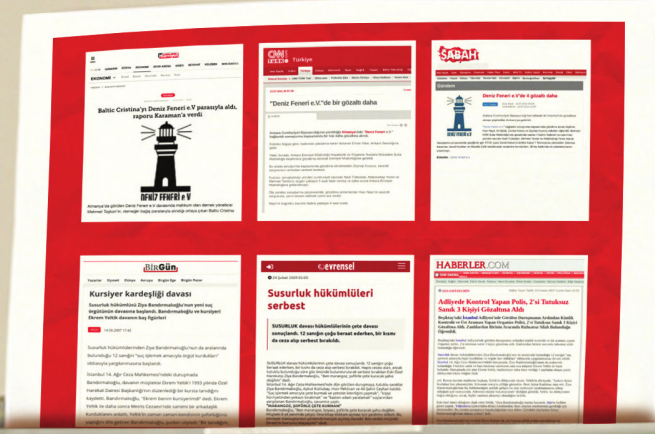

HAFIZAMIZ SİLİNİYOR

İNTERNET SANSÜRLERİNİN
UNUTULMA HAKKI BOYUTU

YAMAN AKDENİZ

iFOD
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ

HAFIZAMIZ SİLİNİYOR

İNTERNET SANSÜRLERİNİN
UNUTULMA HAKKI BOYUTU

YAMAN AKDENİZ

iFOD

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ

Hollanda Kraliyeti

Bu yayın Hollanda Büyükelçiliği İnsan Hakları Programı desteğiyle yürütülen bir proje kapsamında hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca yazarı sorumlu olup herhangi bir şekilde Hollanda Büyükelçiliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

HAFIZAMIZ SİLİNİYOR

İNTERNET SANSÜRLERİNİN UNUTULMA HAKKI BOYUTU

YAMAN AKDENİZ

Sansürün 50 Tonu - 1

ISBN: 978-605-69446-6-6

Eylül 2022

© İfade Özgürlüğü Derneği

Hasırcıbaşı Caddesi, No: 24/4, Kadıköy İstanbul
Sertifika No: 44361

Tasarım Kadir Abbas

• ARAŖTIRMA •

HAFIZAMIZ SİLİNİYOR

İNTERNET SANSÜRLERİNİN
UNUTULMA HAKKI BOYUTU

YAMAN AKDENİZ

İfade Özgürlüğü Derneği ve Unutulma(ma) Hakkı Raporu Hakkında

Merkezi İstanbul’da bulunan İfade Özgürlüğü Derneği (“İFÖD”) Ağustos 2017 içinde kurulmuştur. Dernek, dil, din, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, engellilik, politik görüş farklılığı ve diğer nedenlere dayalı hiçbir ayırım gözetmek-sizin ifade özgürlüğü hakkına yönelik ihlallerin önlenmesi ve sona erdirilmesine odaklanmıştır. Bu anlamda, ifade özgürlüğü hakkı ihlale uğrayan veya bu hakkı tehlike altında olan kişilere yaşadıkları ihlallere karşı hukuki yardım sağlamak, bu amaçla araştırma, eğitim, ulusal ve uluslararası işbirliği dahil çalışmalar yapmak ve dayanışmak ayrıca bu kişilerin haklarının güvence altına alınmasına katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur.

İfade Özgürlüğü Derneği’nin kurulmasıyla birlikte Dernek bünyesinde Türkiye’de devam eden İnternet sansürleriyle ilgili olarak 2018,ⁱ 2019ⁱⁱ ve 2020ⁱⁱⁱ EngelliWeb yıllık raporları yayınlanmıştır. Özellikle 2020 yılı ve Covid-19 pandemi döneminde gittikçe artan baskılarla 5651 sayılı İnternet Kanununda yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerle birlikte git gide artan İnternet sansürlerinin yakıcı ve yok edici etkisi bu raporlarda ele alınmıştır. Bu sistematik çalışmanın ve raporlamanın amacı sansürün yakıcı etkisinin ve verdiği zararın toplumsal hafızadan tamamen silinmemesini sağlamak ve İnternet sansürlerinin boyutunu belgelemektir.

İfade Özgürlüğü Derneği bünyesinde EngelliWeb yıllık raporlama çalışmaları devam ederken, son yıllarda, giderek artan bir şekilde, bireylerin **unutulma hakkına** atıfla, geçmişlerinde kendi iradeleriyle veya üçüncü kişilerin neden olduğu bir olay nedeniyle haklarında yapılan haber veya yayınlanan içeriklerden dolayı geleceklerinin olumsuz bir şekilde etkilenmemesini talep ettikleri ve bu taleplerin sıklıkla sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında kişilik hakları ihlali olarak değerlendirildiği ve erişimin engellenmesi ve haber ve içeriklerin yayından kaldırılmasına karar verdikleri görülmüş ve tespit edilmiştir.

i Bkz. İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2018; Türkiye’den Erişime Engellenen Web Siteleri, Haber ve Sosyal Medya İçeriklerinin Analiz Raporu, Haziran 2019: https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2018.pdf
ii İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü, Temmuz 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf
iii İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2020: Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi, Ağustos 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2020.pdf

Dolayısıyla, unutulma hakkının ne anlama geldiği, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında ne şekilde yer aldığı, sulh ceza hakimliklerinin yaklaşımı, uygulamada ortaya çıkan problemler, verilen kararların ve uygulamanın ifade ve basın özgürlüğü özelinde özellikle İnternet haber arşivleri üzerindeki etkisi bu yeni çalışmada değerlendirilecektir. Bu değerlendirme yapılırken bir tarafta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesi kapsamında korunan özel hayatın gizliliği ve kişilik haklarının korunması ve bir diğer tarafta Sözleşme'nin 10. Maddesi kapsamında korunma altına alınmış olan ifade ve basın özgürlüğüyle eşit derecede önemli bu hakların çatışması da değerlendirilecektir.

Unutulma hakkının tarihçesine bakıldığında, çıkış noktası Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 2014 yılında verdiği bir karara dayanmaktadır.^{iv} Bu karar sonrasındaki uygulamada bireylerin talepleri üzerine haklarında yapılan ve unutulma hakkı kapsamında değerlendirilebilecek tipteki haber ve içeriklerin arama motorlarından bulunamamasının sağlanması, bir başka deyişle, kendileriyle ilgili unutulma hakkı kapsamında değerlendirilen haber ve içeriklerin arama motorlarının sonuçlarından çıkarılmasıyla sağlanmaktadır.

Unutulma hakkının Türkiye'deki tarihçesi ve Türk hukukunda yer alması ise Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Haziran 2015^v ve devamında Anayasa Mahkemesi'nin Mart 2016'da aldığı kararlarla gelişmeye başlamış,^{vi} Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Ekim 2018'de aldığı bir kararından^{vii} sonra Yargıtay 19. Ceza Dairesi tarafından, ağırlıklı olarak erişim engelleme uygulamaları ile ilgili 24, 19. Ceza Dairesi'nin kapatılmasından sonra ise Yargıtay 7. Ceza Dairesi nezdinde bu raporun hazırlanmasına kadar dört karar daha verilmiştir. Yargıtay nezdinde verilen toplam 30 karara ek olarak Anayasa Mahkemesi'nin unutulma hakkıyla ilgili toplam sekiz kararı bulunmaktadır.^{viii} Bu raporda değerlendirileceği üzere, genel olarak Anayasa Mahkemesi'nin bu kararları 5651 Sayılı Kanun'un kişilik hakları ihlalleriyle ilgili 9. maddesi kapsamında sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen erişimin engellenmesi kararlarıyla ilgilidir.

Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi'nin Ekim 2017'de kişilik hakkı ihlali gerekçeyle verilen erişim engelleme kararlarında ilkesel olarak uygulanması gerektiğini belirttiği **“ilk bakışta ihlal”** yaklaşımı^{ix} da bu değerlendirmenin bir parçası olacaktır. Anayasa Mahkemesi'nin bu ilkesel yaklaşımının sulh ceza hakimlikleri tarafından göz ardı edilmesinin sonunda, yaklaşık dört sene sonra verdiği Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri (**“Diken ve Diğerleri”**) başvurusuyla ilgili kararında, 5651 sayılı Kanun'un kişilik hakları ihlalleriyle ilgili 9. maddesinde **“yapısal sorunlar”** tespit edilmiş ve pilot kararı uygulamasına gidilmiştir.^x

iv Google İspanya SL, Google Inc./İspanya Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Mario Costeja Gonzales, C-131/12, 13.05.2014.

v Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

vi N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

vii Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

viii N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016; N.B.B. (2) Başvurusu, B. No: 2014/17143, 01.03.2017; G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Aslı Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017; C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

ix Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

x Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, R.G. 07.01.2022-31712.

Unutulma hakkı sorunlarının başlangıç noktası olan ve Anayasa Mahkemesi tarafından yapısal sorunlar tespit edilen 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine bakıldığında ise, Temmuz 2020 değişikliklerine kadar, **9. madde kapsamında doğrudan unutulma hakkına atf yapılmadığı**, madde metninin **genel olarak kişilik hakları ihlalleriyle ilgili olduğu** ve sulh ceza hakimlikleri tarafından kişilik hakları ihlallerine istinaden karar verilebilecek tek yaptırımın haber ve içeriklere erişimin engellenmesi olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, Şubat 2014 değişiklikleriyle birlikte kanun koyucu 5651 sayılı Kanun'a yeni eklenen 9/A maddesi ile **özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesini** de mümkün kılmış, fakat uygulamada 9/A maddesi nadiren kullanılmış, talepler genellikle daha hızlı işleyen 9. madde kapsamında yapılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Temmuz 2020 içinde yapılan değişiklikler sonrasında ise 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine erişim engelleme yaptırımının yanı sıra haber ve içeriklerin yayından çıkartılması ve bu kapsamda yer alan içeriklerle talep edenlerin isimlerinin arama motorları sonuçları ile ilişkilendirilmemesi yaptırımları da eklenmiştir. Madde metninde yapılan değişiklikler sonrasında da doğrudan unutulma hakkına atf yapılmamıştır.

Bu rapor kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen unutulma hakkı kararları değerlendirilecek, 2022'nin ilk yarısına ilişkin ek bir analiz raporu daha sonradan yayınlanacaktır. EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında 2020 yılı içinde, Türkiye genelinde **369 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi dayanak gösterilerek verilen toplam **3.173 farklı karar** tespit edilmiş ve incelenmiştir. Bu kararlar incelendiğinde, 2020 yılında unutulma hakkı ile ilgili **105 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **224 karar** tespit edilmiştir. 2021 yılı içinde ise Türkiye genelinde **386 sulh ceza hakimliği** tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen yaklaşık **3.504 erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkartılması kararı** tespit edilmiş ve incelenmiştir. 2021 yılında unutulma hakkı ile ilgili **133 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **324 sulh ceza hakimliği kararı** tespit edilmiştir. Dolayısıyla, 2020 ve 2021 yıllarında **174 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **548 karar** tespit edilmiş ve bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.^{xi}

Bu kararlarla konu taleplerle toplam **10.441 haber ve içeriğe erişimin engellenmesi veya bu haber ve içeriklerin çıkartılması** talep edilmiş, **8.865 haber ve içeriğe erişim engellenmiş** ve **1.048 haber ve içeriğin çıkartılmasına** karar verilmiştir. Dolayısıyla, toplamda **9.913 (%94,94) haber ve içerik için yaptırım uygulanmış**, sadece **528 (%5,06) haber ve içerikle ilgili talepler reddedilmiştir**. Tespit edilen **548 karar**, bu çalışma kapsamında tek tek değerlendirilmiş, talepler, bulunabildiği kadarı ile taleplere konu haber ve içerikler ve sulh ceza hakimliklerinin karar gerekçeleri ve hukuki değerlendirmeleri, kararların sonuçları, uygulanan tedbirlerle birlikte incelenmiş ve kategorize edilmiştir. Ayrıca, talep edenlerin sıfatları, haber ve içeriklerin yayınlanma tarihi ve bu haber ve içeriklerin yayınlanmasında kamu yararı olup olmadığı da ayrıca değerlendirilmiştir.

^{xi} Bu çalışma kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından yaptırım uygulanan ve dolayısıyla taleplerin kabul veya kısmen kabul edildiği toplam **548 unutulma hakkı kararı** değerlendirilmiştir. Sulh ceza hakimlikleri tarafından **doğrudan reddedilen kararları** ise tespit etmek mümkün değildir ve doğrudan reddedilen taleplerle ilgili kararlar bu çalışmanın içinde yer almamaktadır.

Unutulmamalıdır ki, unutulma hakkı taleplerine konu haber ve içerikler, **yayınlandıkları tarihte herhangi bir kişilik hakkı ihlali veya hukuka aykırılık içermeyen** haber ve içeriklerdir. Dolayısıyla, bu tip talepler **üstün bir kamu yararı olmadığı** durumlarda ve özellikle sade vatandaşların “**geçmişini kontrol etme**” ve “**belirli hususların geçmişinden silinmesini ve hatırlanmamayı isteme hakkı**” olarak ancak **istisnai durumlarda** olumlu değerlendirilebilir. Fakat, yayınlama aşamasında gerçek ve olgu aktarımı içeren, kamu yararının bulunduğu, genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayan haber ve içerikler veya kamusal ve toplumsal ilginin devam ettiği ve güncelliğini koruyan haberler bakımından unutulma hakkı üstün gelmeyebilir, basın arşivlerinde yer alan haberlerin varlığı ve yayınlanmasına devam edilmesi ifade ve basın özgürlüğü bağlamında üstün kamu yararı gözetildiğinde daha ağır basabilir. Bu dengenin korunup korunmadığı ve özellikle sulh ceza hakimlikleri tarafından unutulma hakkının ne şekilde ele alındığı, çok sayıda farklı örneklerle birlikte bu çalışmayla birlikte kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Profesör **Yaman Akdeniz** (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi) tarafından hazırlanan bu çalışmada unutulma hakkının 5651 sayılı Kanun kapsamında “kişilik haklarını koruma” amaçlı olarak sulh ceza hakimlikleri tarafından nasıl uygulandığı, talepleri ne şekilde değerlendirdikleri, karar alma süreçlerinde Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapıp yapılmadığı ve dolayısıyla ilgili içtihadı dikkate alıp almadıkları değerlendirilecektir. Bu bağlamda Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatları da incelenerek uyumluluk değerlendirmesi de yapılacaktır.

Ayrıca, raporda, sulh ceza hakimlikleri kararlarına konu yaptırımların hedefi, içerik sağlayıcısı konumunda basın organları, gazeteler ve İnternet medyası olduğu durumlarda, hakimliklerin çatışan haklar kapsamında ifade ve basın özgürlüğünü dikkate alıp almadıkları, kamuyu ilgilendiren olay, konu ve kişiler hakkında yapılan özellikle siyasi nitelikli haber ve içeriklerin basın arşivlerinden kaldırılması konusunda hassas davranıp, davranmadıkları detaylı bir şekilde incelenecek ve unutulma hakkının ayrı bir **sansür mekanizması olarak kullanılıp kullanılmadığı** değerlendirilecektir.

Dernek faaliyetleri çerçevesinde bu rapor İfade Özgürlüğü Derneği’nin Hollanda Hükümetinin İnsan Hakları Programı tarafından fonlanan bir projesi kapsamında hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanmasına dolaylı olarak ciddi katkısı olan **Lumen** veri tabanına^{xii} çok teşekkür ederiz. Ayrıca çalışmada yer alan kararların tespit edilmesi, analiz için uygun hale getirilmesi ve raporda kullanılan görsellerin hazırlanmasında ciddi katkısı olan Uzman Araştırmacı **Ozan Güven** ve Yargıtay’ın unutulma hakkı kararlarını analiz için tespit eden ve derleyen öğrenci stajyerimiz **Hivda Avcı**’ya da çok teşekkür ederiz. Son olarak, Dr. **Can Cemgil**’e çalışmanın son sürümünü, baştan sona, noktasından virgülüne kadar sabırla okuduğu ve proje boyunca değerli katkıları için sonsuz teşekkürler.

xii Bkz. <https://www.lumendatabase.org/>

İçindekiler

UNUTULMA(MA) HAKKI

Unutulma Hakkının Kısa Tarihçesi ve Tanımı	1
UNUTULMA HAKKININ TÜRKİYE'DEKİ YASAL DAYANAĞI	13
5651 Sayılı Kanun'un 9 ve 9/A Maddeleri Kapsamındaki Yaptırımlar	15

TÜRK HUKUKUNDA UNUTULMAMA HAKKININ UYGULANIŞI

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN UNUTULMA HAKKI KARARLARI VE DEĞERLENDİRMESİ	19
Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık Başvurusu Kararı ve İlk Bakışta İhlal İlkeleri	29
Anayasa Mahkemesi'nin 5651 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi ile ilgili Pilot Kararı	32
YARGITAY'IN UNUTULMA HAKKI YAKLAŞIMI VE İLKESEL KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	35
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Unutulma Hakkı Kararı	36
Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Unutulma Hakkı Kararı	37
Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin Unutulma Hakkı Kararları	39
Yargıtay Ceza Dairelerinin Unutulma Hakkı Kararları ve Değerlendirmesi	42
SULH CEZA HAKİMLİKLERİNİN UNUTULMA HAKKI KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	47
Yayınlanmasında Kamu Yararı Bulunan Haberlerle İlgili İnceleme ve Değerlendirme	53
Yayınlandığı Tarihte Kamu Yararı Olan Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı	78
Yayınlanmasında Kamu Yararı Olmayan Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı	85
2020-2021 Yıllarında Alınan Kararlarla Yaptırım Uygulanan Haber ve İçeriklerin Yayınlanma Yıllarının Değerlendirilmesi	86
Unutulma Hakkı Kararlarında Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararlarına Atıf ve Uyum Değerlendirmesi	87
Unutulma Hakkı Kararlarında Gerekçeli Karar Değerlendirmesi	89
SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME	94

Ekran Görüntüsü ve Şekil Listesi

Ekran Görüntüsü 1:	Arama Motorları ile İlgili Bildirim	17
Ekran Görüntüsü 2:	Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	52
Ekran Görüntüsü 3:	Erişime Engellenen Deniz Feneri Haberleri	55
Ekran Görüntüsü 4:	Erişime Engellenen Nesim Malki Cinayeti Haberleri	55
Ekran Görüntüsü 5:	Erişime Engellenen Susurluk Haberleri	55
Ekran Görüntüsü 6:	Erişime Engellenen KCK Ana Davası Haberleri	56
Ekran Görüntüsü 7:	Çorlu 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	59
Ekran Görüntüsü 8:	İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	60
Ekran Görüntüsü 9:	Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	61
Ekran Görüntüsü 10:	Çorlu 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	62
Ekran Görüntüsü 11:	Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	63
Ekran Görüntüsü 12:	Artvin Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	64
Ekran Görüntüsü 13:	Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	65
Ekran Görüntüsü 14:	İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	66
Ekran Görüntüsü 15:	İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	67
Ekran Görüntüsü 16:	İstanbul Anadolu 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	68
Ekran Görüntüsü 17:	Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	69
Ekran Görüntüsü 18:	Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberlerle ilgili haberler	70
Ekran Görüntüsü 19:	Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberlerle ilgili haberler	71
Ekran Görüntüsü 20:	Denizli Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	72

Ekran Görüntüsü 21:	Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	74
Ekran Görüntüsü 22:	Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	75
Ekran Görüntüsü 23:	Aksaray 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	76
Ekran Görüntüsü 24:	Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	77
Ekran Görüntüsü 25:	Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	78
Ekran Görüntüsü 26:	Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	80
Ekran Görüntüsü 27:	Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	81
Ekran Görüntüsü 28:	İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	81
Ekran Görüntüsü 29:	Tokat 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	83
Ekran Görüntüsü 30:	İstanbul Anadolu 10. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	84
Ekran Görüntüsü 31:	Karasu Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	84
Ekran Görüntüsü 32:	Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler	92

Şekil 1:	Yargıtay 19. & 7. Ceza Dairelerinin Unutulma Hakkı Kararları (2016-2021)	43
Şekil 2:	Yargıtay Ceza Daireleri Kararlarında Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi Kararlarına Atıf Sayıları	44
Şekil 3:	Yargıtay'ın Kanun Yararına Bozma Kararlarının Sonuçları	45
Şekil 4:	Sulh Ceza Hakimlikleri Erişimin Engellenmesi Ret Kararları & Yargıtay'ın Kanun Yararına Bozma Kararları	46
Şekil 5:	2020-2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerinin Detayları	48
Şekil 6:	2020: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerinin Detayları	48
Şekil 7:	2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerinin Detayları	49
Şekil 8:	2020-2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerine Uygulanan Yaptırımlar	49
Şekil 9:	2020: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerine Uygulanan Yaptırımlar	50
Şekil 10:	2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerine Uygulanan Yaptırımlar	50
Şekil 11:	2020-2021: Hakimlikler Tarafından Unutulma Hakkı Kararlarında Uygulanan Tedbirlerin Dağılımı	50

Şekil 12:	2020-2021: Hakimlikler Tarafından Uygulanan Tedbirlerin Yıllık Bazda Dağılımı	51
Şekil 13:	2020-2021 Yıllarında Alınan Kararlarla Yaptırım Uygulanan Haber ve İçeriklerin (URL) Toplam Sayıları	51
Şekil 14:	2020-2021: Unutulma Hakkı Kararlarında Kamu Yararı Değerlendirilmesi	53
Şekil 15:	2020-2021: Yayınlanmasında Kamu Yararı Devam Eden Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı	54
Şekil 16:	2020-2021 Yıllarında Alınan Kararlarla Yaptırım Uygulanan ve Kamu Yararı Bulunan Haber ve İçeriklerin (URL) Toplam Sayıları	57
Şekil 17:	2020-2021 Yıllarında Alınan Unutulma Hakkı Kararlarıyla Yaptırım Uygulanan ve Yayınlanmasında Kamu Yararı Olduğu Tespit Edilen Haber ve İçeriklerin Yayınlanma Yılları	58
Şekil 18:	2020-2021: Yayınlandığı Tarihte Kamu Yararı Olan Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı	79
Şekil 19:	2020-2021: Yayınlanmasında Kamu Yararı Olmayan Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı	85
Şekil 20:	Yaptırım Uygulanan Haber ve İçeriklerin Yayınlanma Yılları	86
Şekil 21:	2020-2021 Unutulma Hakkı Kararları: Hukuki Değerlendirme	90
Şekil 22:	Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararlarına Atıf Olmayan Karar Sayısı	91
Şekil 23:	2020-2021 Kamu Yararı İçeren Unutulma Hakkı Kararları: Hukuki Değerlendirme	91
Şekil 24:	2020-2021 Kamu Yararı İçeren Unutulma Hakkı Kararları: Hukuki Değerlendirme	92

UNUTULMA(MA) HAKKI

UNUTULMA HAKKININ KISA TARİHÇESİ VE TANIMI

Ağustos 1991 içinde ilk web sitesinin ortaya çıkması ile birlikte Dünyayı Saran Ağ (World Wide Web – www) çok hızlı bir şekilde gelişmeye başlamış, 31 yıllık tarihinde 2 milyar web sitesi oluşturulmuş, 400 milyondan fazla aktif web sitesi olduğu tahmin edilmektedir. 1994'te Yahoo'nun web dizini servisi sunmaya başlaması ve özellikle Google'ın 1998 yılında arama motoru servisi hizmeti sunmaya başlamasıyla, İnternetin hızlı gelişimi, web 2.0 tabanlı sosyal medya servislerinin ortaya çıkması ve özellikle arama motorlarının gelişimi ile kullanıcılar her türlü haber ve bilgiye çok kolayca erişmeye başlamıştır. Türkiye'de de 1996 sonlarından itibaren birçok gazete ve dergi İnternet üzerinden yayın yapmaya başlamıştır. Hatta bazı gazeteler tüm arşivlerini dijital ortama taşımış, örneğin Milliyet gazetesinin Mayıs 1950'e kadar geriye giden arşivlerine ücretsiz, Cumhuriyet'in ise 1924 yılından günümüze dek basılan tüm gazete ve eklerine ücret karşılığında İnternet üzerinden ulaşmak mümkündür.

Mevcut gazete arşivlerinin İnternete taşınması, İnternet haberciliğinin gelişimi, çok sayıda alternatif haber sitesinin oluşumu ve bu haber sitelerinin kendi arşivlerini oluşturmaları ile birlikte son 30 yılda milyonlarca haber ve içerik dijital ortamda yer almaya başlamıştır. Bu haber ve içeriklerin çok büyük bir kısmının tarihi, kamusal ve dolayısıyla uzun yıllar önce yayınlanmış olsa dahi arşiv değeri olduğu söylenebilir. Bir tarafta, özellikle siyasi nitelikli olaylar ve kamusal figürlerle ilgili haber ve içerikler bakımından, bu tip haberlerin yayınlanma tarihinden sonra geçen uzun zamana rağmen, kamusal ilgi ve yararın devam ettiği ve arşiv değerinin de azalmadığı söylenebilir. Bir diğer taraftan, basında ve İnternette yer alan tüm haber ve içeriklerin sadece siyasi nitelikli olaylar ve kamusal figürlerle ilgili olmadığı ve aynı zamanda sa-

dece vatandaşlarla ilgili haber ve içeriklerinde yayınlandığı ve bu tip haber ve içeriklerin de arşivlerde yer aldığı şüphesizdir. Örneklendirmek gerekirse, Kasım 1996'da kamuoyu gündemine düşen ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli skandallarından biri olan Susurluk Kazası ile ilgili haber, rapor ve içeriklerle ilgili süregelen bir kamu ilgisi olduğu ve bu konudaki haber ve içeriklerin kamusal ve basın arşivlerinde yer almaya devam etmesinde üstün bir kamu yararı olduğu söylenebilir. Benzer şekilde 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ile ilgili haber ve içeriklerin yayınlanmasına devam edilmesinde üstün bir kamu yararı olduğu şüphesizdir. Fakat, 1990'lı yıllarda basında yer almış bazı trafik kazası veya intihar haberlerinin, çok uzun yıllar önce yayınlandığı tarihte güncel ve kamu ilgisi olabilen magazinsel boşanma haberlerinin ve hatta vergi borcunun ödenmemesinden kaynaklı idari yaptırım haberleri veya basit denebilecek bazı suçlardan ceza almış kişiler hakkında yapılan haberlerin, uzun yıllar sonra İnternette veya basın arşivlerinde yer almaya devam etmesinde devam eden bir kamu yararı olmayabilir. Dolayısıyla, geçmişte işlenmiş bir suça ilişkin haberlerin yer aldığı çevrimiçi arşivlerin bir nevi “**sanal sabıka kaydı**”na dönüşmemesi gerektiği düşünülebilir ve beklenebilir.¹

Unutulma hakkı da 2010'lu yılların ortasında, özellikle sade vatandaşlar bakımından, kendileri ile ilgili haber ve bilgilerin uzun yıllar sonra İnternette ve çevrimiçi arşivlerde yer almaya devam etmesinden ve arama motorları aracılığı ile de kendi isimlerinin aranması ile kolaylıkla bulunabilen bu tip haber ve bilgiler bakımından ortaya çıkan bir ihtiyaçtır. Sade vatandaşlar bakımından, bazı bilgiler artık geçmişlerinde ve gençliklerinde kalmış, boşanan kişiler, tekrardan evlenmiş, basit bazı suçlardan dolayı ceza alanlar, cezasını çekmiş, rehabilite edilmiş, topluma geri kazandırılmış ve hayatları boyunca “suçlu”, “hırsız” veya “dolandırıcı” damgası ile hayatlarına devam etmek istememektedirler. Bazı haber ve içeriklerse her ne kadar yayınlanma tarihinde güncel olsa bile, aradan geçen uzun yıllar sonra güncelliğini yitirmiş, örneğin “dolandırıcılık” iddiası ile yargılananlar beraat etmiş, fakat haklarında başlatılan yargılama haberleri İnternette yer almaya devam etmektedir. Bu raporda da detaylandırılacağı üzere, örnekler çoğaltılabilir, fakat **unutulma hakkının sade vatandaşlarla ilgili haber ve bilgiler bakımında ortaya çıkan bir ihtiyaç** olduğu şüphesizdir. Bir diğer taraftan kamuyu yakından ilgilendiren olaylar ve özellikle siyasi nitelikli konular ve kişilerle ilgili haberler bakımından iste aradan geçen zamana rağmen bu tip haberlerin yayınlanmasına devam edilmesinde üstün bir kamu yararı ve arşiv değeri olduğu da unutulmamalıdır.

İnternet bağlamında, unutulma hakkı ile ilgili talepler, özellikle sade vatandaşlar açısından, kendileri hakkında geçmişte hukuka uygun olarak yayınlanmış, olgu aktarımı içeren ve dolayısıyla yayınlandıkları tarihte doğru nitelikteki bilgi içeren haber ve içeriklerin, aradan geçen uzun zamana bağlı olarak yayından veya arşivden kaldırılması, isimlerinin anonimleştirilmesi veya arama motorları aracılığı ile erişilememesinin sağlanması için arama motorlarının indekslerinden çıkartılmasının talep edilebilmesi şeklinde sınıflandırılabilir. 2014 yılında Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Google ile ilgili aldığı bir karar² sonrasında Avrupa'daki unutulma hakkı uygulamasının arama motorlarına yapılan talepler sonucunda ilgili haber ve içeriklerin arama

¹ Hurbain/Belçika, no. 57292/16, 22.6.2021, § 110; M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 106.

² ABAD, Google İspanya SL, Google Inc./İspanya Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Mario Costeja Gonzales, C-131/12, 13.05.2014.

motorlarının indekslerinden çıkartılması ve arama motorlarından listelenmemesi şeklinde olduğu görülmektedir. Bu karara istinaden Google'a 29.05.2014 tarihinden bugüne kadar 1.312.735 unutulma hakkı talebi ile birlikte 5.114.885 URL adresinin Google arama motoru indeksinden çıkartılması talep edilmiştir.³ Google bu taleplerin %50,8'inin karşılandığını belirtmektedir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın unutulma hakkı kararının yanı sıra, 2016'da yayınlanan ve Mayıs 2018'de yürürlüğe giren Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün ("GDPR") 17. maddesi silme hakkını ("unutulma hakkı") içermektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi de arama motorlarıyla ilgili yayınladığı bir tavsiye kararında, indeks dışına alma ve indeksten çıkartma uygulamalarının şeffaf ve dar kapsamlı olarak gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴ Bu bağlamda kendilerine unutulma hakkı başvurusu yapılan arama motorları, indeks ve liste dışı bırakılacak sonuçları belirlerken çıkartılması talep edilen bilgilerin "hatalı, yetersiz, alakasız veya ölçüsüz" olup olmadığını ve bu bilgilerin arama motorları aracılığı ile ulaşılabilir olmasında kamu yararı bulunup bulunmadığını değerlendirmesi beklenmektedir.

Türkiye'de ise gerek Yargıtay⁵ gerekse Anayasa Mahkemesi⁶ tarafından Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın unutulma hakkı kararı dikkate alınarak içtihat oluşturulmuş, fakat 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamındaki taleplerle ilgili olarak sulh ceza hakimlikleri tarafından haber ve içeriklere çoğunlukla erişimin engellendiği, Meclis tarafından bu maddenin kapsamındaki yaptırımların Temmuz 2020 değişiklikleri ile genişletildikten sonra ise erişim engelleme yaptırımının yanı sıra, haber ve içeriklerin yayından kaldırılmasına ve kararlara konu haber ve içeriklerin arama motorları ile ilişkilendirilmemesine de karar verildiği görülmektedir. Dolayısıyla, Türkiye'deki unutulma hakkına ilişkin uygulamanın **Avrupa'daki uygulamalardan çarpıcı biçimde farklı olduğu** görülmektedir. Dolayısıyla, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın unutulma hakkı kararı gereği, Avrupa'daki uygulamalar bu kapsamdaki haber ve içeriklerle ilgili İnternet adreslerinin arama motorlarının indekslerinden çıkartılması yönünde uygulanırken, **Türkiye'deki uygulama** ağırlıklı olarak unutulma hakkı kapsamında değerlendirilen haber ve içeriklerin erişime engellenmesi, yayın ve arşivlerden çıkartılması, dolayısıyla **tamamen yok edilmesine yöneliktir**.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre, unutulma hakkı

"geçmişinde kendi iradesi ile veya üçüncü kişinin neden olduğu bir olay nedeni ile kişinin geleceğinin olumsuz bir şekilde etkilenmesinin engellenmesi sağlanmaktadır. Bireyin geçmişinde yaşadığı olumsuz etkilerden kurtularak geleceğini şekillendirebilmesi bireyin yararına olduğu gibi toplumun kalitesinin gelişmişlik seviyesinin yükselmesine etkisi de tartışılmazdır. Unutulma hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir..."⁷

³ Bkz. <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=en> (28.08.2022).

⁴ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, CM/Rec(2012)3 sayılı Tavsiye Kararı.

⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

⁶ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015. Ayrıca, bkz. Yargıtay 19. CD. E. 2016/15510 K. 2017/5325 05.06.2017; Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

Anayasa Mahkemesi ise, unutulma hakkını ilk kez 2016 yılı içinde **N.B.B. Başvurusu** ile ilgili Genel Kurul kararında değerlendirmiştir.⁸ Anayasa Mahkemesi'ne göre, temel mesele "bireyin geçmişte haber yapılmış ve **gerçeğe aykırılığı ileri sürülmemiş davranışlarının artık hatırlanmasının engellenmesidir**. Zira ifade ve basın özgürlüğü kapsamında İnternet ortamına yüklenen haber ve fikirler çoğu kez kişisel verilerin de kullanılmasını ve işlenmesini beraberinde getirir. Başka bir ifade ile İnternet ortamındaki ilgili haber arşivlerindeki kişisel verilere veya habere erişimin engellenerek kişilerin yaptıklarının unutulmasının sağlanmasıdır."⁹ Fakat, Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkının İnternet gazete arşivlerinde yer alan her türlü içerik bakımından uygulanamayacağını, bu yöndeki taleplerin basın özgürlüğü ile dengelenmesi gerektiğini de belirtmiştir. Anayasa Mahkemesine göre, bu durumda, bir İnternet haberinin unutulma hakkı kapsamında İnternet'ten çıkarılabilmesi için yayının içeriği; yayında kaldığı süre; güncelliğini yitirme; tarihsel bir veri olarak kabul edilememe; kamu yararına katkısı (toplumsal açıdan haberin değeri, haberin geleceğe ışık tutan niteliği); habere konu kişinin siyasetçi veya ünlü olup olmadığı; haber veya makalenin konusu; bu bağlamda haberin olgusal gerçekler ya da değer yargısı içerip içermediği ve halkın ilgili veriye yönelik ilgisi her somut olay açısından incelenmesi gerekir.¹⁰

Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, arşivde yer alan haberlerle kişi arasında ilişki kuran **kışisel verilerin silinmesi, haberin anonim hâle getirilmesi, haber içeriğinin bir kısmına erişimin engellenmesi** gibi birçok yöntemin benimsenebileceğine vurgu yapmıştır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi, 5651 Sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan "erişimin engellenmesi" yaptırımının unutulma hakkı açısından bir önlem olarak kullanılabileceğini kabul etmiştir.¹¹ Fakat, Anayasa Mahkemesi, N.B.B. Başvurusu ile ilgili karardan sonra unutulma hakkı kapsamında İnternet haber arşivlerinden unutulma hakkı kapsamında erişimi engellenmesi taleplerinin reddedilmesi ile ilgili Ekim 2017 içinde arka arkaya vermiş olduğu beş farklı kararda da ifade ve basın özgürlüğünü üstün görmüş, toplumsal açıdan başvurulara konu haberlerin arşivlerde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber değerinin devam ettiği, bu bağlamda **unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığını** belirtmiş ve başvuruçuların şeref ve itibarın korunması haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir.¹²

Bu kararlardan hemen sonra, yine Ekim 2017 içinde, Anayasa Mahkemesi, **Ali Kılık Başvurusu** ile ilgili kararını¹³ yayınlamış ve bu kararda 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen erişim engelleme yaptırımının her türlü haber ve yazı hakkındaki başvurulabilecek bir hukuki yol olmadığını, **istisnai olması gerektiğini** vurgulamıştır. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, 5651 Sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsa-

⁸ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

⁹ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 43.

¹⁰ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 50.

¹¹ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, §§ 51-52.

¹² G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

¹³ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, §§ 62-63.

mında verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarının sulh ceza hakimlikleri tarafından ancak daha ileri bir inceleme yapmaya gerek olmaksızın, **ilk bakışta kişilik haklarının ihlal edildiği**¹⁴ durumlarda uygulanabileceğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre, tedbir niteliğinde olan 9. madde uyarınca erişim engelleme ve/veya içeriğin çıkartılması yaptırımını çekişmesiz bir dava sonucunda “ancak hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hâllerde” mümkündür.¹⁵ Anayasa Mahkemesi ilk bakışta ihlal denetiminin uygulanması zorunluluğunu kişilik haklarının hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade ve basın hürriyeti arasında adil bir denge- nin korunmasının bir ön koşulu olarak kabul etmiştir.¹⁶ Anayasa Mahkemesi Ali Kıdık kararını ve ilk bakışta ihlal doktrinini bugüne kadar 16 farklı başvuruyla ilgili kararında uygulamıştır¹⁷ ve Anayasa Mahkemesi'nin **Ekim 2017** içinde vermiş olduğu Ali Kıdık kararı sulh ceza hakimlikleri açısından bağlayıcıdır.

Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkıyla ilgili **Mart 2018** içinde ve Genel Kurul bünyesinde **C. K. Başvurusu** ile ilgili kararındaysa İnternette isim yazılarak yapılan araştırmada arama motorlarında listelenen ve **İnternet haber arşivlerinde** yer alan bazı haberlerle ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki taleplerin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasını değerlendirmiştir.¹⁸ Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, C. K. Başvurusu ile ilgili kararında unutulma hakkıyla doğrudan ilgili N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararına atıf yapmış, fakat Ali Kıdık Başvurusu ile ilgili kararında¹⁹ belirlediği ilkeleri uygulamış ve iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi, her ne kadar erişimin engellenmesi talep edilen haberlerin 2004 yılında yayınlandığını belirtmiş olsa dahi, başvurucunun şeref ve itibarına yapılan müdahalenin “**çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacını**” ortaya koyamadığını belirtmiştir.²⁰

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, **Ali Kıdık ilkelerini uygularken**, neden N.B.B. Başvurusu ile ilgili “unutulma hakkı kararı ve ilkelerini” dikkate almadığını açıklamamış, fakat açıkça içtihat değişikliğine gitmiş ve arşiv niteliğindeki haber ve içerikler

14 Kemal Gözler, “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9'uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”, Rona Aybay'a Armağan (Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120: <http://www.anayasa.gen.tr/5651.pdf>.

15 Ali Kıdık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, § 83.

16 Ali Kıdık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, § 63.

17 Kemal Gözler Başvurusu, B. No: 2014/5232, 19.04.2018; Miyase İlknur ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2015/15242, 18.07.2018; A.A. Başvurusu, B. No: 2014/7244, 12.09.2018; Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. Başvurusu, B. No: 2015/6313, 13.09.2018; IPS İletişim Vakfı Başvurusu, B. No: 2015/14758, 30.10.2018; Özgen Acar Başvurusu, B. No: 2015/15241, 31.10.2018; IPS İletişim Vakfı Başvurusu (2), B. No: 2015/15873, 07.03.2019; Barış Yarkadaş Başvurusu, B. No: 2015/4821, 17.04.2019; Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş (3) Başvurusu, B. No: 2015/16499, 03.07.2019; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-SEN) Başvurusu, B. No: 2015/11131, 04.07.2019; Kemalettin Bulamacı Başvurusu, B. No: 2016/14830, 04.07.2019; Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz Başvurusu (3), B. No: 2015/17387, 20.11.2019; Kerem Altıparmak Başvurusu, B. No: 2015/8193, 27.11.2019; Kemal Gözler Başvurusu (2), B. No: 2015/5612, 10.12.2019; Aykut Küçükkaya Başvurusu, B. No: 2014/15916, 09.01.2020; Medeni Özer Başvurusu, B. No: 2017/15421, 30.09.2020.

18 C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

19 Ali Kıdık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, §§ 62-63; C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, §§ 29-33.

20 C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 41.

de dahil olmak üzere 9. madde kapsamındaki tüm taleplere ilişkin izlenmesi gereken yaklaşımın Ali Kızık kararında yer alan “**ilk bakışta ihlal**” ilkeleri olduğuna hükmetmiştir. Bir başka deyişle, Anayasa Mahkemesi’nin İnternet haber arşivleri ve unutulma hakkı ile ilgili C. K. Başvurusu hakkındaki kararı, N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararının değil Ali Kızık Başvurusu ile ilgili kararının devamı niteliğindedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise 2018 yılında aldığı bir kararında²¹ sadece Anayasa Mahkemesi’nin N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararını²² dikkate almış, fakat Anayasa Mahkemesi’nin aslında içtihat değişikliğine gittiği Ali Kızık Başvurusu²³ ve Ali Kızık kriterlerini uygulamayı tercih ettiği ve doğrudan **İnternet haber arşivleri ve unutulma hakkı** ile ilgili **C. K. Başvurusu**²⁴ ile ilgili kararını hiç dikkate almamıştır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu kararında bir İnternet haberinin unutulma hakkı kapsamında kalıp kalmadığının belirlenmesi için haberin yayında kaldığı süre, güncelliği, kamu yararı ve ilgisi, haberin olgusal gerçekler ya da değer yargısı taşıyıp taşımadığı ve habere konu kişinin siyasetçi veya şöhret sahibi olup olmaması gibi hususların her bir somut olay açısından incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁵

Fakat, önemle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi’nin **N.B.B. Başvurusu** ile ilgili kararı **03.03.2016** tarihinde, **Ali Kızık** kararı **26.10.2017** tarihinde, **C. K. Kararı** **15.03.2018** tarihinde verilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararıysa **30.10.2018** tarihinde verilmiş, dolayısıyla N.B.B. Başvurusu ile ilgili Anayasa Mahkemesi kararından sonra verilen iki önemli karar (Ali Kızık ve C. K. kararları) Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından tabiri caizse “**atlanmış**” veya **fark edilmemiş** ve 30.10.2018 tarihli **kararın içeriğine de yansımamıştır**. Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınmaması ile Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kızık kararında yer alan “ilk bakışta ihlal” ilkeleri Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay 19. Ceza Dairesi ve 19. Ceza Dairesi’nin kapatılmasından sonra Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından dikkate alınmamış, unutulma hakkı özelinde de Anayasa Mahkemesi’nin ihlal kararı vermediği kararlarında yapmış olduğu toplumsal açıdan haberlerin özellikle İnternet arşivlerinde güncel olmasa dahi yer alması gerektiği yönündeki değerlendirmeleri bu kararlara yansımamıştır. Dolayısıyla, **Yargıtay kararlarının Anayasa Mahkemesi’nin güncel içtihadı ile uyumlu olmadığı** söylenebilir.

Diğer taraftan İfade Özgürlüğü Derneği’nin EngelliWeb raporlama çalışmalarında tespit edildiği ve değerlendirildiği²⁶ üzere Anayasa Mahkemesinin Ali Kızık kararında benimsenen “ilk bakışta ihlal” değerlendirmesinin sulh ceza hakimlikleri tarafından uygulanması zorunluyken **2019** yılında **binde 11** oranında ve çok az sayıda erişimin engellenmesi kararında bu karara atıf yapıldığı tespit edilmiştir. **2020** yılında bu oran **binde 62’ye** yükselmiştir. **2019** yılında Ali Kızık kararına atıf yapılan 69 karardan sadece 22 tanesinde, bir başka deyişle **binde 3 tanesinde** ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapıldığı görülürken **2020** yılı içinde Ali Kızık kararına atıf yapılan 197 karardan

²¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

²² B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

²³ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

²⁴ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

²⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

²⁶ EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü, Temmuz 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf; EngelliWeb 2020: Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi, Ağustos 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2020.pdf

sadece 65 tanesinde, bir başka deyişle, **binde 20'sinde** ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapıldığı görülmüştür. **2021** yılında ise Ali Kızık kararına atfı yapılan 229 karardan sadece 90 tanesinde bir başka deyişle, **binde 25 tanesinde** ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapıldığı görülmüştür. Bu durumun **tesadüfi olmadığı** ve sulh ceza hakimliklerinin Anayasa Mahkemesi tarafından Ekim 2017 içinde verilen Ali Kızık ve sonrasındaki 16 benzer kararını **tamamen göz ardı ettikleri** ortadadır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık kararı 9. madde uygulaması ile ilgili sorunları çözmemiş, hatta sorunun bir parçası haline gelmiştir. İlk bakışta ihlal yaklaşımı ise, Ali Kızık kararının yayınlanmasından sonraki yaklaşık dört yılda sorunları çözmekten ziyade, yapısal sorunun parçası haline gelmiştir.²⁷ İlk bakışta ihlal olup olmadığını inceleme yükümlülüğünü öngörmeyen 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin, kanunun; maddi anlamda kanun niteliğini taşımadığı, Anayasanın 13. maddesinde **şart koşulan kalitede olmadığı açıktır**.

Son olarak, Ekim 2021 içinde, Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu tarafından Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri ("**Diken ve Diğerleri**") başvurusunda 5651 sayılı Kanun'un kişilik hakları ihlalleri ile ilgili 9. maddesinde "**yapısal sorunlar**" tespit edildiği için pilot karar uygulamasına gidilmiş ve birleştirilmiş dokuz başvuruda Anayasa'nın 26, 28 ve 40. Maddelerinden ihlal kararı verilmiştir.²⁸ Anayasa Mahkemesi, kişilik haklarının korunması amacına istinaden 9. maddedeki kuralın meşru bir sınırlandırma sebebi sunsa dahi, kuralın "sulh ceza hakimliklerinin bu yetkiyi nasıl kullanacaklarını tarif" etmediğini,²⁹ mevcut kural ve yapının "keyfi ve orantısız müdahaleleri önlemeye elverişli" olmadığını,³⁰ süresiz engellemelerin ise ağır bir müdahale aracı olduğunu da belirterek, başvuru sahiplerinin Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri ile korunan haklarının ihlal edildiği, ifade ve basın özgürlüklerinin korunmasına ilişkin temel güvencelere sahip olmaması nedeniyle **ihlalin doğrudan kanundan kaynaklandığı** sonucuna varmıştır.³¹ Yapısal sorunun çözümü için kararını Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmiş ve aynı konuda yapılan ve bu karardan sonra yapılacak başvuruların incelenmesinin bu kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl süre ile ertelenmesine karar vermiştir. Bu süre 06.01.2023 tarihinde dolacaktır. Anayasa Mahkemesi, Haziran 2022 içinde 334 farklı başvuruyu pilot karar kapsamına aldığını açıklamıştır.³² Anayasa Mahkemesi'nin pilot kararı, **unutulma hakkı** ile ilgili olarak 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında yapılacak başvuruları da etkileyecektir.

Tüm bu içtihat kargaşası devam ederken, sulh ceza hakimlikleri ise 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında yapılan unutulma hakkı taleplerini bu raporda da gö-

²⁷ Ayrıca bkz. Uluslararası Hukukçular Komisyonu, *Türk Sulh Ceza Hakimlikleri ve Uluslararası Hukuk Raporu*, 2018, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/02/Turkey-Judgeship-Advocacy-Analysis-brief-2018-TUR.pdf>; Venedik Komisyonu, *Sulh Ceza Hakimliklerinin Görev, Yetki ve İşleyişleri Hakkında Görüş*, No. 852/2016, 13.03.2017, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)004-tur](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)004-tur); Venedik Komisyonu, *5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Hakkında Görüş*, No. 805/2015, 15.06.2016, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)011-e).

²⁸ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, R.G. 07.01.2022-31712.

²⁹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 131.

³⁰ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 132.

³¹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 133.

³² Bkz. <https://www.anayasa.gov.tr/media/8051/pilotkararlar01.pdf>

rüleceği üzere ağırlıklı olarak Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararına³³ ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Haziran 2015 tarihli kararına³⁴ atıfla karara bağlamaya devam etmektedir. Keza, Yargıtay Ceza Daireleri de kanun yararına bozma talebiyle gelen dosyalarda da değerlendirmeyi ağırlıkla Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararına³⁵ ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Haziran 2015 tarihli kararına³⁶ atıfla yapmaktadır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık Başvurusu³⁷ ve Ali Kızık kriterlerini uygulamayı tercih ettiği ve doğrudan **İnternet haber arşivleri ve unutulma hakkı** ile ilgili **C. K. Başvurusu**³⁸ ile ilgili karar gerek **sulh ceza hakimlikleri** gerekse **Yargıtay'ın ilgili daireleri tarafından hiç dikkate alınmamaktadır**.

Öte yandan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde de unutulma hakkı Sözleşme'nin 8. Maddesiyle korunan özel hayata saygı hakkı ile 10. Madde kapsamında korunan ifade özgürlüğü bağlamında ve Mahkemenin çatışan haklar ilkelerine atıfla değerlendirilmeye başlamıştır.³⁹ Genel olarak kamuyu ilgilendiren ve kamu yararına katkı sunan haber ve içerikler söz konusu olduğu durumlarda Mahkeme'ye göre kamunun bu tip konulara ilgisi sadece makalenin yayınlandığı tarihle ve güncel olaylarla da sınırlı değildir. Bu bağlamda kamu ilgisi geçmişe yönelik de olabilir ve dolayısıyla **İnternet basın arşivlerini** de kapsamaktadır. Basın kuruluşları da İnternet üzerinden sundukları arşivlerle bilginin yayılmasını kolaylaştıran önemli bir rol oynamaktadır.⁴⁰

Mahkeme'ye göre İnternet arşivlerinin sürdürülmesi ve kamuya sunulması basının **"bekçi köpeği"** rolünün kritik bir ikincil boyutudur ve çevrimiçi arşivler genel olarak 10. Madde tarafından sağlanan koruma kapsamında değerlendirilmektedir.⁴¹ Dolayısıyla, Mahkeme, kamunun sadece güncel bir konuda haber alma ve bilgi edinme değil, aynı zamanda **geçmişe yönelik araştırma yapma hakkı olduğuna, çevrimiçi arşivlerin önemine** ve bu arşivlerin 10. Madde kapsamında korunmasına vurgu yapmaktadır.⁴² Bu bağlamda, **Beşinci Bölüme** göre bir Alman işadaminin, altın kaçakçılığı, zimmete para geçirme ve organize suça karıştığı iddiasını içeren haber ve içerikler, her ne kadar aradan uzun bir süre geçmiş olsa dahi, kamuyu ilgilendiren ve kamu yararına katkı sunmaya devam eder nitelikte haberlerdir.⁴³ Kaldı ki AİHM'e göre kişinin cezai bir yaptırım gerektiren eylemlerde bulunmak gibi **kendi eylemlerinin öngörülebilir bir sonucu olarak itibar kaybına uğraması** durumunda Sözleşmenin 8. Mad-

³³ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

³⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

³⁵ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

³⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

³⁷ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

³⁸ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

³⁹ Bkz. Fuchsmann/Almanya, no. 71233/13, 19.10.2017; M.L. AND W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018; L.B./Macaristan, no. 36345/16, 12.01.2021 (Bu başvuru 31.05.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir); Hurbain/Belçika, no. 57292/16, 22.6.2021 (Bu başvuru 11.10.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir); Biancardi/İtalya, no. 77419/16, 25.11.2021.

⁴⁰ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 89.

⁴¹ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 90; Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık, (nos. 1 & 2), nos. 3002/03 ve 23676/03, 10.03.2009, §§ 27 ve 45; Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya, no. 33846/07, 16.07.2013, § 59.

⁴² M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, §§ 101-102.

⁴³ Fuchsmann/Almanya, no. 71233/13, 19.10.2017, §§ 37-39. Ayrıca bkz. Times Newspapers /Birleşik Krallık (nos. 1 and 2), nos. 3002/03 ve 23676/03, § 45, ECHR 2009.

desi kapsamında şikâyetle bulunulamayacaktır.⁴⁴ AİHM, habere konu kişilerin isimlerinin özellikle kamuyu yakından ilgilendiren ceza davalarıyla ilgili haberlerde yer almasının basının yaptığı işin önemli bir parçası olduğunu *M.L. ve W.W./Almanya* kararında⁴⁵ *Fuchsmann/Almanya*⁴⁶ kararına atıfla vurgulamıştır. Dolayısıyla, bu gibi durumlarda devam eden bir kamu ilgisi ve kamu yararı söz konusu olabilir ve bu ilginin zamanla azalmadığı ve bu tip haberlerin çevrimiçi arşivlerde yer almasının da ifade ve basın özgürlüğü kapsamında yer aldığı değerlendirilmektedir. Soruşturma veya yargılamaların tamamlanmış olması, hatta cezalandırma sürecinin tamamlanmış ve başvuru sahiplerinin tahliye olması da bu sonucu değiştirmeyebilir.

Fakat AİHM'e göre geçmişte işlenmiş suçun niteliği de önemlidir ve geçmişte işlenmiş her suça ilişkin haberlerin yer aldığı çevrimiçi arşivlerin de bir nevi **"sanal sabıka kaydı"**na dönüşmemesi gerektiği düşünülmektedir. *Hurbain/Belçika*⁴⁷ başvurusu Le Soir gazetesinin 1994 yılında haber yaptığı bir ölümcül trafik kazası haberinin gazetenin çevrimiçi arşivinde yer alması ve bu haberde G. isimli kişinin tam isminin kazaya ve iki kişinin ölümü ve üç kişinin yaralanmasına sebep olan kişi olarak yer alması ve isminin unutulma hakkı kapsamında anonimleştirilmesi talebiyle ilgilidir.

Üçüncü Bölüme göre bu başvuru **"çevrimiçi unutulma hakkı"** ile ilgilidir. Mahkeme'ye göre bu durum **"yeni bir ifşa"** olarak düşünülebilir ve Avrupa Adalet Divanı'nın Google ile ilgili unutulma hakkı kararındaki ilkeler Le Soir gazetesine de uygulanabilir.⁴⁸ Mahkeme'ye göre Le Soir makalesinin arama motorları tarafından indekslenmesi ve dolayısıyla arandığı zaman kolaylıkla bulunması, Le Soir makalesinin anonimleştirilmeden ve "no index" etiketi konulmadan yayınlandığı için mümkün olmuştur. AİHM'e göre başvuru cezasını çekmiş, rehabilite edilmiş ve topluma geri kazandırılmıştır. Tabii ki olayın ve suçun ilk gerçekleştiği tarih ve yargılama ve mahkumiyet aşamasında daha önceden bilinmeyen veya tanınmayan bir kişi belli bir dereceye kadar tanınabilir veya bilinebilir, fakat bu "bilinirlik" AİHM'e göre zamanla azalacaktır.⁴⁹ O bakımdan, bazı durumlarda, unutulma hakkı ile bireylere tekrardan kamu tarafından bilinmeyen kişilere dönüşme imkanı sağlanabilir. Bu durumda aradan geçen zaman da önemli bir faktördür. Bu bağlamda, siyasetçi, kamu görevlisi veya tanınan bir kişi olmayan G.'nin yaklaşık 20 yıl sonra tekrardan ifşa edilmesini meşru kılacak bir durum AİHM'e göre söz konusu değildir. Kaldı ki, Belçika'daki yerel mahkeme Le Soir makalesinin tamamen yayından kaldırılmasına değil, unutulma hakkı kapsamında başvuru sahibinin isminin anonimleştirilmesine karar vermiştir.

Dolayısıyla, AİHM'e göre karardan etkilenen makalenin kendisi değil, Le Soir arşivindeki erişilebilirliği olmuştur. Sonuç olarak, AİHM başvuru sahibinin 10. Madde kapsamında korunan ifade ve basın özgürlüğü hakkının ihlal edilmediğine oçoğluyla karar verirken, yerel mahkemelerin dengeli bir karar verdiğini, gerek G.'nin özel hayatına saygı hakkını gerekse basın kuruluşunun ifade özgürlüğü hakkını dikkate aldı-

⁴⁴ *M.L. ve W.W./Almanya*, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 88; *Axel Springer AG/Almanya* [BD], no. 39954/08, 07.02.2012, § 83.

⁴⁵ *M.L. ve W.W./Almanya*, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018.

⁴⁶ *Fuchsmann/Almanya*, no. 71233/13, 19.10.2017, § 37.

⁴⁷ *Hurbain/Belçika*, no. 57292/16, 22.6.2021.

⁴⁸ *Hurbain/Belçika*, no. 57292/16, 22.6.2021, § 15.

⁴⁹ *Hurbain/Belçika*, no. 57292/16, 22.6.2021, § 110; *M.L. ve W.W./Almanya*, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 106.

ğını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, bu kararın ve sonucunun, basın kuruluşlarının arşivlerini sistematik ve kalıcı olarak kontrol etme yükümlülüğünü içerdiği şeklinde yorumlanamayacağını da belirtmiştir.⁵⁰

Daireler arası farklı yaklaşımlar ve Büyük Daire karar süreçleri devam ederken AİHM, İnternet ve basın arşivleriyle ilgili başvurular söz konusu olduğu zaman, daha önceki içtihadında yer alan ve çatışan haklar değerlendirmesinde denge kurmak için kullandığı kriterlerden olan kamuyu ilgilendiren bir tartışmaya katkı, hedef alınan kişinin ünlülük derecesi, haberin konusu, ilgili kişinin önceki davranışı, yayımın içeriği, şekli ve sonuçları ve eğer varsa habere konu fotoğrafların çekilme şartları gibi kriterlerin bir kısmının diğerlerine kıyasla daha az önemli olabileceğini de M.L. ve W.W./Almanya kararında belirtmiş⁵¹ ve özellikle başvuruya konu haberlerin çevrimiçi olarak İnternet arşivlerinde bulunmasına ve arama motorları aracılığıyla bulunabilmelerinin sorunun boyutuna katkısına da dikkat çekmiştir. Hatta, Mahkeme'ye göre, özellikle özel hayata saygı hakkı bakımından **İnternetteki içerik ve iletişimin doğurduğu zarar riski**, özellikle arama motorlarının önemli rolü de göz önünden bulundurulduğunda, elbette basının doğurduğu zarar riskinden daha yüksektir.⁵²

Bu bağlamda, AİHM, başvuruya konu **haberleri ilk başta yayınlayan medya kuruluşları** ile bu **içeriklere erişimi kolaylaştıran arama motorlarının yükümlülüklerinin** farklı olabileceğini de belirtmiştir. Dolayısıyla, unutulma hakkı talepleri **medya kuruluşlarına yapıldığı zaman farklı bir sonuç, arama motorlarına yapıldığı zaman tamamen farklı bir sonuç** çıkabilir. Genel olarak, unutulma hakkı talepleri medya kuruluşlarına yapıldığı zaman talep ifade ve basın özgürlüğünü ilgilendirecek ve etkileyecek (AİHS, 10. Madde), talepler arama motorlarına yapıldığı zaman, üçüncü kişiler tarafından arama motorları yoluyla erişilebilen ve elde edilebilen ve profillemeye amacıyla kullanılan kişisel bilgiler söz konusu olduğu için, değerlendirme bireylerin kişisel verilerini koruma hakları ile yakından ilgili olacaktır (AİHS, 8. Madde).

AİHM, unutulma hakkı kapsamında yapılan başvurularda farklı yaptırımların söz konusu olduğuna da dikkat çekmiş, genel olarak ise haber ve içeriklerin basın arşivlerinden kaldırılmasına bugüne kadar pek sıcak bakmamıştır. Bu bağlamda, **Beşinci Bölüm**, M.L. ve W.W./Almanya kararında bir haberin ifade özgürlüğü açısından anonimleştirilmesinin, tamamen silinmesinden ve kaldırılmasından daha az zararlı olduğunu belirtmiştir. Fakat, bir haber içeriğinin anonimleştirilip anonimleştirilmeyeceği tercihinin tamamen basın özgürlüğü kapsamında olduğunu ve 10. Maddenin bu tercih ve kararı basın kuruluşları ve gazetecilere bıraktığını önemle vurgulamıştır.⁵³ Fakat, **Birinci Bölüm**, Biancardi/İtalya kararında⁵⁴ **"indeksten çıkartma"**⁵⁵ yükümlülü-

⁵⁰ Hurbain/Belçika, no. 57292/16, 22.6.2021, § 134.

⁵¹ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 95.

⁵² M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 91; Delfi AS/Estonya [BD], no. 64569/09, 16.06.2015, § 133.

⁵³ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 105; Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya, no. 931/13, 27.06.2017, § 186.

⁵⁴ Biancardi/İtalya, no. 77419/16, 25.11.2021. Kararın Türkçe özet tercümesi için bkz. <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/29122021144542bulten7.pdf>

⁵⁵ AİHM, bu konudaki terminoloji sorununa da dikkat çekmiş ve indeksten çıkarma ("**de-indexing**"), listeden çıkarma ("**de-listing**") ve referans kaldırma ("**de-referencing**") terimlerinin sıklıkla eş anlamlı kullanıldığını belirtmiş, bu bağlamda indekslemenin amacının arama motorlarının web sitelerini tarayarak web sitelerinin içindeki sayfaları dizinine eklemek, böylece dizinde yer alan kelimeler arandığı zaman belirli kriterler belirleyerek, sonuçları sıralayarak göstermek olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, AİHM'e göre eş anlamlı

günün sadece arama motorlarına değil aynı zamanda yayıncılara, gazetelere ve basın arşivlerine de yüklenebileceğini belirtmiştir.⁵⁶ Mahkeme, bu başvuruda eski tarihli bir makalenin yerel bir basın kuruluşu tarafından yayında bırakılıp, ancak dava yoluna gidildikten sonra çok gecikmeli olarak basın arşivinin indeksinden çıkartılması ve makalenin arama motorları tarafından bulunamaması için makaleyi etiketlememesi (“**de-index**”) yaptırımını ifade özgürlüğü ihlali olarak değerlendirmemiştir. Birinci Bölüm, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine hükmederken, başvurucunun başvuru konusu haberi indeksten çıkartmaması nedeniyle habere konu kişilerin özel hayatına saygı hakkını ihlal ettiğine yönelik yerel mahkeme kararlarıyla, bu kararların başvurucunun haberinin İnternette kaldırması veya anonimleştirilmesi yaptırımını içermediğini de göz önünde bulundurarak, başvurucunun ifade özgürlüğüne haklı bir kısıtlama getirildiğini belirtmiştir.

Birinci Bölüm, *Biancardi/İtalya* kararında⁵⁷ Axel Springer kriterlerinin “**çevrimiçi unutulma hakkı**” ile ilgili başvurularda uygulanamayacağını belirtmiş ve üç farklı kritere dikkat çekmiştir. Birinci Bölümüne göre **öncelikle**, makalenin **çevrimiçi olarak tutulduğu sürenin uzunluğu**, makaleye konu kişilerle ilgili verilerin o tarihteki işleme amacı da dikkate alınarak, değerlendirilmelidir. **İkinci** kriter olarak habere konu verilerin **hassasiyetinin** değerlendirilmesi gerekir. **Üçüncü** olarak, başvuru basın kuruluşuna **uygulanan yaptırımın ağırlığı** değerlendirilmelidir.

2021 içinde **Dördüncü Bölüm** tarafından karara bağlanan *L.B./Macaristan*⁵⁸ ve **Üçüncü Bölüm** tarafından karara bağlanan *Hurbain/Belçika*⁵⁹ kararları sonrasında başvuru, başvurularının AİHM Büyük Dairesi tarafından incelenmesini talep etmiş ve Büyük Daire bu başvuruları değerlendirmeyi kabul etmiştir. Büyük Daire nezdindeki *L.B./Macaristan* duruşması 03.11.2021 tarihinde, *Hurbain/Belçika* duruşması ise 09.03.2022 tarihinde yapılmış, iki başvuru da Büyük Daire nezdinde karar aşamasındadır. Bir diğer taraftan daha yakın tarihli **Birinci Bölüm** kararı olan *Biancardi/İtalya*⁶⁰ kararında Sözleşme’nin 10. Maddesinin ihlal edilmediğine karar verildikten sonra başvuru tarafından Büyük Daire nezdinde inceleme talebi yapılmadığından bu kararlar kesinleşmiştir. Dolayısıyla, 1.,⁶¹ 3.,⁶² 4.⁶³ ve 5.⁶⁴ Bölümler arasında unutulma hakkına ilişkin farklı yaklaşımların ortaya çıktığı söylenebilir. Dolayısıyla, Büyük Daire, *L.B./Macaristan*⁶⁵ ve *Hurbain/Belçika*⁶⁶ kararlarıyla unutulma hakkı başvurularıyla ilgili tüm daireler tarafından uygulanması gereken kriterleri belirleyebilir. Kritik de-

kullanılan bu terimlerin, arama motoru operatörleri tarafından görüntülenen sonuçlar listesinden (kişinin adı esas alınarak) bazı sonuçların çıkarılması anlamına geldiğini belirtmiştir. Bkz. *Biancardi/İtalya*, no. 77419/16, 25.11.2021, § 54.

⁵⁶ *Biancardi/İtalya*, no. 77419/16, 25.11.2021, § 51.

⁵⁷ *Biancardi/İtalya*, no. 77419/16, 25.11.2021. Kararın Türkçe özet tercümesi için bkz. <https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/29122021144542bulten7.pdf>

⁵⁸ *L.B./Macaristan*, no. 36345/16, 12.01.2021.

⁵⁹ *Hurbain/Belçika*, no. 57292/16, 22.6.2021.

⁶⁰ *Biancardi/İtalya*, no. 77419/16, 25.11.2021.

⁶¹ *Biancardi/İtalya*, no. 77419/16, 25.11.2021.

⁶² *Hurbain/Belçika*, no. 57292/16, 22.6.2021. Bu başvuru 11.10.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir.

⁶³ *L.B./Macaristan*, no. 36345/16, 12.01.2021. Bu başvuru 31.05.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir.

⁶⁴ *Fuchsmann/Almanya*, no. 71233/13, 19.10.2017; *M.L. AND W.W./Almanya*, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018.

⁶⁵ *L.B./Macaristan*, no. 36345/16, 12.01.2021.

⁶⁶ *Hurbain/Belçika*, no. 57292/16, 22.6.2021.

ğeri taşıyan bu kararlarda Büyük Daire'nin basın arşivlerinin Sözleşme'nin 10. Maddesi bünyesinde ne şekilde korunması gerektiği ve sade vatandaşlar tarafından 8. Madde kapsamında yapılan başvurularda nasıl bir denge kuracağı ve bu kapsamda arama motorlarının sorumluluğu ve rolüyle birlikte indeksten çıkartma, anonimleştirme gibi farklı yaptırımların da değerlendirilmesi ve ilkesel olarak karara bağlanması beklenmektedir.

Bir diğer taraftan, unutulma hakkı ile ilgili başvurular AİHM'in Büyük Dairesi nezdinde değerlendirme konusu olmuşken ve 2017'den beri AİHM bu konuda karar verirken, yukarıda bahsi geçen kararlardan **hiçbir tanesi** bugüne kadar ne Anayasa Mahkemesi, ne Yargıtay ne de sulh ceza hakimlikleri tarafından dikkate alınmış veya bu kararlara atıf yapılmıştır. Bu bağlamda Anayasa'nın 90. Maddesi gereği AİHM kararları Türkiye açısından da bağlayıcı nitelikte olmakla birlikte, **Türkiye'de unutulma hakkı içtihadı geliştirilirken AİHM'in ilgili içtihadı hiç dikkate alınmamıştır**. Unutulma hakkının Türkiye'deki yasal dayanağı ve özellikle 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamındaki uygulaması, sulh ceza hakimlikleri kararları, Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararları da ancak bağlayıcı nitelikteki AİHM kararları ışığında değerlendirilebilir.

Sulh ceza hakimlikleri tarafından bu rapora konu "unutulma hakkı" bağlamında 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde verilmiş **548 karar** tespit edilmiştir. Bu kararlara konu taleplerle **10.441** haber ve içeriğe erişimin engellenmesi veya bu haber ve içeriklerin çıkartılmasının talep edildiği tespit edilmiş, **9.913 (%94,94)** haber ve içerik için yaptırım uygulanmış, sadece **528 (%5,06)** haber ve içerikle ilgili talepler reddedilmiştir. Bu kararlar yukarıda belirtilen içtihatlar dikkate alınarak değerlendirilecek, sulh ceza hakimliklerinin Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından oluşturulmuş içtihatlarla uygun karar verip vermedikleri de incelenecek ve özellikle kamu yararı içeren haber ve içerikler bakımından İnternet basın arşivlerinin karşılaştığı tehlikeler ve ifade ve basın özgürlüğü sorunları değerlendirilecektir.

UNUTULMA HAKKININ TÜRKİYE'DEKİ YASAL DAYANAĞI

Unutulma hakkı Türk hukukunda veya Anayasa'da açıkça düzenlenmemiştir. Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkının Anayasa'da açıkça düzenlenmediğini belirtmekle birlikte, **Anayasa'nın 5, 17 ve 20. maddelerine** atfen “devletin bireye geçmişte yaşanan ve güncelliğini çok uzun zaman önce yitirmiş bazı haber ve içerikler bakımından bu içeriklerin başkaları tarafından öğrenilmesinin engellenerek **“yeni bir sayfa açma” olanağı** verme hususunda bir sorumluluğu” olduğunun açık olduğunu belirtmiştir.⁶⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu da “unutulma hakkının uygulanmasında mevzuatımızda kavramsal olarak unutulma hakkına yer verilmese bile hukukumuzda bu hakkı sağlamaya yönelik araçların bulunduğu açık olduğunu” ve “ayrı bir hak olarak tanımlanmasına gerek olmadığını” belirtmiştir.⁶⁸

Anayasa'nın 5. Maddesi Devletin temel amaç ve görevleri arasında kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak olduğunu belirtmektedir. Anayasa'nın 17. Maddesi ise “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” hükmünü içermektedir. Anayasa'nın 20. Maddesine göre “Herkes,

⁶⁷ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 47.

⁶⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Karar No. 2020/481, 23.06.2020. Ayrıca bkz. Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına İlişkin Değerlendirmede Dikkate Alınacak Kriterler, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/68f1fb19-5803-4ef8-8696-f938fb49a9d5.pdf>

özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir” ve 20. Maddenin 3. fıkrasına⁶⁹ göre “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, **bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme**” hakkını da içermektedir. Anayasa’nın bu üç maddesi birlikte okunduğunda da unutulma hakkının, Anayasa Mahkemesi’nin de belirttiği üzere Anayasa’da bir karşılığı olduğu söylenebilir.

Kanun koyucu ise 5651 sayılı Kanun’un “içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi” başlıklı 9. maddesini 6518 sayılı Kanunla 06.02.2014 tarihinde değiştirmiş ve “**kişilik haklarının ihlali**” ile ilgili yaptırımları tekrardan düzenlemiştir. Aynı değişikliklerle birlikte 5651 sayılı Kanun’a 9/A maddesi de eklenerek **özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi** de mümkün kılınmıştır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ise Nisan 2016’da yürürlüğe girmiş,⁷⁰ bu Kanun’un “kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi” başlıklı 7. maddesi kapsamında kişilere, kendileri hakkındaki verilerin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde, talep üzerine bu verilerin silinmesi hakkı verilmiştir.⁷¹

Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi’ne göre, “unutulma hakkının kabul edilmemesi, İnternet vasıtasıyla kolayca ulaşılabilir ve uzun süre muhafaza edilebilir kişisel veriler nedeniyle başkaları tarafından kişiler hakkında ön yargı oluşturabilmesi nedeniyle manevi varlığının geliştirilmesi için gerekli onurlu bir yaşam sürdürmesine ve manevi bağımsızlığına müdahaleyi sürekli kılmaktadır.”⁷²

Fakat, bu bağlamda **unutulma hakkının mutlak bir hak olduğu söylenemez**. Anayasa Mahkemesi, Anayasa’nın 17. Maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı ile kişiler hakkında haber ve içeriklerin yayımlandığı İnternet haber arşivlerinin Anayasa’nın 28. Maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğü ve bu özgürlükle bağlantılı olarak Anayasa’nın 26. Maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü arasında “Anayasa Mahkemesi içtiğinde ortaya konulan kriterlere uygun şekilde bir denge kurulması” gerektiğini belirtmiş, fakat “**geçmişteki olayların arşivlenmiş olması hâlinde** çatışan haklar arasındaki dengelemenin güncel olaylara ilişkin yapılan haberlerden **daha farklı yorumlanması makul kabul edilmelidir**” demiştir.⁷³

Keza, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 28. maddesinin (c) bendinde kişisel verilerin “millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da **ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi**” istisna olarak tanımlanmıştır. Kişi-

⁶⁹ Ek fıkra: 7/5/2010-5982/2 md.

⁷⁰ Resmî Gazete, Sayı: 29677, 07.04.2016

⁷¹ Madde 7(1), 6698 Sayılı Kanun: Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. Ayrıca bkz. **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik** (Resmî Gazete, Sayı: 30224, 28.10.2017) madde 8(1): Kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.

⁷² N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 47.

⁷³ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 66.

sel Verileri Koruma Kurumu tarafından yayınlanan *Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına İlişkin Değerlendirmede Dikkate Alınacak Kriterler* de ifade özgürlüğünün önemine ve özellikle basının gözetleyici rolü kapsamında **basın arşivlerinin** halkın erişimine sunulmasının önemine vurgu yapmış, Anayasada koruma altına alınan şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı ile basın özgürlüğü ve bu özgürlükle bağlantılı olarak ifade özgürlüğü arasında **belli kriterler çerçevesinde bir denge kurulması** gerektiğine vurgu yapmıştır.⁷⁴

Yukarıda da belirtildiği üzere sulh ceza hakimlikleri tarafından bu rapora konu “unutulma hakkı” bağlamında 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde **174** farklı sulh ceza hakimliği tarafından verilmiş **548 karar** değerlendirilirken de çatışan haklar arasındaki bu dengenin kurulup kurulmadığı değerlendirilecektir.

5651 SAYILI KANUN’UN 9 VE 9/A MADDELERİ KAPSAMINDAKİ YAPTIRIMLAR

17-25 Aralık 2013 yolsuzluk soruşturmalarından hemen sonra yeni bir Torba Yasa ile 5651 sayılı Kanun’da değişiklik yapılması planlanmıştır. İlgili yasa teklifi TBMM Planlama ve Bütçe Komisyonu’na gönderilmiş, çok kısa bir sürede Komisyon 125 madde ve içerisinde 5651 sayılı Yasa değişikliklerinin de bulunduğu 42 farklı Yasa ve KHK’yi tek bir yasa tasarısı haline getirip birleştirerek 16.01.2014 tarihinde TBMM Genel Kurulu’na sunmuştur. 6518 sayılı tasarı Şubat 2014 içinde kanunlaşmıştır. Böylece, 5651 sayılı Kanun’da yapılan değişiklik sonucu eklenen maddelerle iki yeni erişim engelleme yöntemi daha mevzuata eklenmiştir.

06.02.2014 kabul tarihli 6518 sayılı Kanunla değiştirilen 5651 sayılı Kanun’un “içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi” başlıklı 9. maddesiyle “**kişilik haklarının ihlali**” ve 5651 sayılı Kanun’a yeni eklenen 9/A maddesiyle “**özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi**” mümkün kılınmıştır. Bu değişikliklerle birlikte Kanun’a eklenen 6/A maddesiyle de **Erişim Sağlayıcıları Birliği**’nin kurulması zorunlu kılınmış, tüm “kişilik haklarının ihlali” ve “özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi” ile ilgili erişim engelleme kararlarının gereğinin yapılması için doğrudan Birliğe gönderilmesi ve bu kapsamda Birliğe yapılan tebligatların aynı zamanda erişim sağlayıcılara da yapılmış sayılacağı bu maddede belirtilmiştir.

29.07.2020 tarihli ve 7253 sayılı Kanunla 5651 sayılı Kanun’da köklü değişiklikler yapılmış ve bu Kanun’un 9. maddesine erişimin engellenmesi yaptırımının yanı sıra **içeriğin yayından çıkarılması** yaptırımı da eklenmiştir. Ayrıca, tamamen yeni bir yaptırım olan talep edenlerin 9. madde kapsamında “adının bu madde kapsamındaki karara konu **İnternet adresleri ile ilişkilendirilmemesine**” karar verilebilmesi olanağı 9. maddenin 10. paragrafına eklenmiştir. Dolayısıyla, bu maddenin mevcut kapsamında, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler, sulh

⁷⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına İlişkin Değerlendirmede Dikkate Alınacak Kriterler*, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/68f1fb19-5803-4ef8-8696-f938fb49a9d5.pdf>

ceza hakimliklerinden ilgili içeriklerin yayından çıkarılmasını ve/veya bu içeriklere erişimin engellenmesini ve/veya isimlerinin bu madde kapsamındaki karara konu İnternet adresleriyle ilişkilendirilmemesini sulh ceza hakimliklerinden talep edebileceklerdir.

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereği, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların **içeriğin çıkarılması** ve/veya **erişimin engellenmesi** ve/veya karara konu **İnternet adresleri ile isimlerinin ilişkilendirilmemesi** ile ilgili talepleri sulh ceza hakimleri tarafından 24 saat içinde karara bağlanır. Hâkim, bu madde kapsamında vereceği **içeriğin çıkarılması** ve/veya **erişimin engellenmesi** ve/veya **İnternet adresleri ile talep edenlerin isimlerinin ilişkilendirilmemesi** kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölümle ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça İnternet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, sulh ceza hakimleri URL adresi belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenemeyeceğine kanaat getirmeleri hâlinde, **gerekçesini de belirtmek kaydıyla**, İnternet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir. Sulh ceza hakimlikleri tarafından 9. madde kapsamında verilen **içeriğin çıkarılması** ve/veya **erişimin engellenmesi** ve/veya **İnternet adresleri ile talep edenlerin isimlerinin ilişkilendirilmemesi** kararları maddesi gereğince uygulanmak üzere Erişim Sağlayıcılar Birliği'ne ("ESB") gönderilmektedir.⁷⁵ **İnternet adresleri ile talep edenlerin isimlerinin ilişkilendirilmemesi** kararları bakımından kararlarda ESB tarafından **hangi arama motorlarına bildirim** yapılacağına belirtilmesi zorunludur.⁷⁶

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen arama motorlarıyla ilgili bu yeni yaptırım 29.07.2020 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır ve hakimlikler 2021 sonuna kadar **70 farklı kararda** bu yaptırıma hükmetti. 2020 içinde verilen 22 karar **14 farklı hakimlik** tarafından verildi. **20** hakimlik kararında **Google**, **19** kararda **Yandex**, **13** kararda **Bing**, **12** kararda **Yahoo**, **birer** kararda **DuckDuckGo** ve **Yaani** arama motorları ile talep edenlerin isimlerinin ilgili kararlarda bahsi geçen haber ve içeriklerle ilişkilendirilmemesine karar verilmiştir. 2021 içinde verilen 48 karar ise **24 farklı hakimlik** tarafından verildi. 41 hakimlik kararında **Google**, 37 kararda **Yandex**, 31 kararda **Bing**, 30 kararda **Yahoo**, 4 kararda **Yaani**, 3 kararda **DuckDuckGo** ve 2 kararda da **Baidu** arama motorları ile talep edenlerin isimlerinin ilgili kararlarda bahsi geçen haber ve içeriklerle ilişkilendirilmemesine karar verilmiştir.

Hakimlikler, arama motoru olmamasına rağmen **5** kararda **Twitter**, **dörder** kararda **YouTube** ve **Wikipedia** platformlarıyla üç kararda **Ask** web sitesi, iki kararda **Mozilla** web tarayıcısıyla birlikte bir kararda da **Facebook** ile talep edenlerin isimlerinin ilgili kararlarda bahsi geçen haber ve içeriklerle ilişkilendirilmemesine karar vermiştir. Yasa gereği hakimlik kararlarında ESB tarafından hangi arama motorlarına bildirim yapılacağına belirtilmesi gerekirken, 6 kararda herhangi bir arama motoru ismi belirtilmemiştir.

Twitter, **YouTube** ve **Facebook** 5651 sayılı Kanun kapsamında "**sosyal ağ sağlayıcısı**" olarak değerlendirilirken, **Chrome** ve **Mozilla**'nın popüler web tarayıcıları oldu-

⁷⁵ 5651 Sayılı Kanun, madde 9(5).

⁷⁶ 5651 Sayılı Kanun, madde 9(10); Ek: 29.07.2020-7253/5 md.

C- 5651 sayılı yasanın 9/10 maddesi uyarınca Erişim Sağlayıcıları Birliğine yazılacak müzekkerede başvuranın adının karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesi amacıyla Google, Yandex, Bing, Ask, Facebook, Wikipedia, Youtube ve Twitter isimli arama motorları ve sosyal medya organlarına bildirimde bulunulmasının İSTENİLMESİNE,

ğu herkes tarafından bilinmektedir. **Wikipedia**, çevrimiçi bir ansiklopedi olmakla birlikte **Ask** sitesi de yaklaşık 10 senedir arama motoru fonksiyonu içermemektedir. Dolayısıyla, sulh ceza hakimlikleri tarafından Twitter, YouTube, Chrome, Mozilla, Wikipedia ve Ask'a yönelik alınmış kararlar, bu platform ve tarayıcılar arama motoru olmadığı için **“usul ve yasaya aykırı”** olmakla birlikte, bu kararların teknik olarak da uygulanması mümkün değildir.

Ayrıca, 5651 sayılı Kanun'un 9(9) maddesine istinaden 9. madde kapsamında sulh ceza hakimlikleri tarafından verilmiş olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararına konu kişilik hakkının ihlaline ilişkin yayının başka İnternet adreslerinde de yayınlanması durumunda ilgili kişiler tarafından ESB'ye müracaat edilmesi hâlinde mevcut karar bu adresler için de ESB tarafından uygulanır. Dolayısıyla, bu bağlamda ESB tarafından da “idari tedbir” nitelikli ve mevcut sulh ceza hakimlikleri kararlarına istinaden içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

5651 sayılı Kanun'un **9/A maddesi** kapsamındaysa, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle **özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler**, BTK'ya doğrudan başvurarak **içeriğe erişimin engellenmesi** tedbirinin uygulanmasını isteyebilir. 9/A maddesinde içeriğin çıkarılması veya talep edenlerin isimlerinin talebe konu haber ve içeriklerle ilişkilendirilmemesi yaptırımını bulunmamakla birlikte **29.07.2020** tarihli ve 7253 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler arasında 9/A maddesi yer almamıştır. Bu madde kapsamında, erişimin engellenmesi yaptırımı, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) BTK Başkanı tarafından uygulanır.

BTK Başkanı tarafından içeriğe erişimin engellenmesinden sonra, erişimin engellenmesini talep eden kişiler yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkimliklerine başvurmak ve 9/A uygulamasının karara bağlanarak onaylanmasını talep etmek zorundadırlar. Sulh ceza hakimlikleri, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan BTK'ya gönderir; aksi hâlde, erişimin

engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar.⁷⁷ Ayrıca, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde doğrudan BTK Başkanının emri üzerine erişimin engellenmesi Kurum tarafından yapılabilir.⁷⁸

Uygulamadaysa 9/A maddesinin pek kullanılmadığı, özel hayatın gizliliğinin ihlali iddiasında bulunan kişilerin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini tercih ettikleri ve taleplerini kişilik hakları ihlali iddiası kapsamında yaptıkları gözlemlenmektedir. Bir diğer etken de BTK'nın bu maddenin kullanılmasıyla ilgili hazırladığı prosedürün bir dönem gereğinden fazla karmaşık olmasından kaynaklanmaktadır.⁷⁹ Özel hayatın gizliliği ihlalleriyle ilgili olarak Kanun koyucu tarafından "**çok hızlı**" hareket edilmesi gerektiği için 9/A maddesi öngörülmüşken BTK uzun bir süre **ilgili ihlal formunun kuruma elden veya posta yoluyla** teslim edilmesini talep etmiştir. Bu uygulamanın sonucunda da 2015 yılı içinde 112, 2016 yılı içinde 93, 2017 yılı içindeyse sadece 9 tane 9/A kararı olmak üzere toplamda **214 karar** sulh ceza hakimlikleri tarafından vatandaşların talebi üzerine verilmiştir. Şimdi ise artık özel hayatın gizliliğinin ihlaline yönelik bireysel başvurular e-devlet üzerinden yapılabilmektedir.⁸⁰ Fakat, bu sistemin kullanıldığına dair de herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmada da görüleceği üzere unutulma hakkı talepleri, kişilik hakkı ihlaliyle ilgili 9. madde kapsamında yapılmaktadır ve uygulama da bu yönde gelişmiştir.

⁷⁷ 5651 Sayılı Kanun, madde 9/A(5).

⁷⁸ 5651 Sayılı Kanun, madde 9/A(8).

⁷⁹ Bkz. <https://www.ihbarweb.org.tr/ohg/>

⁸⁰ Bkz. <https://www.turkiye.gov.tr/btk-ozel-hayatin-gizliliginin-ihlaline-yonelik-bireysel-basvuru>

TÜRK HUKUKUNDA UNUTULMA HAKKININ UYGULANIŞI

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN UNUTULMA HAKKI KARARLARI VE DEĞERLENDİRMESİ

Yukarıdaki bölümlerde unutulma hakkının ne anlama geldiği, Türk hukukundaki yasal dayanağı, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından geliştirilen ilkeler ve içtihat özetlenmiştir. Raporun bu bölümünde ise Anayasa Mahkemesi'nin, Yargıtay'ın ve özellikle bu değerlendirmeye konu 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen ve unutulma hakkı temalı **548** karar örneklerle incelenecektir.

Yukarıda da belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkını ilk kez 2016 yılı içinde **N.B.B. Başvurusu** ile ilgili Genel Kurul kararında değerlendirmiştir.⁸¹ Başvuru konusu olayda, ulusal ölçekte yayımlanan bir gazetenin İnternet arşivi sayfalarında, başvuru hakkında uyuşturucu kullandığı iddiasıyla yürütülen bir ceza kovuşturması neticesinde adli para cezasına hükmedilen olaya ilişkin olarak 1998 yılında iki, 1999 yılında bir olmak üzere toplam üç haber başlığı yayımlanmıştır. Başvurucu, 02.04.2013 tarihinde bu haberlerin kaldırılmasını talep etmiş, haberler kaldırılmayınca 18.04.2013 tarihinde yargı yoluna başvurmuş, 5651 sayılı Kanun'un "İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı" kenar başlıklı 9. maddesi kapsamında ve 9. maddede, 06.02.2014 tarihli ve 6518 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce, bu haberlerin kaldırılmasını talep etmiştir. İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesi (kapatılan) 22.04.2013 tarihli kararı⁸² ile "talebe konu yazının güncelliğini yitirdiği, haber değerinin bulunmadığı, gün-

⁸¹ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

⁸² İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesi (kapatılan), 22.04.2013 tarih ve 2013/314 D. İş. sayılı karar.

demde kalmasında kamu yararı bulunmadığı ve bu haliyle muhatabının özel hayatına ilişkin incitici ve örseleyici bir bilgi niteliğinde olduğu ve her isteyenin kolaylıkla özel hayata erişme olanağı sağlaması bakımından kişilik haklarının ihlal edilmesi sonucunu doğurduğu gözetilerek, yazı içeriğinin yayından çıkarılması talebinin” kabulüne karar vermiştir. İlgili gazetesinin itirazı üzerine İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 28.05.2013 tarihinde İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesi’nin kararının kaldırılmasına kesin olarak karar vermiştir.⁸³

Anayasa Mahkemesi, başvurunun Anayasa’nın 20. Maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak Anayasa’nın 17. Maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesini uygun bulmuştur. Anayasa Mahkemesi’ne göre, haberlerin İnternet ortamında yayınlanmasının kişisel verilerin korunması hakkıyla da ilişkisi bulunmaktadır.⁸⁴ Kişisel bilgiler ve veriler, kişisel gelişim, aile hayatı vb. konular da Anayasa’nın 20. Maddesinde korunma altına alınmış olan özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında yer almaktadır. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi’ne göre, Anayasa’nın 20. Maddesi ve 17. Maddesi kapsamındaki “kişinin manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı” birlikte değerlendirildiğinde, “anılan düzenlemenin sadece kamu otoritelerine yönelik olmadığı gerçek ve tüzel kişileri de bağladığı dikkate alınmalıdır”.⁸⁵ Fakat, Anayasa Mahkemesi, kişisel verilerin ancak kanunla veya kişilerin açık rızasıyla işlenebileceğini belirtirken, bunun mutlak bir hak olmadığını ve “Anayasa’da tanımlanan ifade ve basın özgürlükleri kapsamında yapılan bir haberin anılan sınırların istisnası” olacağının açık olduğunu da belirtmiştir.⁸⁶ Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi’ne göre, temel mesele

“bireyin geçmişte haber yapılmış ve gerçeğe aykırılığı ileri sürülmemiş davranışlarının artık hatırlanmasının engellenmesidir. Zira ifade ve basın özgürlüğü kapsamında İnternet ortamına yüklenen haber ve fikirler çoğu kez kişisel verilerin de kullanılmasını ve işlenmesini beraberinde getirir. Başka bir ifade ile İnternet ortamındaki ilgili haber arşivlerindeki kişisel verilere veya habere erişimin engellenerek kişilerin yaptıklarının unutulmasının sağlanmasıdır.”⁸⁷

Anayasa Mahkemesi’ne göre, İnternet’in gelişimi ve İnternet haber arşivlerine kolaylıkla ulaşılabilmesinin bir sonucu olarak kişiler hakkındaki her türlü habere kolaylıkla ulaşılabilmekte ve kişiler hakkında yapılan haberlerin unutulmasına fırsat vermeyen bir ortam oluşmuş, bireylerin geçmişte yaptıkları ve hatırlanmasını istemedikleri hususların sürekli olarak karşısına çıkması ihtimali kuvvetlenmiştir. Bununla birlikte, “basının İnternet’i etkin olarak kullanmasıyla beraber ifade ve basın özgürlükleri ile şeref ve itibarın korunması arasındaki denge”⁸⁸ ilkinin lehine bozulmuş ve “bozulan dengenin her iki temel hak arasında tekrar kurulması zorunluluk olmuştur”.⁸⁹ Anayasa Mahkemesi, bu dengenin tekrardan oluşturulmasının ancak “şeref ve itibar yönünden bireylerin unutulma hakkının kabul edilmesi ile mümkün” olabileceğini ifade etmiştir.⁹⁰

⁸³ İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, 28.05.2013 tarih ve 2013/235 D. İş. sayılı karar.

⁸⁴ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 38.

⁸⁵ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 42.

⁸⁶ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 43.

⁸⁷ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 43.

⁸⁸ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 46.

⁸⁹ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 46.

⁹⁰ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 46.

Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkının Anayasa’da açıkça düzenlenmediğini belirtmekle birlikte, Anayasa’nın 5, 17 ve 20. maddelerine atfen “devletin bireye geçmişte yaşanan ve güncelliğini çok uzun zaman önce yitirmiş bazı haber ve içerikler bakımından bu içeriklerin başkaları tarafından öğrenilmesinin engellenerek “yeni bir sayfa açma” olanağı verme hususunda bir sorumluluğu” olduğunu açık olduğunu belirtmiştir.⁹¹ Aksi takdirde, Anayasa Mahkemesi’ne göre, “unutulma hakkının kabul edilmemesi, İnternet vasıtasıyla kolayca ulaşılabilir ve uzun süre muhafaza edilebilir kişisel veriler nedeniyle başkaları tarafından kişiler hakkında ön yargı oluşturabilmesi nedeniyle manevi varlığının geliştirilmesi için gerekli onurlu bir yaşam sürdürmesine ve manevi bağımsızlığına müdahaleyi sürekli kılmaktadır.”⁹²

Fakat, Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkının İnternet gazete **arşivlerinde yer alan her türlü içerik bakımından uygulanamayacağını** ve bu yöndeki taleplerin **basın özgürlüğü ile dengelenmesi gerektiğini** belirtmiştir. Anayasa Mahkemesine göre, bu durumda, bir İnternet haberinin unutulma hakkı kapsamında İnternet’ten çıkarılabilmesi için aşağıdaki hususların her somut olay açısından incelenmesi gerekir.⁹³

- i. yayının içeriği,
- ii. yayında kaldığı süre,
- iii. güncelliğini yitirme,
- iv. tarihsel bir veri olarak kabul edilememe,
- v. kamu yararına katkısı (toplumsal açıdan haberin değeri, haberin geleceğe ışık tutan niteliği),
- vi. habere konu kişinin siyasetçi veya ünlü olup olmadığı,
- vii. haber veya makalenin konusu,
- viii. bu bağlamda haberin olgusal gerçekler ya da değer yargısı içerip içermediği,
- ix. halkın ilgili veriye yönelik ilgisi.

Anayasa Mahkemesi, aynı zamanda, arşivde yer alan haberlerle kişi arasında ilişki kuran **kişisel verilerin silinmesi, haberin anonim hâle getirilmesi, haber içeriğinin bir kısmına erişimin engellenmesi** gibi birçok yöntemin benimsenebileceğine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda, Anayasa Mahkemesi, 5651 Sayılı Kanun’un 6518 sayılı Kanunla değiştirilen 9. maddesinde yer alan “**erişimin engellenmesi**” yaptırımının unutulma hakkı açısından bir önlem olarak kullanılabileceğini de kabul etmiştir.⁹⁴

Anayasa Mahkemesi, unutulma hakkını ifade ve basın özgürlüğü açısından değerlendirirken ve dengelemeye çalışırken, **haber arşivlerinin basın özgürlüğü korumasından yararlanıp yararlanmayacağını da değerlendirilmesi gerektiğini** belirtmiştir. Bu kapsamda, AİHM kararlarına da atıfla, “demokratik bir toplumda basının ilk işlevi olan ‘gözetleyici’ rolünün bir sonucu da **arşivlerin halkın erişimine sunulması**” olduğunu ve arşivlerin, ifade ve basın özgürlükleri kapsamında olduğunu

⁹¹ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 47.

⁹² N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 47.

⁹³ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 50.

⁹⁴ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, §§ 51-52.

açık olduğunu belirtmiştir.⁹⁵ Dolayısıyla, arşivlerden kaldırılan haberlerin de basın özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil edeceğinin kabul edilmesi gerektiği de belirtilmiştir.

Son olarak Anayasa Mahkemesi, “Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı ile başvuruya konu İnternet haber arşivinin Anayasa’nın 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğü ve bu özgürlükle bağlantılı olarak Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü arasında Anayasa Mahkemesi içtihadında ortaya konulan kriterlere uygun şekilde bir denge kurulması” gerektiğini belirtmiş, fakat “geçmişteki olayların arşivlenmiş olması hâlinde çatışan haklar arasındaki dengelemenin güncel olaylara ilişkin yapılan haberlerden daha farklı yorumlanması makul kabul edilmelidir” demiştir.⁹⁶

Anayasa Mahkemesi belirlediği bu ilkeleri, başvuru konusu olaya uygularken, şikayet konusu olayın, başvuru tarihinden 14 sene, karar tarihinden ise yaklaşık 17 sene önce başvuru konusunun uyuşturucu kullanırken yakalanması ve daha sonrasında yürütülen ceza yargılamasına ilişkin ve arşiv niteliğinde haberler olduğunu belirtmiştir. Başvurucu bu haberlerin gerçeğe aykırı veya uydurma haber olduğunu ileri sürmemiştir. Başvurucu haberlerin hâlen arşivde yer alması ve İnternet üzerinden kolayca ulaşılabilir olması nedeniyle özel ve iş hayatının olumsuz etkilendiğini ve itibarının zedelendiğini belirtmiştir.⁹⁷

Anayasa Mahkemesi, “haberlin konusunun, haberlin arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli toplumsal açıdan haber değeriinin devam ettiği veya haberlin geleceğe ışık tutacak nitelikte bir haber”⁹⁸ olduğunun söylenemeyeceğini, haberlin içeriği açısından uyuşturucu kullanımıyla ilgili bir haberlin tarihi, istatistiksel veya bilimsel amaçlarla İnternet ortamında kolaylıkla ulaşılabilirliğinin sağlanmasının zorunlu olmadığını, söz konusu haberlin yaklaşık on dört yıl önceki bir olaya ilişkin olduğu ve böylelikle güncelliğini yitirdiğini, başvuru konusunun kamu yararı bakımından siyasi veya medyatik bir kişiliğe sahip olmadığını açık olduğunu belirtmiş ve başvuru hakkında yapılan haberleri unutulma hakkı kapsamında değerlendirmiş⁹⁹ ve başvuru konusunun şeref ve itibarını koruma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.¹⁰⁰

Anayasa Mahkemesi, **N.B.B. Başvurusu** ile ilgili Genel Kurul kararında belirlediği unutulma hakkı kriterlerini (haberlin yayında kaldığı süre, güncelliğini yitirme, kamu yararına katkı sunma, habere konu kişinin siyasetçi olup olmadığı, haberlin olgusal gerçeklere dayalı olarak kaleme alınması, kamuoyunun habere ilgisi) yedi farklı başvuruda uygulamıştır.¹⁰¹

⁹⁵ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 61. Ayrıca bkz. *Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya*, no. 33846/07, 16.07.2013, § 59; *Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık* (No. 1 ve 2), nos. 3002/03 ve 23676/03, 10.03.2009, §§ 27, 45.

⁹⁶ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 66.

⁹⁷ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 67.

⁹⁸ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, §§ 72-73.

⁹⁹ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 74.

¹⁰⁰ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 75.

¹⁰¹ N.B.B. (2) Başvurusu, B. No: 2014/17143, 01.03.2017; Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veyssel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017; C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

Öncelikle, Anayasa Mahkemesi, **N.B.B. (2) Başvurusu** ile ilgili Genel Kurul kararında, başvuru konusu unutulması istenilen olayın **N.B.B. Başvurusu** ile ilgili Genel Kurul kararına konu olayla aynı fakat farklı bir gazetenin İnternet arşivindeki habere ilişkin hukuki süreçle ilgili olduğunu belirtmiş ve düşme kararı vermiştir.¹⁰² Anayasa Mahkemesi'ne göre başvuru Anayasa Mahkemesinin N.B.B. Başvurusu ile ilgili Genel Kurul kararını "referans alarak başvuru yetkili yargı mercilerinden tekrar içeriğe erişimin engellenmesini talep edebileceğini" belirtmiştir.¹⁰³ Anayasa Mahkemesi "düşme kararı" haber içeriğinin aynı konuya ilişkin olmasına istinaden verirken, farklı bir gazetenin İnternet arşivi ve farklı fakat benzer bir hukuki süreç olmasını ihlal sebebi olarak görmemiştir.

Ekim 2017 içinde ise Anayasa Mahkemesi tarafından beş farklı unutulma hakkı konulu başvuru **48 saat içinde** karara bağlanmıştır.¹⁰⁴ Bu başvurulardan G. D. (2) Başvurusu, Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu ve Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, Anayasa Mahkemesi'nin İkinci Bölümü tarafından **04.10.2017** tarihinde karara bağlanmış, G. Y. Başvurusu ve Fahri Göncü Başvurusu ise Anayasa Mahkemesi'nin Birinci Bölümü tarafından **05.10.2017** tarihinde karara bağlanmıştır. Bu kararların ortak noktası ise hiçbirinde Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararı verilmemesidir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, **G. D. (2) Başvurusunda**, ulusal ölçekte yayın yapan **Milliyet** ve **Radikal** gazetelerinin İnternet haber arşivlerinde erişilebilir durumda olan haberlerle ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki taleplerin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasını değerlendirmiştir.¹⁰⁵ Başvuru konusu haberler **eski Esenyurt Belediye Başkanı** Gürbüz Çapan hakkında belediye başkanlığı yaptığı dönemde belediyedeki yolsuzluk iddiaları üzerine yürütülen ceza yargılamasına yönelik haberler olmakla birlikte bu haberler ilk defa Anayasa Mahkemesi'ne başvuru tarihinden (11.02.2014) yaklaşık beş sene önce 25.05.2009 tarihinde yayınlanmıştır. Başvuru konusu haberlerde, eski Belediye Başkanı Gürbüz Çapan ve aile fertlerinin de aynı davada yargılandığı, **Başkanın kardeşi olan başvuru konusunun** yargılamayı yürüten mahkeme tarafından suç örgütüne üye olma suçundan on ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiği haber yapılmıştır.¹⁰⁶ İlk yargılama kararı temyiz aşamasında Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından bozulmuş, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yeniden yargılama yapılmış, Gürbüz Çapan'ın davada "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve rüşvet almak" suçundan 5 yıl hapisle cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme, Çapan hakkında "ihaleye fesat karıştırmak" suçundan açılan davanın da zaman aşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.¹⁰⁷

¹⁰² N.B.B. (2) Başvurusu, B. No: 2014/17143, 01.03.2017.

¹⁰³ N.B.B. (2) Başvurusu, B. No: 2014/17143, 01.03.2017, § 20.

¹⁰⁴ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

¹⁰⁵ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017.

¹⁰⁶ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 10.

¹⁰⁷ Bkz. DHA, "Esenyurt eski Belediye Başkanı Gürbüz Çapan'a, belediye başkanlığı dönemindeki yolsuzluk iddialarına ilişkin yargılandığı davada "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve rüşvet almak" suçundan 5 yıl hapis cezası verildi," 04.09.20212, https://web.archive.org/web/20120906234850/http://www.dha.com.tr/esenyurt-eski-belediye-baskani-gurbuz-capana-5-yil-hapis_359074.html; Anadolu Ajansı, "Yargıtay, Çapan'ın cezasını onadı," 05.02.2014, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yargitay-capanin-cezasini-onadi/185740>.

Başvurucu; haberlerde bahsi geçen mahkeme kararının temyiz üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından bozulduğunu, bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda hakkında açılan davanın zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verildiğini, herhangi bir suçtan hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmadığını belirtmiş, fakat bu haberlerin kaldırılması yönünde yaptığı başvuruların Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiği, bu karara karşı yapılan itirazın da Büyükçekmece 6. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiğini belirtmiştir. Her iki mahkeme de başvuru konusu haberleri **“gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve toplumsal ilgi, konu ile ifade arasında düşünsel bağ kuralları çerçevesinde kullanılması”** kuralları kapsamında ve “haber tarihi itibarı ile ortada kesinleşmemiş dahi olsa mahkeme kararı ile verilmiş bir mahkûmiyet kararı olduğu maddi gerçeğinin göz ardı” edilemeyeceğini de dikkate alarak **basın özgürlüğü kapsamında** değerlendirmiştir. Başvurucu ise toplumda suç işlemiş biri olarak görüldüğünü, şeref ve itibarının zedelendiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesi’ne başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, karar verirken Genel Kurul’un N.B.B Başvurusu ile ilgili kararı ve belirlediği ilkeleri dikkate almış, başvurucuyla ilgili haberlerin 2009 yılında yayınlandığını ve **arşiv niteliğinde olduğunu** ve o dönem yapılan haberlerin gerçeğe aykırı olduğunun ileri sürülmediğini belirtmiştir.¹⁰⁸ Anayasa Mahkemesi’ne göre, “haberlerin başlıkları ile içerikleri incelendiğinde amacın, kamuoyunun ilgisine matuf, Esenyurt Belediye Başkanlığı görevini icra etmiş bir siyasetçi ile başvurusunun da aralarında bulunduğu aile fertleri hakkında belediye başkanlığı döneminde yapıldığı iddia edilen fiillere yönelik olarak yapılan soruşturma ve kovuşturma hakkında haber yapmak ve **kamuoyunu bilgilendirmek** olduğu görülmektedir” denilmiştir.¹⁰⁹ Anayasa Mahkemesi, başvuru hakkındaki kararın Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından bozulduğunu, bozmaya uyularak yapılan yargılamada, 04.09.2012 tarihinde başvuru hakkında açılan kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verildiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, haberlerin yapılmasından sonra geçen süreyi de dikkate almış, fakat **aradan geçen süreye rağmen** “hakkında haber yapılan kişilerin kimlikleri de dikkate alındığında haberin güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirdiği söylenemez”¹¹⁰ tespitinde bulunarak başvuru hakkında açıkça *dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, bu sonuca ulaşırken, N.B.B Başvurusu ilkelerini de dikkate alarak, “haberlin konusu, içeriği, ilk yayın tarihi üzerinden geçen süreyle ceza yargılamasının nihai olarak karara bağlandığı tarih göz önünde bulundurulduğunda toplumsal açıdan haberin arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber değerinin devam ettiği, bu bağlamda **unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığını**” belirtmiş¹¹¹ ve ifade ve basın özgürlüğü ile halkın haber alma ve bilgiye ulaşma hakkının ağır bastığına hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, **Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusunda, Hürriyet** gazetesinin İnternet haber arşivinde erişilebilir durumda olan 16.02.2007 ta-

¹⁰⁸ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 31.

¹⁰⁹ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 31.

¹¹⁰ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 34.

¹¹¹ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 34.

rihli ve “Mimar ile Mühendis Yumruk Yumruğa” başlıklı haberle ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki taleplerin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasını değerlendirmiştir.¹¹² Başvuru konusu haber içeriğinde, haberin yayımlandığı dönemde “Kayseri ilinin Melikgazi ilçesinde Belediye Meclisi Adalet ve Kalkınma Partisi Başkan Vekili olan Mimar Veysel Bayar ile Doğru Yol Partisi İlçe Yönetim Kurulu Üyesi Makine Mühendisi Y.Ç. arasında iş ilişkisinden kaynaklanan tartışmanın büyüyerek kavgaya dönüştüğüne, başvuru Veysel Bayar ile kardeşi başvuru Asım Bayar’ın polis merkezinde ifadelerinin alındığına ve olayla ilgili soruşturmanın sürdüğüne ilişkin ifadeler” yer almaktadır.¹¹³

Başvurucular, bu haberin yayımlandığı tarihin üzerinden yaklaşık yedi yıla yakın zaman geçtiğini, haberin güncelliğini yitirdiğini ancak İnternet arşivinde yer almaya devam etmesi nedeniyle şeref ve itibarlarının zedelendiğini ileri sürerek haberin kaldırılması için Kayseri 5. Sulh Ceza Mahkemesi’ne (kapatılan) başvurmuşlardır. Mahkeme, 5651 sayılı Kanun’da “güncelliğini yitirmiş haberlerin İnternet yayımından kaldırılmasına dair bir düzenlemenin bulunmadığı” gerekçesiyle taleplerini reddetmiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz da Kayseri 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından, “itiraza konu yayının haber içerikli olduğu, kamuyu bilgilendirme niteliği taşıdığı ve haberde adı geçen kişilerin haklarının ihlaline dair ibareler olmadığı” gerekçesiyle reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, karar verirken Genel Kurul’un N.B.B Başvurusu ile ilgili kararı ve belirlediği ilkeleri dikkate almış, başvuru ile ilgili haberlerin 2007 yılında yayımlandığı ve arşiv niteliğinde olduğunu, haberin gerçeğe aykırı olduğunun ileri sürülmediğini, haberin yayımlandığı dönemde siyasi kimliğe sahip başvuru Mimar Veysel Bayar ve kardeşinin, yine siyasi kimliğe sahip Makine Mühendisi Y.Ç. arasında iş ilişkisi nedeniyle ortaya çıkan ihtilafa ve akabinde yaşananlara yönelik haber yapmak ve kamuoyunu bilgilendirmek olduğunu belirtmiştir.¹¹⁴

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, G. D. (2) Başvurusu ile ilgili kararında olduğu gibi Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu ile ilgili kararında da “haberlin konusu, içeriği, ilk yayın tarihi üzerinden geçen süre ile ceza yargılamasının nihai olarak karara bağlandığı tarih göz önünde bulundurulduğunda toplumsal açıdan haberlin arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber değerinlin devam ettiğı, bu bağlamda **unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığını**” belirtmiş¹¹⁵ ve ifade ve basın özgürlüğü ile halkın haber alma ve bilgiye ulaşma hakkının ağır bastığına hükmetmiştir. Dolayısıyla, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Ayrıca, Anayasa Mahkemesi, G. D. (2) Başvurusu kararından farklı olarak, “bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla şikâyet konusu haberlin **başvuruculara ve haberde adı geçen diğer şahıslara ilişkin kişisel veriler gizlenmiş olarak yayımlanmaya devam**”¹¹⁶ edildiğinin de tespit edildiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, aynı gün içinde unutulma hakkıyla ilgili ver-

¹¹² Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017.

¹¹³ Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017, § 7.

¹¹⁴ Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017, § 25.

¹¹⁵ Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017, § 27.

¹¹⁶ Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017, § 27.

miş olduğu **Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu** ile ilgili kararına konu haberler **2009** yılında işlenen bir cinayete ilişkindir ve arşiv niteliğindedir.¹¹⁷ Anayasa Mahkemesi'nin aktardığı şekilde, haber içeriklerinde “cinayet sebebi olarak meslektaş olan maktul ile failin eşi arasındaki yasak aşk ilişkisinin gösterildiği, haber başlıklarında maktul ile failin eşi arasındaki ilişkiyi ön plana çıkaracak ifadelerin kullanıldığı” ve haberlerde “ölüm olayına ilişkin ayrıntıların ise sanıklar ile görgü tanıklarının soruşturma ve kovuşturma aşamalarındaki ifadelerinden yola çıkılarak aktarıldığı” şeklindedir.¹¹⁸ Haberlerde aktarılan cinayete ilgili Kahramanmaraş 2. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılama yapılmış, başvuru Şükrü Alp'in kasten adam öldürme suçundan on yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına, başvuru Asli Alp'in cezalandırılmasına yeter derecede kesin, inandırıcı ve her türlü şüpheden uzak delil elde edilemediğinden beraatına karar verilmiştir. Karar Yargıtay 1. Ceza Dairesi tarafından 2012 içinde onanmıştır.

Başvurucular, geçmişte yaşanan bu olayın izlerini silerek yeni bir hayat kurmak istediklerini, haberlerin güncelliğini yitirdiğini ancak yayınlanmaya devam edilmesi nedeniyle kişilik haklarının zedelendiğini ileri sürerek haber içeriklerine erişimin engellenmesi talebiyle Adana 5. Sulh Ceza Hakimliği'ne 15.09.2014 tarihinde başvurmuşlardır. Hakimlik, bahse konu haberlerin **yayımlanmasında kamu yararı bulunduğu**, topluma mal olan kişilerle siyasal ve idari yaşam içinde yer alan kişilerin hayatlarının toplumu ilgilendirdiği ve yapılan yayınların haber niteliğinde olduğuna, yayınların içeriği bütüncül olarak değerlendirildiğinde hukuka uygunluk sınırları içinde ve basın özgürlüğü kapsamında kaldığı gerekçesiyle erişimin engellenmesi talebini reddetmiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz da Adana 1. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla reddedilmiştir. Başvurucular, taleplerinin reddedilmesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş ve şeref ve itibarın korunması haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

Anayasa Mahkemesi'ne göre, haberlerin amacı kamuoyunu bilgilendirmek olup, başvuru tarafından haberlerin gerçeğe aykırı veya uydurma haberler olduğu ileri sürülmemiştir. Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümü, G. D. (2) Başvurusu ve Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu ile ilgili kararlarında olduğu gibi Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu ile ilgili kararında da “haberlin konusu, içeriği, ilk yayın tarihi üzerinden geçen süre ile ceza yargılamasının nihai olarak karara bağlandığı tarih göz önünde bulundurulduğunda toplumsal açıdan haberlin arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber değerinin devam ettiği, bu bağlamda **unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığını**” belirtmiş,¹¹⁹ ifade ve basın özgürlüğü ile halkın haber alma ve bilgiye ulaşma hakkının ağır bastığına hükmetmiştir. Dolayısıyla, bu başvurunun da açıkça *dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü ise, **05.10.2017** tarihinde unutulma hakkıyla ilgili vermiş olduğu **G. Y. Başvurusu** ile ilgili kararında, bazı İnternet haber siteleri ve blog sayfalarında (www.gaze-temiz.com ve Blogspot) ve bir sosyal medya hesabında (Facebook) bir belediye üst düzey çalışanı hakkında yapılan haber ve yorumlara erişimin engellenmesi talebinin kabul edilmemesi ve bu haber ile yorumların İnternet or-

¹¹⁷ Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017.

¹¹⁸ Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017, § 26.

¹¹⁹ Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017, § 28.

tamında yer almaya devam etmesi nedenleriyle başvurunun şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddialarını değerlendirmiştir.¹²⁰ Anayasa Mahkemesi'ne göre başvuru konusu haber ve yazılar 28.06.2010 ile 14.02.2014 tarihleri arasında yayımlanmış ve arşiv niteliğindedir. İçerik olarak, haber ve yazılar genel olarak başvurunun İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde aldığı görevler ve siyasi yaşamıyla bağlantılıdır. Haber ve yazılarda başvurucuya ilişkin eleştirel nitelikte ifadeler yer almaktadır.¹²¹

Başvurucunun bu haber ve yazıların gerçeği yansıtmadığı iddiasıyla yapmış olduğu erişimin engellenmesi talepli başvuru İzmir 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından 20.08.2014 tarihinde reddedilmiştir. Hakimliğe göre, başvuru konusu yazıların gerçeklik, güncellik, kamu yararı, biçim ile konu arasında fikri bağ unsurlarını taşıdığını ve yazılar arasında konu bütünlüğünün olduğunu ve yayımlanmalarında kamu yararı bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucunun bu karara karşı itirazı İzmir 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'ne göre, haberlerin ve yazıların amacı başvuru hakkında kamuoyunu bilgilendirmektir. Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, karar verirken Genel Kurul'un N.B.B Başvurusu ile ilgili kararı ve belirlediği ilkeleri ve haber ve içeriklerin yayınlanma tarihlerini dikkate almış, bu haber ve içeriklerin "güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirdiği söylenemez" tespitinde bulunmuştur.¹²² Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü de yukarıda bahsi geçen İkinci Bölüm kararlarında olduğu gibi "haberlerin konusu, içeriği ve ilk yayın tarihi üzerinden geçen süreyi" göz önünde bulundurarak karar vermiş, toplumsal açıdan, haber ve yazıların arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber ve bilgilendirme değerinin devam ettiği, bu bağlamda **unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların** oluşmadığını belirtmiştir.¹²³ Bu kapsamda, Birinci Bölüm de ifade ve basın özgürlüğü ile halkın haber alma ve bilgiye ulaşma hakkının ağır bastığına hükmetmiş ve başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Fakat, Birinci Bölüm, somut bir olaya ilişkin olmayan ve başvuru hakkında "De-de Zora Giriyor," "Büyük Şehrin Yeni Yıldızı" ve "Kocaoğlu Yemeklere Şap Koydursun" gibi başlıklı haberlerde yer alan bazı iddiaları çatışan haklar ilkeleri kapsamında değerlendirmemiş, bu kapsamda ifade ve basın özgürlüğünün neden şeref ve itibarın korunması hakkına üstün geldiğini ve başvuru konusu haberlerin "değer yargısı" içerip içermediğini ise açıklamamıştır.¹²⁴ Bir gün önceki İkinci Bölüm kararlarıyla karşılaştırıldığında, Anayasa Mahkemesi'nin Birinci Bölüm kararının İnternet haber sitelerinin arşivlerinde yer alan ve haberlerin yayınlandığı tarihte olgu aktarmı içeren haberlerden farklı olduğu söylenebilir. Hatta **G. Y. Başvurusu** ile ilgili değerlendirmenin neden sadece "unutulma hakkı" kapsamında yapıldığı ve değerlendirildiği de açık değildir.

Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü, G. Y. Başvurusu ile ilgili kararını verdiği aynı gün olan **05.10.2017** tarihinde unutulma hakkıyla ilgili bir başvuruyu daha karara bağlamıştır. Birinci Bölüm, **Fahri Göncü Başvurusu** ile ilgili kararında,

¹²⁰ G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017.

¹²¹ G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017, § 29.

¹²² G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017, § 31.

¹²³ G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017, § 31.

¹²⁴ Genel olarak bkz. Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 08.04.2015, § 36; İlhan Cihaner (2), B. No: 2013/5574, 30.06.2014, § 42.

Hürriyet gazetesinin İnternet arşiv sayfalarında yer alan ve **2003** yılında yayınlanmış “Yargıtay’dan polise gözaltı uyarısı” başlıklı bir haberin yayından kaldırılmamasının, başvurunun şeref ve itibarının korunması hakkının ihlal edildiği iddiasını değerlendirmiştir.¹²⁵ Anayasa Mahkemesi’ne göre şikayete konu haber arşiv niteliğindedir ve haberin gerçeğe aykırı olduğu ileri sürülmemiştir. Anayasa Mahkemesi’nin de belirttiği üzere, “Yargıtay’dan polise gözaltı uyarısı” başlıklı haber genel olarak “gözaltı koruma tedbirinin uygulanması esnasında kolluk görevlileri tarafından uyulması gereken ilkeler hakkındadır.”¹²⁶ Habere göre, Yargıtay 4. Ceza Dairesi, Şişli 5. Asliye Ceza Mahkemesi’nin “iftira”, “bireylere kötü davranma” ve “hürriyeti tahdit” suçlarıyla ilgili bir temyiz başvurusunu değerlendirirken, kolluk görevlilerinin uyması gereken ilkeleri dikkate almış ve “gözaltı nedeni bulunmadığı halde bir kişinin yirmi saat gözaltında tutulduktan sonra ifadesi dahi alınmadan serbest bırakılmasının hürriyeti tahdit suçunu oluşturacağı gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kolluk görevlisi hakkındaki beraat kararını bozmuştur”.¹²⁷ Haberde, ayrıca, başvurunun da Şişli 5. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yargılandığı ve beraat ettiği ve Yargıtay tarafından başvuru hakkında verilen beraat kararının onandığı bilgisine de yer verilmiştir.

Başvurucu, şeref ve itibarının zedelendiği iddiasıyla 21.08.2014 tarihinde başvuru konusu habere erişimin engellenmesi talebiyle Bakırköy 5. Sulh Ceza Hakimliğine başvurmuş, Hakimlik Hürriyet’te yayınlanan haberi basın özgürlüğü kapsamında değerlendirmiş, yazının kamuoyunu bilgilendirme amacı taşıdığı gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvurucunun bu karara karşı itirazı da Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Birinci Bölümü, karar verirken Genel Kurul’un N.B.B Başvurusu ile ilgili kararı ve belirlediği ilkeleri ve başvuru konusu haberin yayınlanma tarihini dikkate almıştır. Anayasa Mahkemesi, başvurunun talebi ve haberin yayınlandığı tarih arasında 11 yıla yakın bir süre olsa dahi, haberin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına ilişkin bir sorun hakkında temyiz merciinin yaklaşımını ortaya koyması bakımından bu haberin G. Y. Başvurusu ile ilgili kararında olduğu gibi **“güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirdiği söylenemez”** tespitinde bulunmuştur.¹²⁸ Dahası, Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu haberin, **“doğrudan başvurunun şahsını hedef alır nitelikte bir haber”** olmadığına da açık olduğunu kaydetmiş ve haberde **“değer yargısı olarak nitelendirilebilecek herhangi bir ifadeye de yer verilmemiş, yalnızca beraat ve onama kararları aktarılmıştır”** demiştir.¹²⁹ Birinci Bölüm, Fahri Göncü kararında başvuru ile ilgili haberin “değer yargısı” içerip içermediğini değerlendirirken, aynı değerlendirmeyi G. Y. Başvurusu ile ilgili kararında yapmayı **“unutmuştur”**.

Son olarak, Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu haberin Hürriyet arşivlerinde yayınlanmaya devam ettiğini, fakat arşivdeki haberde başvurunun sadece soyadının baş harfine yer verilecek şekilde kişisel verilerinin silindiğine de vurgu yapılmıştır. Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi, haberin arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber değerinin devam ettiğini belirtmiş ve “bu bağlamda **unutulma**

¹²⁵ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

¹²⁶ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017, § 26.

¹²⁷ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017, § 26.

¹²⁸ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017, § 28.

¹²⁹ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017, § 28.

haklı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların” oluşmadığına hükmetmiştir.¹³⁰ Bu kapsamda, Birinci Bölüm ifade ve basın özgürlüğü ile halkın haber alma ve bilgiye ulaşma hakkının ağır bastığına hükmetmiş ve başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

ANAYASA MAHKEMESİ’NİN ALİ KIDIK BAŞVURUSU KARARI VE İLK BAKIŞTA İHLAL İLKELERİ

Anayasa Mahkemesi tarafından Ekim 2017 başında unutulma hakkı ve İnternet arşivlerinde yer alan haberlerle ilgili arka arkaya verilen beş farklı başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna dair karardan hemen sonra 26.10.2017 tarihinde **Ali Kıdık Başvurusu** ile ilgili kararında¹³¹ 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında verilen erişim engelleme kararlarının **cezai ve idari bir yaptırım değil, koruma tedbiri niteliğinde olduğu belirtmiş**¹³² ve 9. maddede öngörülen erişime engelleme usulünün her türlü haber ve yazı hakkında başvurulabilecek bir hukuki yol olmadığı, **istisnai olması gerektiği** vurgulanmıştır. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi, 5651 Sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında verilecek olan erişimin engellenmesi kararlarının sulh ceza hakimlikleri tarafından ancak daha ileri bir inceleme yapmaya gerek olmaksızın, **ilk bakışta kişilik haklarının ihlal edildiği**¹³³ durumlarda uygulanabileceğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi’ne göre, tedbir niteliğinde olan 9. madde uyarınca erişim engelleme ve/veya içeriğin çıkartılması kararı verilebilmesi için ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapma yükümlülüğü kapsamında aşağıdaki üç ölçütün varlığı kümülatif olarak aranacaktır:¹³⁴

- i. İçeriğin hukuka aykırılığı belirgin olmalı;
- ii. İçeriğin gerçek dışılığı belirgin olmalı;
- iii. Zararın süratle giderilmesi zaruri olmalıdır.

Dolayısıyla, 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamındaki yaptırımlar, sulh ceza hakimlikleri tarafından istisnai olarak ve ancak hukuka aykırılığın ve gerçek dışılığın çok belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hallerde uygulanabilecektir.

Anayasa Mahkemesi **ilk bakışta ihlal denetiminin uygulanması zorunluluğunu** kişilik haklarının hızlı bir şekilde korunması ihtiyacıyla ifade ve basın hürriyeti arasında adil bir dengenin korunmasının bir ön koşulu olarak kabul etmiştir.¹³⁵ Anayasa Mahkemesi Ali Kıdık kararını ve ilk bakışta ihlal doktrinini bugüne kadar

¹³⁰ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017, § 29.

¹³¹ Ali Kıdık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

¹³² A.A. Başvurusu, B. No: 2014/7244, 12.09.2018, § 20.

¹³³ Kemal Gözler, “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usulü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”, Rona Aybay’a Armağan (Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120: <http://www.anayasa.gen.tr/5651.pdf>.

¹³⁴ Fetullah Gülen Başvurusu (2), B. No: 2014/11499, 22.09.2016, § 24.

¹³⁵ Ali Kıdık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, § 63.

16 farklı başvuruyla ilgili kararında uygulamış¹³⁶ ve Anayasa Mahkemesi'nin Ekim 2017 içinde vermiş olduğu Ali Kılık kararı sulh ceza hakimlikleri açısından bağlayıcıdır. 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında yapılan talepler değerlendirilirken ve erişimin engellenmesi ve/veya içeriklerin çıkartılmasıyla ilgili talepler karara bağlanırken ilk bakışta ihlal değerlendirmesi yapılması da zorunludur. İlk bakışta ihlal doktrini, ayrıca sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlarla ilgili itirazların değerlendirilmesi aşamasında da uygulanmak zorundadır.¹³⁷

Anayasa Mahkemesi Genel Kurul'u tarafından **15.03.2018** tarihinde verilen **C. K. Başvurusu** ile ilgili kararda ise isim yazılarak yapılan araştırmada arama motorlarında listelenen ve İnternet haber arşivlerinde yer alan bazı haberlerle ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yönündeki taleplerin reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiası değerlendirilmiştir.¹³⁸ Anayasa Mahkemesi'ne göre, başvuru konusu haberler arşiv niteliğindedir ve "2001 yılında güzellik yarışmasında derece almış bir mankenin hızlı yükselişini ve 2004 yılındaki dramatik ölümünü konu almaktadır."¹³⁹ Bu olay ülke gündemini uzun süre meşgul etmiş, haberlerde verilen bilgilerin bir kısmı "ölen manken tarafından tutulan günlüğe dayanırken, bir kısmı olaya ilişkin ceza yargılamasına dayanmaktadır".¹⁴⁰ Haberlerde, "ölen mankenin bağlı olduğu mankenlik ajansının sahibi ve toplumda tanınmış bir kişi olan başvuru- cunun ismi açık olarak yazılmış" ve başvuru hakkında "ölüm olayına ilişkin soruşturmada başvuru- cunun önce tanık, sonra şüpheli sıfatıyla dinlenmesi, ölen mankenin başvuru- cunun asistanı ile arasındaki ilişki, yine kamuoyunda tanınmış bir kişi olan başvuru- cunun eşinin de aşırı dozda uyuşturucudan ölmüş olması" da yer almıştır.¹⁴¹

Başvuru, İnternet arama motorlarına ismi yazılarak yapılan aramada hem ölen manken hem de ölen eşiyile ilgili haberlerin çıktığını, bu haberler nedeniyle şeref ve itibarının zedelendiğini ileri sürerek, bu içeriklere erişimin engellenmesi talebiyle 30.09.2014 tarihinde İstanbul 2. Sulh Ceza Hakimliğine başvurmuştur. Hakimlik, başvuru konusu haberlerin başvuru- cunun kişilik haklarına saldırı niteliğinde ve incitici mahiyette olmadığı ve talebin haber alma ve haber verme hürriyetini sınırlandıracağı gerekçesiyle erişimin engellenmesi talebinin reddine karar vermiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz da İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, her ne kadar N.B.B. Başvurusu ile ilgili karara atıf yapmış olsa dahi, Genel Kurul'un N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararından sonra

¹³⁶ Kemal Gözler Başvurusu, (B. No: 2014/5232, 19.04.2018); Miyase İlknur ve Diğerleri Başvurusu (B. No: 2015/15242, 18.07.2018); A.A. Başvurusu, (B. No: 2014/7244, 12.09.2018); Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. Başvurusu, (B. No: 2015/6313, 13.09.2018); IPS İletişim Vakfı Başvurusu (B. No: 2015/14758, 30.10.2018); Özgen Acar Başvurusu, (B. No: 2015/15241, 31.10.2018); IPS İletişim Vakfı Başvurusu (2) (B. No: 2015/15873, 07.03.2019); Barış Yarkadaş Başvurusu (B. No: 2015/4821, 17.04.2019); Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş (3) Başvurusu (B. No: 2015/16499, 03.07.2019); Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-SEN) Başvurusu (B. No: 2015/11131, 04.07.2019); Kemalettin Bulamacı Başvurusu (B. No: 2016/14830, 04.07.2019); Kerem Altıparmak ve Yaman Akdeniz Başvurusu (3) (B. No: 2015/17387, 20.11.2019); Kerem Altıparmak Başvurusu (B. No: 2015/8193, 27.11.2019); Kemal Gözler Başvurusu (2) (B. No: 2015/5612, 10.12.2019); Aykut Küçükaya Başvurusu (B. No: 2014/15916, 09.01.2020); Medeni Özer Başvurusu (B. No: 2017/15421, 30.09.2020).

¹³⁷ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, § 63.

¹³⁸ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

¹³⁹ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 38.

¹⁴⁰ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 38.

¹⁴¹ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 38.

Ekim 2017 içinde vermiş olduğu Ali Kılık Başvurusu ile ilgili kararını¹⁴² ve **Ali Kılık kararında belirlediği ilkeleri** uygulamıştır. Genel Kurul, Ali Kılık kararına atıfla, “çelişmesiz bir dava sonucunda yayın içeriğine **erişimin engellenmesi kararı verilebilmesinin** ancak hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hallerde mümkün olduğunu hatırlatmıştır.¹⁴³ Anayasa Mahkemesi, her ne kadar erişimin engellenmesi talep edilen haberlerin 2004 yılında yayınlandığını belirtmiş olsa dahi, başvuru, şeref ve itibarına yapılan müdahalenin “**çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacını ortaya koyabilmiş değildir**” değerlendirmesinde bulunmuştur.¹⁴⁴ Anayasa Mahkemesi, “haber içeriklerinin incelenmesinden de içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını gerektirecek ağırlıkta bir durum” bulunmadığını da belirtmiştir.¹⁴⁵ Kaldı ki Anayasa Mahkemesi’ne göre, başvuru kullanabileceği ve etkili olabileceği kabul edilen başka hukuki başvuru yolları da mevcuttur ve başvuru örneğin çelişmeli bir hukuk davası açabilir ve hukuka aykırılığın ve gerçek dışılığın çok belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hallerin varlığı bu başvuru kapsamında mevcut değildir. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi 14-2 oyçokluğuyla aldığı kararda başvuru ortaya çıktığını iddia ettiği zararın giderilmesi için uyumsuzluğun esasına dair ve somut başvuru açısından koşullara göre erişimin engellenmesi yaptırımından “daha etkili diğer koruma yollarına başvurmadığı anlaşıldığından Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirildiği söylenemez” tespitinde bulunmuş ve kabul edilemezlik kararı vermiştir.¹⁴⁶

Anayasa Mahkemesi üyesi Hasan Tahsin Gökcan çoğunluk gerekçesine farklı bir gerekçeyle katılırken, üyeler Hicabi Dursun ve Muammer Topal karşı oy kullanmıştır. Hasan Tahsin Gökcan, “kişinin maddi ve manevi kişilik değerleri içerisinde olan şeref, itibar, isim, resim, vücudu, vb. hakları Anayasa’nın 20. Maddesinde düzenlenen özel hayata saygı ve gizliliğinin korunması hakkı kapsamında” olduğunu belirtmiş¹⁴⁷ ve başvuru konusu olayın ölçü norm olan 20. Madde üzerinden incelenmesi gerekirken, Anayasa’nın genel nitelikli 17/1. Maddesi çerçevesinde değerlendirildiğini belirtmiştir. Karşı oy gerekçesinde üyeler Hicabi Dursun ve Muammer Topal, Anayasa Mahkemesi’nin N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararını ve unutulma hakkını hatırlatmıştır. Diğer etkili başvuru yolları konusunda da başvuru yollarının tüketilmesi noktasında kendilerinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediği incelenirken **başvurunun özellikleri de dikkate alınmalıdır** tespitinde bulunmuşlardır.¹⁴⁸ Bu kapsamda, sulh ceza hakimlikleri nezdinde içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi yolunun şeref ve itibar hakkının korunmadığı yönündeki şikayetler açısından makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nite-

¹⁴² Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017, §§ 62-63; C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, §§ 29-33.

¹⁴³ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 40.

¹⁴⁴ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 41.

¹⁴⁵ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 41.

¹⁴⁶ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 43.

¹⁴⁷ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, Hasan Tahsin Gökcan, Farklı Gerekçe, § 10.

¹⁴⁸ S.S.A., B. No: 2013/2355, 07.11.2013, § 28.

likte kullanılabilir ve etkili bir başvuru yolu olup olmadığının tespit edilmesi gerektiğini ve bu kapsamda başvuru Anayasa'nın 17. Maddesinin ihlal edildiğine ilişkin şikayetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmişlerdir.¹⁴⁹

Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, 03.03.2016 tarihinde aldığı N.B.B. Başvurusu ile ilgili “unutulma hakkı kararı ve ilkelerini,” 26.10.2017 tarihinde Genel Kurul nezdinde aldığı Ali Kılık Başvurusu ile ilgili karara kadar beş farklı başvuruda uygulamış ve bu başvuruların hiç birinde ihlal kararı vermemiş,¹⁵⁰ Ali Kılık kararından sonra unutulma hakkı kapsamında değerlendirilebilecek ilk başvuru olan C. K. Başvurusu ile ilgili Genel Kurul kararında Ali Kılık kararında belirlediği ilkeleri başvuru konusu olaya uygulamayı tercih etmiştir. Genel Kurul, **Ali Kılık ilkelerini uygularken**, neden N.B.B. Başvurusu ile ilgili “unutulma hakkı kararı ve ilkelerini” dikkate almadığını açıklamamıştır. C. K. Başvurusu ile ilgili karardan sonra da Anayasa Mahkemesi bugüne kadar “unutulma hakkı” konusunu tekrardan değerlendirmemiştir.

ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 5651 SAYILI KANUN'UN 9. MADDESİ İLE İLGİLİ PİLOT KARARI

Son olarak, Anayasa Mahkemesi Genel Kurul'u tarafından Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri (“**Diken ve Diğerleri**”) başvurusunda 5651 sayılı Kanun'un kişilik hakları ihlalleri ile ilgili 9. maddesinde “**yapısal sorunlar**” tespit edildiği için pilot kararı uygulamasına gidilmiş ve birleştirilmiş dokuz başvuruda Anayasa'nın 26, 28 ve 40. Maddelerinden ihlal kararı verilmiştir.¹⁵¹ Anayasa Mahkemesi'nin, 07.01.2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan gerekçeli kararına göre, her ne kadar şekli anlamda bir kanun maddesi (5651 sayılı Kanun'un 9. Maddesi) mevcutsa da maddi anlamda “bir kanunun varlığından söz edilebilmesinin koşullarından biri müdahaleye imkân veren kanunun amaç, kapsam ve sınırlarının yeterli açıklıkta belirlenmiş olması” gerekir.¹⁵² Anayasa Mahkemesi'ne göre 5651 sayılı Kanun'un 1. maddesinde belirtilen amacının ve kapsamının “İnternet ortamında işlenen belirli suçlara” ilişkin olduğu belirtilmiş, fakat Kanun'un “9. maddesinde erişimin engellenmesi yolunun kapsamının, **suç teşkil eden İnternet yayını ile sınırlı olduğunu gösteren herhangi bir ibare bulunmamaktadır**” denilmiştir.¹⁵³ Kaldı ki “bu yolun kullanılabilmesi için kişilik haklarına yönelik haksız fiilin ulaşması gereken ağırlığın boyutuna ilişkin bir ölçüt/eşik değer de belirlenmemiştir”.¹⁵⁴

Ayrıca, Anayasa Mahkemesi'ne göre, 5651 sayılı Kanun'da yer alan dört farklı erişimin engellenmesi yöntemi (8, 8/A, 9 ve 9/A maddeleri) incelendiğinde bunların usu-

¹⁴⁹ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, Hicabi Dursun ve Muammer Topal, Karşı Oy Gerekçesi.

¹⁵⁰ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veyssel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017 ve Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

¹⁵¹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, R.G. 07.01.2022-31712.

¹⁵² Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 93.

¹⁵³ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 98.

¹⁵⁴ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 98.

len “**tamamının tedbir niteliğinde olduğu izlenimi**” oluşmuştur.¹⁵⁵ Her ne kadar, 9. maddede yer alan kişilik haklarını korumaya yönelik usul bu tip kararların tedbiren verilmesini öngörse dahi, erişimin engellenmesi kararını müteakiben şikâyet konusu içeriği yayımlayanlar hakkında bir ceza soruşturması ve kovuşturması **açılmasını öngörmemekte** ya da kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle erişimin engellenmesini talep eden kişilere sorumlulara karşı medeni veya cezai yargılama usullerine **başvurma yükümlülüğü yüklememektedir**.¹⁵⁶ Dolayısıyla, ortaya **bağımsız ve özerk bir mekanizma** çıkmakta ve “bu yolun müteakiben açılacak **çelişmeli bir yargılama öngörülmediği için** geçici niteliği haiz, esas davadaki yargılama süreçlerinin düzgün işlemesi için tasarlanmış bir araç olarak değil aksine **şekli yönden kesin hüküm teşkil eden özerk bir yol olarak** tasarlandığı görülmektedir.”¹⁵⁷

Anayasa Mahkemesi, birleştirme kararı verdiği 9 farklı başvuruya konu sulh ceza hakimlikleri kararlarını değerlendirdiğinde, bu kararların “hiçbirinde İnternet yayını nedeniyle müştekinin şeref ve itibarına hukuka aykırı olarak yapıldığına karar verilen müdahalenin çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikilmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının” ortaya konulmadığını tespit etmiştir.¹⁵⁸ Dahası, hakimliklerce “verilen hiçbir kararda çatışan haklar arasında adil bir dengenin gözetildiği de tespit edilememiştir.”¹⁵⁹ Hakimlik kararlarının somut olayın koşullarından bağımsız ve genel ifadeler içerdiği ve “şikâyet konusu İnternet yayınlarının kişilik haklarını ilk bakışta anlaşılabilir ve apaçık bir şekilde ihlal etmiş olduğunun nasıl tespit” edildiğinin ise anlaşılmadığı belirtilmiştir.¹⁶⁰

Anayasa Mahkemesi, hakimlik kararlarında tespit ettiği bu sorunların, bu kararlara karşı **itirazları değerlendirmekle görevli** sulh ceza hakimlikleri kararlarında da görüldüğünü ve itirazın reddi kararlarında “yeknesak bir şekilde, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığı ve bu sebeple de itirazın reddedildiğini bildiren **bir cümleden** ibaret gerekçeler” bulunduğunu, dolayısıyla kararların ilk bakışta ihlal doktrinine uyumluluğunun ve ileri sürülen itirazların **değerlendirilmediğini** ve haber ve içeriklerin **kesinleşen kararlar** sonucunda **belirsiz bir süre için engellenmiş** olduğunu belirtmektedir.¹⁶¹ Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi, “ilgili ve yeterli gerekçe olmadan tedbir mahiyetinde alınan bu tür kararların süresiz etki göstermesi nedeniyle” ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin orantılı olarak da nitelendirilemeyeceğini belirtmiştir.¹⁶²

Anayasa Mahkemesi, tüm bu değerlendirmelerin sonucunda, “şekli yönden kesin hükmün bütün sonuçlarını doğuran ve süresiz etki gösteren bir kuralın keyfi ve orantısız müdahalelere karşı mutlaka koruyucu birtakım güvenceler içermesi”¹⁶³ gerektiğini fakat 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesinin ve ilgili uygulamanın yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerini barındırmadığını,¹⁶⁴ sıkı ve etkili bir denetim meka-

¹⁵⁵ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 100.

¹⁵⁶ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 101.

¹⁵⁷ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 101.

¹⁵⁸ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 115.

¹⁵⁹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 115.

¹⁶⁰ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 115.

¹⁶¹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 116.

¹⁶² Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 118.

¹⁶³ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 121.

¹⁶⁴ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 124.

nizmasının bulunmadığını,¹⁶⁵ hatta itiraz aşamasında 9. maddedeki kuralın kapsamı ve sınırlarının belirli olmaması nedeniyle **yargı makamlarına oldukça geniş bir takdir alanı yaratıldığını**, bu durumun “engelleme kararına yapılan itirazdan sonuç almanın imkânsız olmasa da zor olduğunu” gösterdiğini belirtmiştir.¹⁶⁶

Anayasa Mahkemesi, kişilik haklarının korunması amacına istinaden ise 9. maddedeki kuralın meşru bir sınırlandırma sebebi sunsa dahi, kuralın “sulh ceza hâkimliklerinin bu yetkiyi nasıl kullanacaklarını tarif” etmediğini,¹⁶⁷ mevcut kural ve yapının **“keyfi ve orantısız müdahaleleri önlemeye elverişli” olmadığını**,¹⁶⁸ **süresiz engellemelerin ise ağır bir müdahale aracı olduğunu** da belirterek, başvuruçuların Anayasa’nın 26. ve 28. maddeleriyle korunan haklarının ihlal edildiği, ifade ve basın özgürlüklerinin korunmasına ilişkin temel güvencelere sahip olmaması nedeniyle **ihlalin doğrudan kanundan kaynaklandığı** sonucuna varmıştır.¹⁶⁹

Benzer şekilde, Mahkeme, başvuruçuların Anayasa’nın 26. Maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa’nın 40. Maddesi kapsamında koruma altında olan **“etkili başvuru”** haklarının da ihlal edildiğine hükmetmiştir.¹⁷⁰ Mevcut yapının tekrardan ele alınması ve “ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi”¹⁷¹ için kararını hem Meclise göndermiş hem de bir dizi öneride bulunduktan sonra¹⁷² pilot kararını **bir yıl süre ile uygulamamaya** karar vermiştir.¹⁷³

Dolayısıyla, her ne kadar yapısal sorunları tespit etmiş olsa dahi ve TBMM’nin Anayasa Mahkemesi kararına uyma gibi bir zorunluluğu olmasa da, bundan sonra Anayasa Mahkemesi, kişilik hakları ihlaliyle ilgili erişim engelleme ve içerik çıkartma başvurularını en erken **07.01.2023** tarihinden sonra değerlendirmeye devam edecektir. Bu tarihe kadar ise önünde bekleyen herhangi bir başvuruyu veya pilot kararının yayınlanmasından sonra önüne gelecek başvuruyu değerlendirmeyecektir. Yukarıda da belirtildiği üzere, Anayasa Mahkemesi, Haziran 2022 içinde **334 farklı başvuruyu pilot karar kapsamına aldığı**nı açıklamıştır.¹⁷⁴

Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi’nin pilot kararı, **unutulma hakkı** ile ilgili olarak 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında yapılacak olan bireysel başvuruları da etkileyecektir. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi, **07.01.2023** tarihine kadar unutulma hakkıyla ilgili mevcut başvuruları veya pilot kararın yayınlanmasından sonra yapılacak olan başvuruları da karara bağlamayacaktır.

¹⁶⁵ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 125.

¹⁶⁶ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 129.

¹⁶⁷ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 131.

¹⁶⁸ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 132.

¹⁶⁹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 133.

¹⁷⁰ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, §§ 140-146.

¹⁷¹ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 152.

¹⁷² Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 137.

¹⁷³ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 160.

¹⁷⁴ Bkz. <https://www.anayasa.gov.tr/media/8051/pilotkararlar01.pdf>

YARGITAY'IN UNUTULMA HAKKI YAKLAŞIMI VE İLKESEL KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay'ın unutulma hakkı yaklaşımı Anayasa Mahkemesi'nin emsal ve ilkesel kararlarına uyumluluk bakımından ilk bakışta sorunludur. Şöyle ki, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu unutulma hakkıyla ilgili ilkesel kararını **17.06.2015** tarihinde vermiş, **Yargıtay Ceza Genel Kurulu** ise unutulma hakkıyla ilgili ilkesel kararını **30.10.2018** tarihinde vermiştir.¹⁷⁵ Bu iki genel kurul kararı arasında Yargıtay 19. Ceza Dairesi tarafından **05.06.2017** tarihinde unutulma hakkıyla ilgili bir karar verilmiştir.¹⁷⁶ Daha da önemlisi, Yargıtay genel kurullarının bu iki kararı arasında Anayasa Mahkemesi tarafından unutulma hakkını ilgilendiren, ilkesel ve emsal niteliğinde üç farklı karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi, öncelikle **N.B.B Başvurusu** ile ilgili kararını **03.03.2016** tarihinde,¹⁷⁷ **Ali Kızık** başvurusu ile ilgili kararını **26.10.2017** tarihinde,¹⁷⁸ **C. K.** başvurusu ile ilgili kararını ise **15.03.2018** tarihinde vermiştir.¹⁷⁹

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararlarından sonra Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından unutulma hakkıyla ilgili ilkesel karar verilirken sadece Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun kararına ve Anayasa Mahkemesi'nin **N.B.B Başvurusu** ile ilgili kararına atıf yapılmış fakat Anayasa Mahkemesi'nin **Ali Kızık** başvurusu ve **C. K.** başvurusuy-

¹⁷⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

¹⁷⁶ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510 K. 2017/5325, 05.06.2017.

¹⁷⁷ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

¹⁷⁸ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

¹⁷⁹ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

la ilgili kararları ise hiç dikkate alınmamıştır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, ayrıca, daha önceden Yargıtay 19. Ceza Dairesi tarafından Haziran 2017 içinde verilen unutulma hakkıyla ilgili kararı¹⁸⁰ da ilkesel kararına yansıtmamış ve bu karara da atıf yapmamıştır. Bir başka deyişle, unutulma hakkı kapsamında yapılacak olan başvurularda, başvurucuların şeref ve itibarlarına yapılan müdahalenin “**çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacını ortaya koyma**”¹⁸¹ zorunluluğunu dikkate almamış ve Yargıtay içtiihadına yansıtmamıştır. Keza, Anayasa Mahkemesi’ne göre, 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesinde yer alan tedbirler ancak “çelişmesiz bir dava sonucunda yayın içeriğine erişimin engellenmesi kararı verilebilmesinin ancak hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hallerde” mümkündür.¹⁸² Fakat, bu yaklaşım Yargıtay 19. Ceza Dairesi ve bu daire kapatıldıktan sonra Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından verilen kararlara da yansımadağı bu çalışma kapsamında tespit edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında öncelikle **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu**’nun unutulma hakkıyla ilgili içtihat mahiyetindeki 17.06.2015 tarihli kararı ve **Yargıtay Ceza Genel Kurulu**’nun 30.10.2018 tarihli kararı değerlendirilecek, arkasından Yargıtay 19. Ceza Dairesi’nin Haziran 2017’de verdiği ilk unutulma hakkı kararı ve bu karardan sonra verilen 23 karar olmak üzere toplam 24 karar ve 19. Ceza Dairesi’nin kapatılmasından sonra Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından verilen dört karar da olmak üzere unutulma hakkıyla ilgili **toplam 28 karar** değerlendirilecektir.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU’NUN UNUTULMA HAKKI KARARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu unutulma hakkıyla ilgili 2015 yılında aldığı karar Anayasa Mahkemesi’nin yukarıda belirtilen kararlarından önce alınmıştır. Genel Kurul, unutulma hakkını aşağıdaki şekilde değerlendirmiştir:

“...Unutulma hakkı ve bununla ilişkili olan gerektiği ölçüde ve en kısa süreliğine kişisel verilerin depolanması veya tutulması konuları, aslında kişisel verilerin korunması hakkının çatısını oluşturmaktadır. Her iki hakkın temelinde bireyin kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesini, geçmişin engeline takılmaksızın geleceğe yönelik plan yapabilmesini, kişisel verilerin kişi aleyhine kullanılmasının engellenmesini sağlamak yatmaktadır. Unutulma hakkı ile **geçmişinde kendi iradesi ile veya üçüncü kişinin neden olduğu bir olay nedeni ile** kişinin **geleceğinin olumsuz bir şekilde etkilenmesinin engellenmesi** sağlanmaktadır. Bireyin geçmişinde yaşadığı **olumsuz etkilerden kurtularak geleceğini şekillendirebilmesi** bireyin yararına olduğu gibi toplumun kalitesinin gelişmişlik seviyesinin yükselmesine etkisi de tartışılmazdır. Unutulma hakkı; **üstün bir kamu yararı olmadığı sürece**, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların **bir süre sonra unutulmasını**, başkalarının bilmesini istemediği **kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini** isteme hakkı olarak ifade edilebilir...”¹⁸³

¹⁸⁰ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510 K. 2017/5325, 05.06.2017.

¹⁸¹ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 41.

¹⁸² C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018, § 40.

¹⁸³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

Bu tanımlamayla birlikte, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu unutulma hakkını özellikle kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında, kişisel verilerin silinmesini talep edebilme hakkı olarak ve kişilerin geçmişlerinde yaşadıkları olumsuzlukların unutulmasına imkân tanınması olarak değerlendirmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre, unutulma hakkı, bir yandan kişiye **“geçmişini kontrol etme”** ve **“belirli hususların geçmişinden silinmesini ve hatırlanmamayı isteme hakkı”** sağladığı gibi, diğer yandan **muhataplarına** “kişi hakkındaki bir kısım bilgilerin üçüncü kişilerin kullanmamasını veya üçüncü kişilerin **hatırlanmamasına yönelik önlemleri alma yükümlülüğü** yükler”.¹⁸⁴

Hukuk Genel Kurulu'na göre, bu hakkın, “bireylerin fotoğraf, İnternet günlüğü gibi **kendileri hakkındaki içerikleri silmek için üçüncü şahısları zorlamayı içermesinin** yanında **geçmişteki cezalarına ilişkin bilgilerin veya haklarında olumsuz yorumlara neden olabilecek** bilgi ve fotoğraflarının **kaldırılmasını** isteme hakkını tanıdığı kabul edilmektedir”. Dolayısıyla, Hukuk Genel Kurulu'na göre, “kişiye unutulma hakkının sağlanması ile birlikte özel hayatının gizliliği korunmuş olacaktır.” Dolayısıyla, unutulma hakkıyla “geçmişinde kendi iradesi ile veya üçüncü kişinin neden olduğu bir olay nedeni ile kişinin geleceğinin olumsuz bir şekilde etkilenmesinin engellenmesi sağlanmaktadır”. Fakat, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, hangi durumlarda **“kamu yararının” üstün geleceğini** bu kararında açıklamamış, ilkesel olarak bir değerlendirmede bulunmamıştır.

Bu sonuca ulaşırken Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun değerlendirdiği olayın konusunun kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak, müteselsilen cinsel saldırı suçu ile ilgili bir davanın **mağdurunun** isminin açık bir şekilde rumuzlanmadan bir hukuk kitabı olan *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*'nda yer alması olduğu da unutulmamalıdır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında unutulma hakkının sadece “dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği açıktır” değerlendirmesi yapılmış ve **değerlendirme konusu olayın üzerinden dört yıl geçtiği** belirtilmiştir.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU'NUN UNUTULMA HAKKI KARARI

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise 2018 yılında Anayasa Mahkemesi'nin **Ali Kıdık** başvurusu ve **C. K.** başvurusu ile ilgili ve Yargıtay 19. Ceza Dairesinin **Haziran 2017** tarihli kararlarını hiç dikkate almadan aldığı kararında¹⁸⁵ yukarıda detaylı aktarılan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına ve Anayasa Mahkemesi'nin **N.B.B Başvurusu** ile ilgili kararın atıf yaparak, unutulma hakkının Anayasa ve kanunlarımızda açıkça düzenlenmemiş olduğuna dikkat çekmiş, dijital arşivleri değerlendirmiş ve İnternet ortamının, “sadece araştırmacıların veya meraklıların özel çabasıyla tespit edilebilecek, arşivde kalmış bilgilere dahi rahatlıkla ulaşmayı” sağladığını ve “yapılan haberlerin veya hatırlanması istenmeyen hususların unutulmasına fırsat” vermediğini belirtmiştir.

¹⁸⁴ Ayrıca, bkz. Yargıtay 19. CD. E. 2016/15510 K. 2017/5325 05.06.2017.

¹⁸⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2016/1169, K. 2018/490, K.T. 30.10.2018.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 5651 sayılı Kanun kapsamında ve Anayasa'nın 13. Maddesindeki ölçülülük kriterleri esas alınarak bir takım tedbirlerin alınmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Fakat, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, unutulma hakkının "her türlü İnternet haberi açısından geçerli olmasının" beklenmesinin yerinde olmayacağını da belirtmiştir. Bu çerçevede, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Anayasa Mahkemesi'nin 2016 tarihli N.B.B Başvurusu ile ilgili kararını¹⁸⁶ da dikkate alarak, bir İnternet haberinin unutulma hakkı kapsamında kalıp kalmadığının belirlenmesi için:

- i. haberin yayında kaldığı süre,
- ii. güncelliği,
- iii. kamu yararı ve ilgisi,
- iv. haberin olgusal gerçekler ya da değer yargısı taşıyıp taşımadığı,
- v. habere konu kişinin siyasetçi veya şöhret sahibi olup olmaması

gibi hususların her bir somut olay açısından incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁸⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu bu değerlendirmeyi yaparken sadece Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B Başvurusu ile ilgili kararını¹⁸⁸ dikkate almış, fakat bu karardan sonra verilen ve Anayasa Mahkemesi'nin aslında içtihat değişikliğine gittiği Ali Kızık Başvurusu¹⁸⁹ ve arkasından Ali Kızık kriterlerini uygulamayı tercih ettiği doğrudan unutulma hakkıyla ilgili C. K. Başvurusu¹⁹⁰ ile ilgili kararını yukarıda da belirtildiği üzere hiç dikkate almamıştır. Haziran 2017 içinde **Yargıtay 19. Ceza Dairesi** tarafından verilen unutulma hakkı kararı da bu bağlamda dikkate alınmamıştır. Dolayısıyla, Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararının Anayasa Mahkemesi'nin güncel "ilk bakışta ihlal" içtihadı ve toplumsal açıdan haberlerin özellikle İnternet arşivlerinde bulunan haberler güncel olmasa dahi yer alması gerektiği yönündeki değerlendirmeleriyle tam olarak uyumlu olmadığı söylenebilir.

Bu rapor çalışması kapsamında, **Yargıtay 19. Ceza Dairesi** tarafından verilen **24 tane unutulma hakkı ile ilgili karar tespit edilmiş**, bu kararlardan **21 tanesinin** ise **Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararından sonra verildiği** görülmüş ve Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararlarından sadece bir tanesinde Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık kararına atıf yapıldığı fakat hiçbir kararda C. K. kararına atıf yapılmadığı da tespit edilmiştir. Dolayısıyla, Yargıtay kararlarının Anayasa Mahkemesi'nin güncel içtihadıyla tam olarak uyumlu olmadığı görülmektedir.

¹⁸⁶ B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

¹⁸⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

¹⁸⁸ B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

¹⁸⁹ Ali Kızık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

¹⁹⁰ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

YARGITAY 19. CEZA DAİRESİ'NİN UNUTULMA HAKKI KARARLARI

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, unutulma hakkı konusunu ilk defa **05.06.2017** tarihli kararında, Adalet Bakanlığı tarafından yapılan kanun yararına bozma talebi kapsamında değerlendirmiştir.¹⁹¹ Talebe konu ve “Manken olmak için geldiler, fuhuş batağına düştüler” gibi başlıklar içeren **Milliyet** ve **Hürriyet** gazetelerinde **2007** yılında yayınlanan haberlerin erişime engellenmesi talep edilmiş, talep İzmir 1. ve 2. Sulh Ceza Hakimlikleri tarafından reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir. Adalet Bakanlığı’nın kanun yararına bozma talebinde, talepte bulunanların bahse konu olay nedeniyle yargılandıkları ve beraatlarına karar verildiği, kararların 2015 içinde kesinleştiği belirtilmiştir.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararında, talebe konu haberlerin içeriğinde, adli soruşturma işlemleri dışında, şüpheliler hakkında başkaca bir yoruma, eleştiriye veya kişileri hedef alacak, küçük düşürücü, aşağılayıcı bir açıklamaya gidilmediği görüldüğü belirtilmiştir. Dolayısıyla, çözülmesi gereken sorun, değerlendirme aşamasında yaklaşık **9 yıl önce yapılan bazı haberlerin**, talep edenlerin “**kişilik haklarını**” bu haliyle **ihlal edip etmediği**, yapılan haberlerin **güncelliğini yitirmesinin bu duruma bir etkisi olup olmadığı**, güncel olmasa bile **sadece gerçekleri yorumsuz biçimde yazan haberlerin** erişiminin engellenip engellenemeyeceği sorunudur.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, bu sorunu geniş kapsamlı değerlendirirken, genel olarak AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihadını da değerlendirmiş, Anayasa Mahkemesi’nin **N.B.B Başvurusu** ile ilgili kararına atıf yapmış,¹⁹² unutulma hakkını kişisel ve rilerin korunması bağlamında da incelemiştir. Bu değerlendirmeye beraber Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararında; **öncelikle**, başvuruya konu haberlerin ilk kez yayınlandıkları tarihte, kişilik haklarına karşı bir saldırı veya ihlal içermediği, bu haliyle ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmiştir. Fakat, başvuranların **beraat etmeleri** sonucu, **aradan geçen dokuz yıl da dikkate alındığında**, bu **haberlerin “güncellik” değerini yitirdiği**, dolayısıyla “**gerçeklik ve doğruluk**” kriterlerini karşılamasının artık bir önemi kalmadığı belirtilmiştir. Yargıtay 19. Ceza Dairesine göre, beraatla sonuçlanan yargılama süreci bitmiş, dokuz yıl önceki haberlerde bu durum yansıtılmadığı için geçmişte gerçeklik ve doğruluk payı varmış gibi ifşa edilmesi anlamına gelebileceği ve toplum açısından haberlerin yanlış algılamaya yol açabileceği eklenmiştir.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, başvuru konusu haberleri **kamu yararı açısından** da değerlendirmiş ve bu haberlerin **basının arşivinde bulunmasının, haberin kamu yararı için gelecekte hatırlanması** veya istatistiki açıdan değerlendirilmeye alınması gibi bir **işlevi de taşımadığı** ve **kamu yararına toplum hafızasında yer etmesi** gibi bir etkisi de olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda, habere konu kişilerin toplumu temsil ve topluma hizmet etme gayesiyle **seçilmiş veya atanmış siyasilerden olmadığı** gibi, topluma kendini anlatma ve toplumu aydınlatma gayesiyle eser veren sanatçılardan veya aydınlardan da olmaması nedeniyle, suç geçmişlerine dair bilgilerin kamuyu ilgilendirmediği eklenmiştir.

Tüm bu kriterler birlikte değerlendirildiğinde, başvuranların isimlerinin açık bir şekilde “**örgüt, fuhuş ve insan ticareti**” gibi kelimelerin yanında anılmaya de-

¹⁹¹ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510, K. 2017/5325, 05.06.2017.

¹⁹² N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

vam etmesinin, şeref ve haysiyetlerine karşı bir eylem olduğu gibi, bu nedenle gözaltına alındıkları bilgisinin arşivlenmesinin kişisel verilerin izinsiz olarak işlenmesi ve yayınlanması anlamına geleceği ve başvuruların kişilik haklarının zedelediği kanaatine varılarak, İzmir 2. Sulh Ceza Hakimliğinin erişimin engellenmesi talebinin reddi kararının bozulmasına karar verilmiştir.¹⁹³

Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararının, Anayasa Mahkemesi'nin Ekim 2017 içinde arka arkaya vermiş olduğu beş farklı unutulma hakkı kararı ve aynı ay içinde verilen Ali Kızık kararından önce verilmiş olduğu detayı da unutulmamalıdır. Aşağıda da belirtileceği üzere, Yargıtay 19. Ceza Dairesi, bu kararla birlikte unutulma hakkı konusunda toplam 24 karar vermiştir. Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin birçok kararında unutulma hakkı kapsamında verilecek kararlarda **“ifade ve basın özgürlüğünün zedelenmemesi de gözetilmesi gereken bir husustur”** değerlendirmesi bulunmaktadır.¹⁹⁴

Bu kararlardan, Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin **Şubat 2021** içinde aldığı bir kararda başvuruya konu haberlerin başvuru sahibinin yaşadığı bir olay sonrasında ağır yaralandığı ve uzun süre yurt dışında tedavi gördüğü, kendisi hakkında **2018** yılına ait farklı tarihlerde yayınlanan “intihar ettiğine dair” haberlere istinaden, başvuranın başından geçen somut bir olayın haber mahiyetinde aktarıldığı, 2018 yılında yapılan haberler hakkında 2020 yılında talep yapıldığı, dolayısıyla haberlerin güncelliğini yitirmediği, habere konu kişinin, ünlü bir ailenin kızı ve model olması ve sosyete hayatında tanınmışlığı göz önüne alındığında toplumun habere olan ilgisinin halen devam ettiği, habere konu edilen somut olguların başvuranın başından geçen üzücü bir olay sonrasında elde edilen bilgiler ve yapılan yorumlarla birlikte sunulduğu ve böylece talebin unutulma hakkı çerçevesinde kaldığının değerlendirilemeyeceğine hükmetmiştir.¹⁹⁵

Şubat 2021 tarihli benzer bir diğer kararda Yargıtay 19. Ceza Dairesi, haberlerin yapılmasından sonra geçen 4 yıllık sürenin, unutulma hakkı kapsamında kişilik haklarına aykırılık doğurması için uzun bir süre olmadığı ve haberlerin güncelliğini koruduğu değerlendirmesi yapmıştır.¹⁹⁶ Fakat, yine **Şubat 2021** içinde alınan bir diğer 19. Ceza Dairesi kararına göre, **2005** yılında Mersin'de bir TIR'da 62 kg ağırlığında eroin ele geçirilmesiyle ilgili haberlere istinaden, başvuranın yargılandığını ve **2008** yılında onama ilamıyla beraat kararının kesinleştiğini, başvuranın isminin karıştığı olayın toplumun genelinin ilgisini çekebilecek bir adli olay olduğunu, haberlerin yayınlandıkları tarihte ifade ve basın özgürlüğü kapsamında olduğu, fakat başvuranın hakkındaki açılan kamu davasının beraatla sonuçlandığı ve haberin güncelliğini yitirdiği, eski tarihli haberlerin toplum tarafından bilinmesinde veya aradan geçen **14 yıl sonra** kamu yararının da bulunmadığı, dolayısıyla haberin başvuranın kişilik haklarını zedeler bir hal aldığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.¹⁹⁷ Benzer şekilde, **15 sene önce** kamuoyunda “Ahtapot Çetesi” adı altında yayınlanan ve “suç örgütüne üye olma ve silahlı ihkak-ı hak” suçlarından yargılama haberlerine istinaden, Yargıtay 19. Ceza Da-

¹⁹³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510, K. 2017/5325, 05.06.2017.

¹⁹⁴ Bkz. Örneğin Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2020/6232, K. 2021/2772, 10.03.2021.

¹⁹⁵ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2020/6868, K. 2021/1703, 17.02.2021.

¹⁹⁶ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2020/6862, K. 2021/1701, 17.02.2021.

¹⁹⁷ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2020/2249, K. 2021/1700, 17.02.2021.

iresi, **Kasım 2019** içinde aldığı bir kararında, haberlerin yapıldığı tarihte haber içeriklerinin maddi bir gerçekliğe işaret ettiği, haberlerin yapıldığı tarihte güncel ve kamuoyunun dikkatini çeken bir olaya ilişkin olarak yapıldığı, talep edenin haberlere konu olay nedeniyle açılan kamu davasında yargılandığı ve örgüt üyeliğinden mahkum olduğu, kararın onanarak kesinleştiği ve toplum açısından güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirmediği, bu haliyle yayınlanmaya devam eden haberlerin kişilik haklarını ihlal etmediği, İnternet yayınlarının İnternet arşivinde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için **gerekli haber ve bilgilendirme değerinin devam ettiği**, bu bağlamda **“unutulma hakkı” kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığına** karar vermiştir.¹⁹⁸

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, **Şubat 2021** içinde verdiği bir başka kararına konu olayda, **2015** yılında talepte bulunan hakkında kadına karşı şiddet olaylarına karıştığına, cinsel taciz, hakaret, özel hayatın gizliliğini ihlal ve kişisel verilerin kaydedilmesi suçlarından yapılan kovuşturmayla ilişkin yapılan haberlerle ilgili olarak erişimin engellenmesi talebinin reddedildiği belirtilmiştir. Yargıtay 19. Ceza Dairesi, talepte bulunanın Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayına konuşmacı olarak davet edilmesiyle birlikte yapılan haberlerde başvuran hakkında kamu davası açıldığına dair olgusal bir temel olduğu, bu bilginin hukukçulardan oluşan sivil toplum örgütlerinin açıklamalarına dayanarak aynen aktarıldığı, dolayısıyla basın organının dayanağını göstererek toplumu bilgilendirmeye çalıştığı, gerçekleri bir dereceye kadar abartma hatta kışkırtma yoluna başvurarak duyurması sırasında; temelsiz, maksatlı veya kötü niyetli bir şekilde olayları çarpıttığına dair emare bulunmadığı ve başvuran hakkında kamuoyunun ilgisini ve genel kamu yararını güden bir tartışmaya katkı sunduğu değerlendirilmesiyle, talebe konu haberlerin basın özgürlüğü sınırları içinde kaldığı kanaatine varmıştır.¹⁹⁹

Mart 2021 içinde verilen ve unutulma hakkı bağlamında erişimin engellenmesi talebinin reddine ilişkin **kanun yararına bozma isteminin** reddiyle ilgili Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararında ise, başvuruya konu **Temmuz 2020** tarihli haberlerde, başvuranlar hakkında, yüzleri mozaiklenmek ve isimlerinin baş harfleri kısaltılmak suretiyle, yabancı bir masöze tecavüz edildiği iddiası üzerine başlatılan soruşturma dosyası kapsamında dört kişinin tutuklandığı bilgisinin haber olarak verildiği, yapılan yayınlarda, başvuranların kimliklerinin açık olarak belirlenemediği gibi kişilik haklarını hedef alan saldırı mahiyetinde ifadeler bulunmadığı, dolayısıyla adli yargı sürecine intikal etmiş ceza soruşturması hakkında somut olgulara dayalı bir haber yapıldığı ve başvuranlar hakkında 2019 yılında açılan kamu davasının 2020 yılında beraat hükmüyle sonuçlandığı ve kesinleştiği ve başvuruçuların bu bağlamda sulh ceza hakimliğine başvurarak unutulma hakkı bağlamında bu haberlere erişimin engellenmesini talep ettikleri belirtilmiştir.²⁰⁰

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, başvuranlar hakkında yapılan yayınlarda, adli yargı mercilerinde açılmış bir soruşturmaya ilgili olarak bilgiler verildiği, dolayısıyla **toplumun habere karşı güncel bir ilgisinin bulunduğu**, haberin **basın özgürlüğü kapsamında kaldığı**, ayrıca haberin sunuş biçiminde polisin gözaltına alma fotoğraflarında

¹⁹⁸ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2019/31517, K. 2019/14002, 11.11.2019.

¹⁹⁹ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2020/4751, K. 2021/1235, 08.02.2021.

²⁰⁰ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2021/633, K. 2021/2773, 10.03.2021.

ve yazı içeriğinde **kişilerin tanınmasını engelleyici tedbirlere başvurulmakla**, kötü niyetli davranıldığına dair somut bir veri bulunmadığı, haberin başvuranların kişisel verilerine dair bilgiler içermesi yönüyle tarihsel bir veri olarak kabul edilemeyeceği, ancak **kamunun menfaatini ilgilendirecek şekilde halen herkesin erişimine açık halde bulunmasında kamu yararı bulunduğu**, yayınların üzerinden unutulma hakkı çerçevesinde **makul bir sürenin de geçmediği** belirtilmiştir. Dolayısıyla, unutulma hakkı çerçevesinde erişimin engellenmesi kararı verebilmek için gerekli şartların oluşmadığına karar verilmiştir.

Son olarak, **Mart 2021** içinde verilen bir diğer Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararında, **2018** içinde yayınlanan ve MASAK raporlarına atıf yapan adli yargı sürecine intikal etmiş bir ceza soruşturması hakkında **somut olgulara dayalı bir haber yapıldığı**, haberin yapıldığı sırada güncel olduğu ve toplumun habere karşı güncel bir ilgisinin bulunduğu, haberin basın özgürlüğü kapsamında kaldığı, talep eden 2019 yılında beraat etmiş olsa dahi, beraat kararının kesinleşip, kesinleşmediğinin belli olmadığı ve kamunun menfaatini ilgilendirecek ölçüde bir kamu bankasının dolandırıldığına dair iddialar içermesi yönüyle haberin yapılmasında ve halen herkesin erişimine açık halde bulunmasında kamu yararı bulunduğu değerlendirilmiştir.²⁰¹

Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2021 içinde vermiş olduğu kararların çatışan haklar bakımından tutarlı olduğu, özellikle ifade ve basın özgürlüğü bakımından İnternet arşivlerinde yer alan haberler hakkında kamu yararı değerlendirmesi yaptığı görülmüştür. Her ne kadar, Anayasa Mahkemesi'nin Ali Kızık ve C. K. kararları Yargıtay 19. Ceza Dairesi tarafından dikkate alınmamış olsa dahi, kararlarda ve değerlendirmelerde benzerlik olduğu söylenebilir. Bu rapora konu **548** sulh ceza hakimliği kararından **71** tanesinin Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin Haziran 2017 kararına atıf yaptığı da tespit edilmiştir. Fakat, sulh ceza hakimliklerinin Yargıtay içtihadını gözetip gözetmedikleri, bu raporda ayrıca değerlendirilecektir.

YARGITAY CEZA DAİRELERİNİN UNUTULMA HAKKI KARARLARI VE DEĞERLENDİRMESİ

Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 24 kararı ve 19. Ceza Dairesi'nin kapatılmasından sonra Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından verilen dört karar olmak üzere unutulma hakkıyla ilgili toplam 28 karar değerlendirilmiştir. 28 Yargıtay kararının ortak noktası İnternette yayınlanan bazı haberlerle ilgili **"kişilik hakları ihlali"** taleplerinin reddedilmesi ve kesinleşen sulh ceza hakimlikleri kararlarına istinaden Adalet Bakanlığı tarafından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi kapsamında **"kanun yararına bozma"** yoluna başvurulmasıdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi kapsamında, kesinleşen hakimlik kararlarında **"hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı**, o karar veya hükmün Yargıtay tarafından bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak"²⁰² bildirebilir. Adalet Bakanlığı re'sen hareket edebileceği gibi, kanun yararına bozma talebi, 5651 sayılı Kanun'un 9. mad-

²⁰¹ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2020/6232, K. 2021/2772, 10.03.2021.

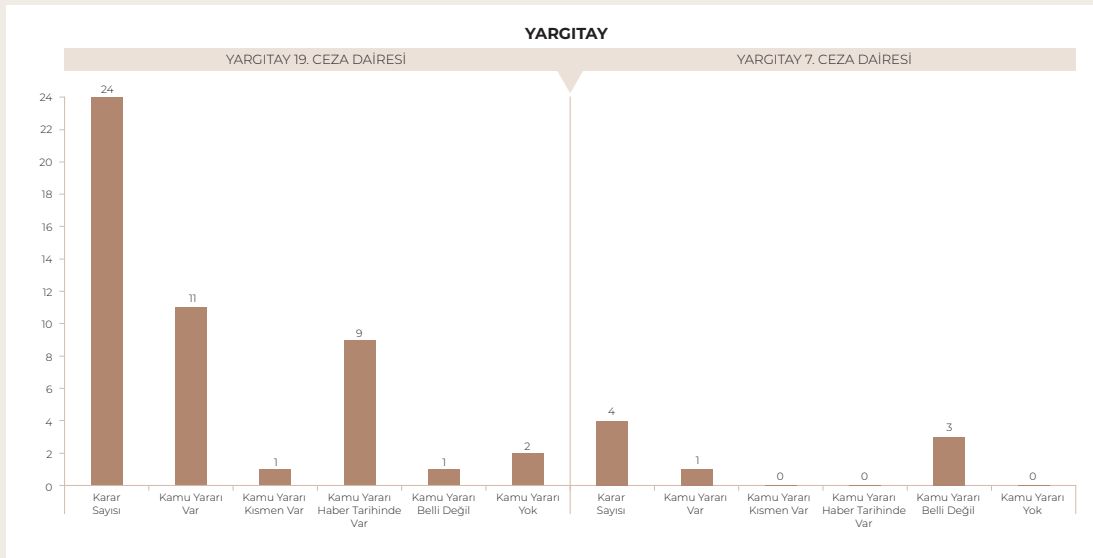
²⁰² CMK, 309(1).

desi kapsamında “kişilik haklarının ihlal edildiğini” iddia eden ve talepleri sulh ceza hakimlikleri tarafından reddedilen kişiler tarafından da Adalet Bakanlığına yapılabilir. Bakanlık, kanun yararına bozma talebini değerlendirip, bu yola başvurup, başvurmayacağına karar verecektir. Eğer, Adalet Bakanlığı tarafından bu yola başvurulursa, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, talep nedenlerini “aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını” Yargıtay’ın ilgili ceza dairesine verir.²⁰³ 309. madde gereği, Yargıtay’ın ilgili ceza dairesi ileri sürülen nedenleri yerinde görürse, karar veya hükmü kanun yararına bozar.²⁰⁴ Eğer bozma kararı verilirse, ilgili sulh ceza hakimliği “gerekli inceleme ve araştırma sonucunda yeniden karar verir.”²⁰⁵ Hakimlikler, 309. madde kapsamında verilen bozma kararına karşı direnemez.²⁰⁶

Adalet Bakanlığına 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında kaç tane kanun yararına bozma talebi yapıldığı ve bunlardan kaç tanesinde Bakanlığın kanun yararına bozma yoluna başvurduğu veya benzer şekilde re’sen kaç karar için bu yola başvurduğu bilinmemekle birlikte, bugüne kadar 9. madde kapsamında “unutulma hakkı” ile ilgili 28 talebi Kasım 2016 ve Nisan 2021 arasında Yargıtay’a bildirdiği tespit edilmiştir. Bu taleplere istinaden 28 karar Yargıtay’ın ilgili daireleri tarafından Kasım 2017 ve Aralık 2021 arasında verilmiştir.

Yargıtay 19. ve 7. Ceza Dairesi kararları ayrı ayrı olarak bozulma istemine konu haberlerin içeriği bakımından kamu yararı değerlendirmesi yapılmıştır. **Şekil 1**’de görüleceği üzere, Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 24 kararından 11 tanesine konu haberlerde devam eden bir kamu yararı tespit edilmiş, bir kararda kısmen kamu yararı olduğu görülmüş, 9 karara konu haberler bakımından haberlerin yayınlandığı tarihte ka-

Şekil 1: Yargıtay 19. & 7. Ceza Dairelerinin Unutulma Hakkı Kararları (2016-2021)

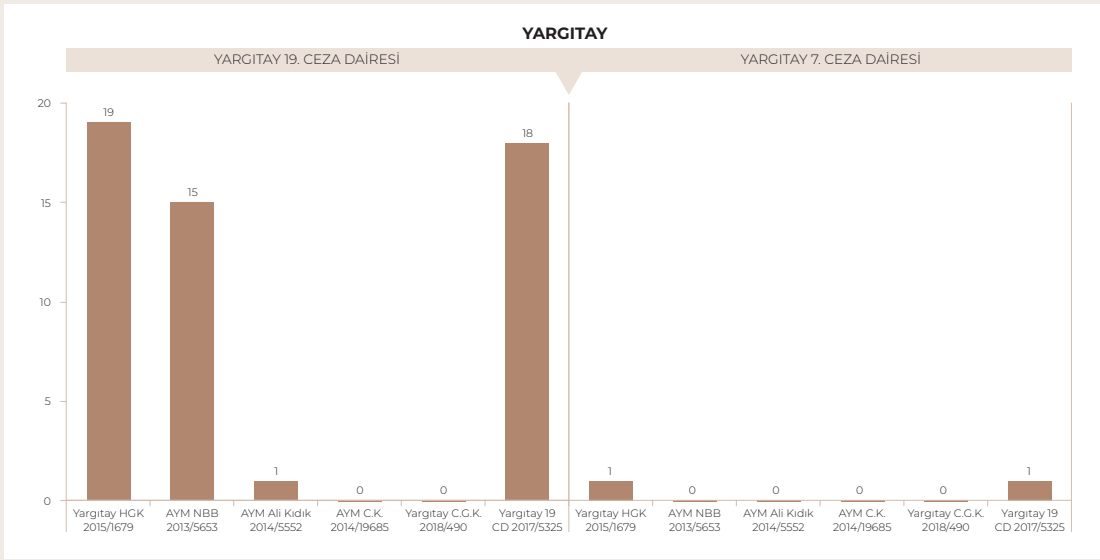
²⁰³ CMK, 309(2).

²⁰⁴ CMK, 309(3).

²⁰⁵ CMK, 309(4)(a).

²⁰⁶ CMK, 309(5).

Şekil 2: Yargıtay Ceza Daireleri Kararlarında Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi Kararlarına Atıf Sayıları

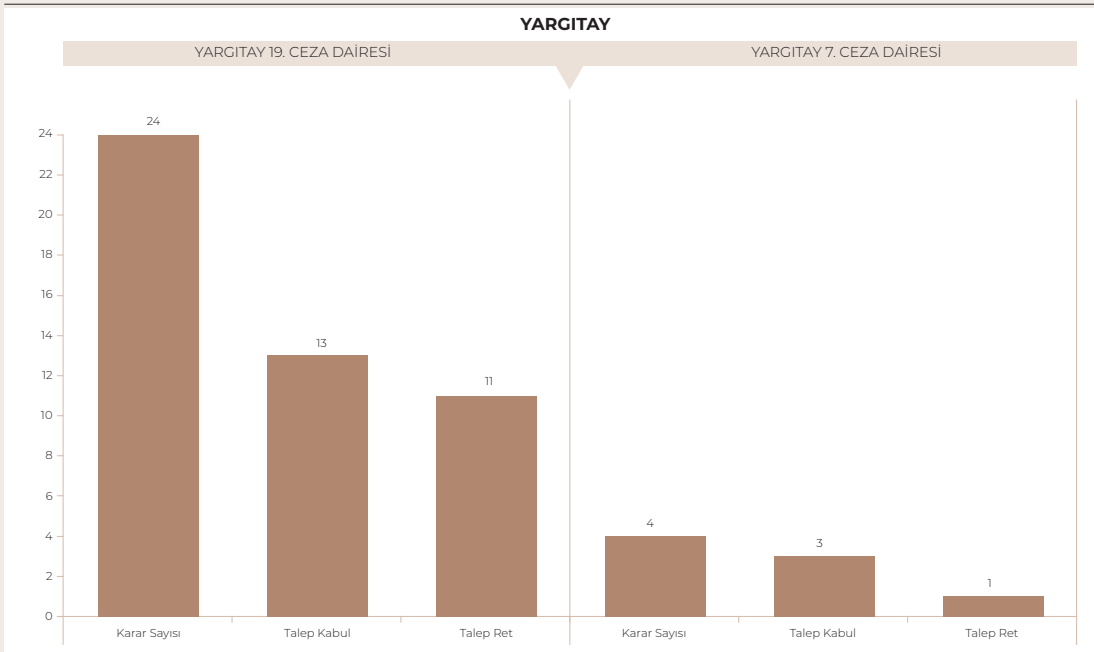

mu yararı olduğu değerlendirilmiş, iki karara konu haberler bakımından devam eden bir kamu yararının söz konusu olmadığı değerlendirilmiştir. Bir diğer taraftan, 2021 içinde Yargıtay 19. Ceza Dairesi kapatıldıktan sonra, Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından bozma istemli 4 karardan sadece bir tanesine konu haberler bakımından devam eden kamu yararının söz konusu olduğu değerlendirmesi yapılmış, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin üç kararından ise bu kararlara konu haberlerin içeriği anlaşılmadığından herhangi bir değerlendirme yapılamamıştır.

Ayrıca, Yargıtay 19. ve 7. Ceza Daireleri kararlarında Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Anayasa Mahkemesi kararları ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararlarına atıf yapıp yapılmadığı da bu çalışmada değerlendirilmiştir. **Şekil 2**'de görüleceği üzere, Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 24 kararından 19 tanesinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına, 15 tanesinde Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararına, sadece bir kararında Ali Kızık Başvurusu kararına atıf yapıldığı görülmüş, fakat Yargıtay 19. Ceza Dairesi tarafından Anayasa Mahkemesi'nin C. K. Başvurusu ile ilgili Genel Kurul kararına hiçbir kararda atıf yapılmamıştır. Benzer şekilde Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararlarında Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına da hiç atıf yapılmamıştır. Fakat 19. Ceza Dairesi kararlarından 18 tanesinde Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.06.2017 tarihli kararına atıf yapıldığı tespit edilmiştir.²⁰⁷ Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 2021 içinde vermiş olduğu 4 karara bakıldığında, bu kararlardan sadece bir tanesinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına atıf yapıldığı, görülmüş fakat Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B., Ali Kızık ve C. K. kararlarına ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararlarına hiç atıf yapılmamış, Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.06.2017 tarihli kararına sadece bir kararda atıf yapılmıştır.

²⁰⁷ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510 K. 2017/5325, 05.06.2017. Bu karara atıf yapan 71 farklı sulh ceza hakimliği kararı da tespit edilmiştir.

Şekil 3: Yargıtay'ın Kanun Yararına Bozma Kararlarının Sonuçları

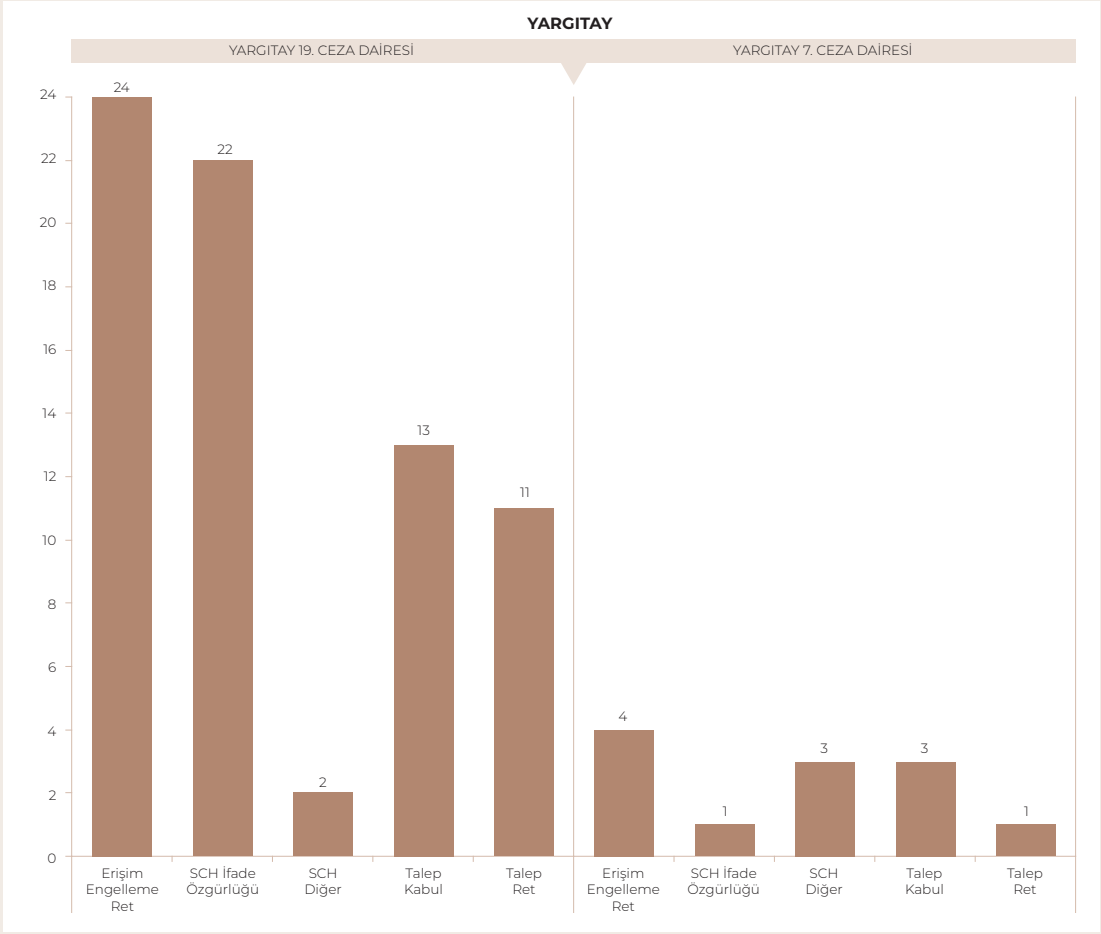
Değerlendirme sonucunda, **Şekil 3**'te de görüleceği üzere, Yargıtay 19. Ceza Dairesi 24 bozma istemli talepten 13 tanesini kabul ederken, 11 tanesini ise reddetmiştir. Yargıtay 7. Ceza Dairesi ise 4 talepten 3 tanesini kabul ederken, bir talebi ise reddetmiştir. Dolayısıyla, genel toplamda sulh ceza hakimliklerinin unutulma hakkı talepli olarak reddettikleri 28 kesinleşen talepten, 16 tanesi Yargıtay nezdinde bozulmuştur.

Yargıtay 19. Dairesi'nin kanun yararına bozma talepli sulh ceza hakimlikleri kararları incelendiğinde, **Şekil 4**'te de görüleceği üzere, unutulma hakkı taleplerinin reddedildiği 24 kararın 22 tanesinde sulh ceza hakimliklerinin taleplere konu haber ve içerikleri ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirdiği, sadece 2 kararda farklı gerekçelerle talepleri reddettikleri görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay 19. Dairesi, 24 bozma isteminden 13 tanesini kabul etmiş ve sulh ceza hakimliklerinin kararlarını kanun yararına bozmuştur. Yargıtay 7. Ceza Dairesi nezdindeki 4 karara konu sulh ceza hakimlikleri kararları incelendiğinde, bunlardan sadece bir tanesinde ifade ve basın özgürlüğü gerekçesiyle unutulma hakkı talebinin reddedildiği, diğer 3 kararda ise farklı gerekçelerle taleplerin reddedildiği görülmektedir.²⁰⁸ Yargıtay 7. Dairesi, 4 bozma isteminden 3 tanesini kabul etmiş ve sulh ceza hakimliklerinin kararlarını kanun yararına bozmuştur.

Bu değerlendirmeden görüleceği üzere Yargıtay nezdinde unutulma hakkı konusunu içeren kararlar genellikle Yargıtay'ın ilgili dairelerinin önüne 5271 sayılı Ceza

²⁰⁸ Yargıtay 19. Ve 7. Ceza Dairelerinin kararlarına konu sulh ceza hakimlikleri kararları arasından usulden reddedilmiş veya sosyal medya platformlarında güvenli "https" protokolü kullanıldığı ve teknik imkansızlık gerekçesi ile unutulma hakkı taleplerinin reddedildiği kararlar bulunmaktadır.

Şekil 4: Sulh Ceza Hakimlikleri Erişimin Engellenmesi Ret Kararları & Yargıtay'ın Kanun Yararına Bozma Kararları

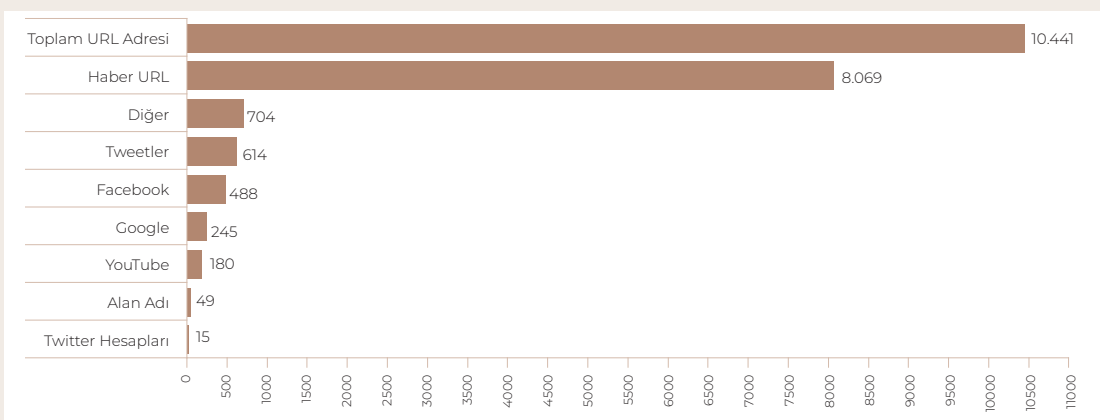
Muhakemesi Kanunu’nun 309. maddesi kapsamında “**kanun yararına bozma**” yoluyla gelen dosyalardan ibarettir. Anayasa Mahkemesi’nin unutulma hakkıyla ilgili olan ve Ali Kılık kararının devamı niteliğindeki C. K. Kararı Yargıtay nezdinde dikkate alınmazken, Yargıtay kararlarında sıklıkla çatışan haklar değerlendirmesi yapıldığının ve özellikle basın arşivleri bakımından da ifade ve basın özgürlüğüne önem verildiği ve bu hakların dikkate alındığı gözlemlenmektedir.

SULH CEZA HAKİMLİKLERİNİN UNUTULMA HAKKI KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

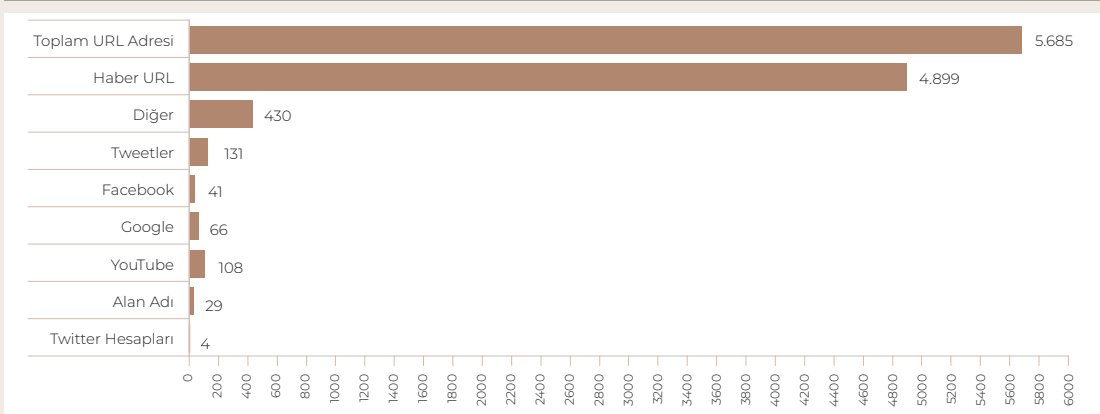
Bu rapor kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen unutulma hakkı kararları değerlendirilmiş, 2022 yılına ilişkin ek bir analiz raporu daha sonradan yayınlanacaktır. EngelliWeb raporlama çalışması kapsamında 2020 yılı içinde, Türkiye genelinde **369 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi dayanak gösterilerek verilen toplam **3.173 farklı karar** tespit edilmiştir. Bu kararlar incelendiğinde, 2020 yılı içinde unutulma hakkıyla ilgili **105 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **224 karar** tespit edilmiştir. 2021 yılı içinde ise Türkiye genelinde **386 sulh ceza hakimliği tarafından** 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında verilen yaklaşık **3.504 farklı karar** tespit edilmiş ve incelenmiştir. Bu kararlar da incelendiğinde 2021 yılı içinde unutulma hakkıyla ilgili **133 farklı sulh ceza hakimliği** tarafından verilen toplam **324 sulh ceza hakimliği kararı** tespit edilmiştir.

Dolayısıyla, 2020 ve 2021 yılları içinde **174** farklı sulh ceza hakimliği tarafından verilmiş olan toplam **548 unutulma hakkı kararı** tespit edilmiş, bu kararlar detaylı bir şekilde incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu kararlara konu taleplerle **Şekil 5'te** görüleceği üzere 2020 ve 2021 yıllarında toplam **10.441 haber ve diğer içeriğe erişimin engellenmesi ve/veya bu haber ve diğer içeriklerin yayından çıkartılması** talep edilmiştir. Bu **10.441** haber ve diğer içeriğin **5.685** tanesinin engellenmesi veya çıkartılması detayları **Şekil 6'da** görüleceği üzere 2020 yılında, **4.756** tanesinin ise detayları **Şekil 7'de** görüleceği üzere 2021 yılı içinde engellenmesi veya çıkartılması talep edilmiştir. 2020 ve 2021 yıllarını kapsayan taleplerin büyük bir kısmını **8.069 adres ile ba-**

Şekil 5: 2020-2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerinin Detayları

Şekil 6: 2020: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerinin Detayları

sın kuruluşlarına ait haberler, 704 tanesini diğer kategorisindeki içerikler,²⁰⁹ 614 tanesini tweetler, 488 tanesini Facebook içerikleri, 245 tanesini Google'a ait adresler,²¹⁰ 180 tanesini YouTube videoları, 49 tanesini alan adlarını ve 15 tanesini de Twitter hesap adresleri oluşturmaktadır.

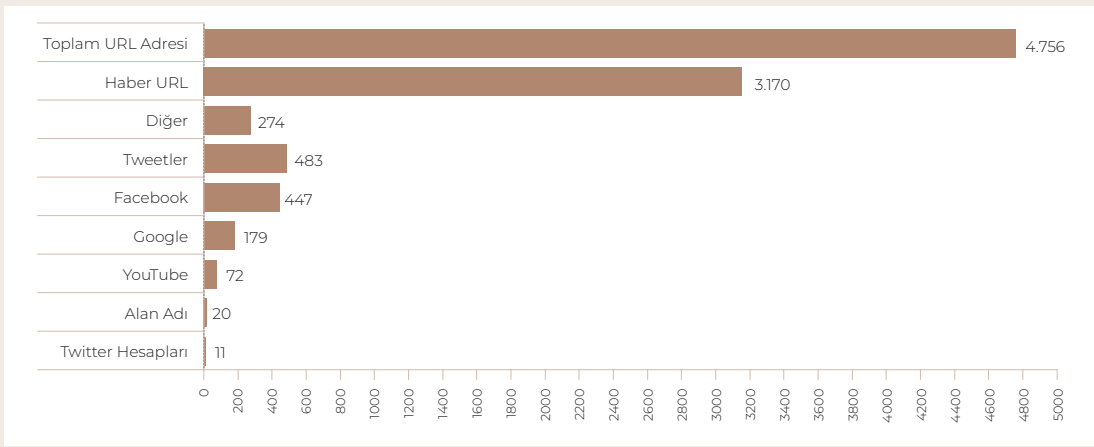
Şekil 8'de görüleceği üzere, 2020 ve 2021 yıllarında erişimin engellenmesi veya çıkartılması talep edilen toplam 10.441 İnternet adresine ilişkin olarak 8.865 haber ve diğer içeriğe erişim engellenmiş ve 1.048 haber ve diğer içeriğin çıkartılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla, 2020-2021 toplamında 9.913 (%94,94) haber ve diğer içerik için yaptırım uygulanmış, sadece 528 (%5,06) haber ve diğer içerikle ilgili talepler sulh ceza hakimlikleri tarafından reddedilmiştir.²¹¹

²⁰⁹ Diğer kategorisinde Instagram içerikler, Vimeo ve DailyMotion videoları, Wordpress gibi bazı mikro blog servislerine ait adresler, Ekşi Sözlük paylaşımları ve bazı diğer içerikler yer almaktadır.

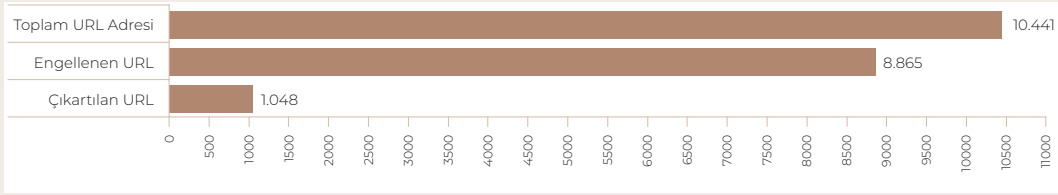
²¹⁰ Google'a ait adresler arasında ağırlıklı olarak arama motoru sonuçlarına ait bazı adresler ve Google Maps gibi diğer bazı uygulamalara ait adresler yer almaktadır.

²¹¹ Bu çalışma kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından yaptırım uygulanan ve dolayısıyla taleplerin kabul veya kısmen kabul edildiği toplam 548 unutulma hakkı kararı değerlendirilmiştir. Sulh ceza hakimlikleri tarafından doğrudan reddedilen kararları ise tespit etmek mümkün değildir.

Şekil 7: 2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerinin Detayları

Şekil 8: 2020-2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerine Uygulanan Yaptırımlar

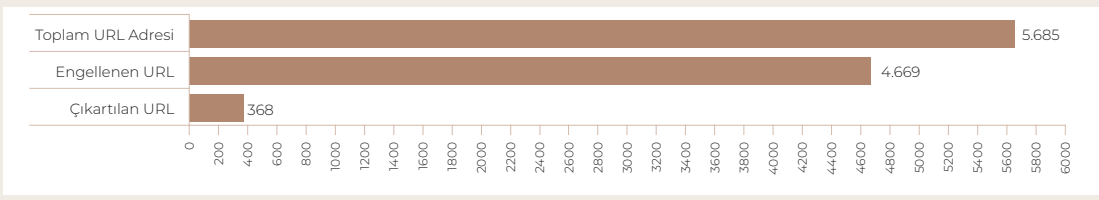

Şekil 9 ve Şekil 10'da da görüleceği üzere 2020 ve 2021 yıllarına ayrı ayrı bakıldığında, unutulma hakkıyla ilgili **yaptırımların** büyük çoğunluğunun Temmuz 2020 değişikliklerinden sonra dahi **erişim engelleme yönünde olduğu**, çıkartılmasına karar verilen içeriklerin sayılarının ise daha düşük olduğu görülmektedir.

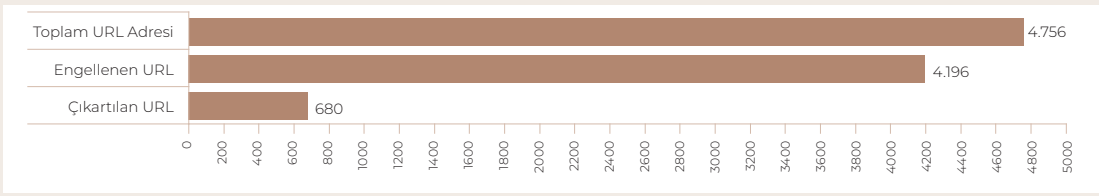
Dolayısıyla, **174** farklı sulh ceza hakimliği tarafından 2020 ve 2021 yıllarında verilen **548** karar incelendiğinde Şekil 11'de görüleceği üzere bu kararlardan **492** tanesinde erişimin engellenmesi yaptırımına, **42** kararda erişimin engellenmesi ve içeriklerin çıkartılması yaptırımına, **7** kararda erişimin engellenmesi, içeriklerin çıkartılması ve talep edenlerin isimlerinin bu kararlara konu haber ve içeriklerle arama motorları üzerinden ilişkilendirilmemesine, **5** kararda erişimin engellenmesi ve talep edenlerin isimlerinin bu kararlara konu haber ve içeriklerle arama motorları üzerinden ilişkilendirilmemesine ve **2** kararda içerik çıkartma yaptırımına karar verildiği tespit edilmiştir.

Şekil 12'de görüleceği üzere Temmuz 2020 değişikliklerinden sonra içerik çıkartma yaptırımında %35 oranında artış gözlemlenmiş, fakat erişim engelleme yaptırımlarında herhangi bir düşüş görülmemekle birlikte %73 oranında artış tespit edilmiştir. Keza, verilen kararların toplamında da 2021 yılında (324 karar), 2020 yılına istinaden (224 karar) %69 oranında daha fazla unutulma hakkı kararı verildiği tespit edilmiştir.

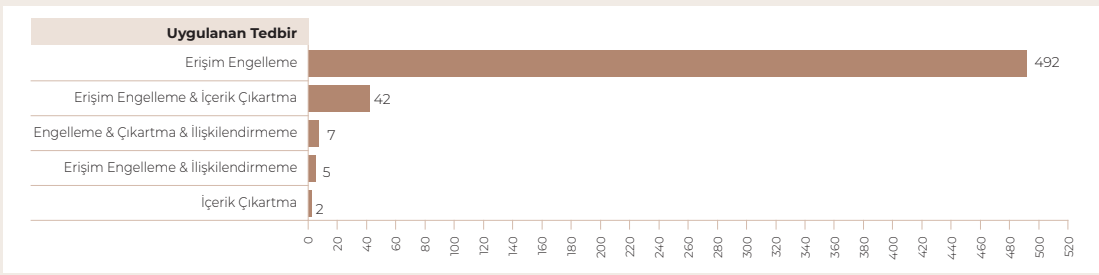
Şekil 9: 2020: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerine Uygulanan Yaptırımlar

Şekil 10: 2021: Unutulma Hakkı Taleplerine Konu İnternet Adreslerine Uygulanan Yaptırımlar

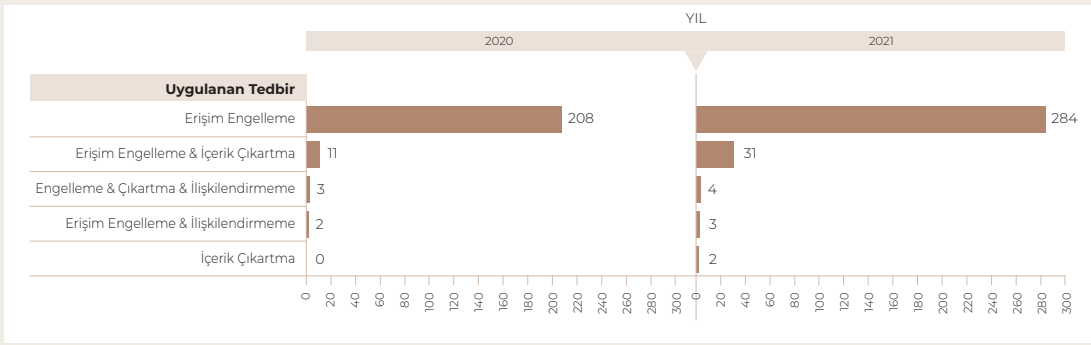
Şekil 11: 2020-2021: Hakimlikler Tarafından Unutulma Hakkı Kararlarında Uygulanan Tedbirlerin Dağılımı

Tüm bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, ağırlıklı olarak erişimin engellenmesi tedbiri uygulanmasına rağmen, özellikle basın kuruluşlarının büyük bir kısmının yaptırımın niteliğinden bağımsız olarak, bir başka deyişle, sulh ceza hakimlikleri tarafından sadece erişimin engellenmesine karar vermiş olsa dahi ve yasal bir zorunluluk da olmasa dahi kararlara konu haberleri İnternet arşiv ve haber sitelerinden çıkartıldıkları görülmektedir. Bir başka deyişle, yaptırımın niteliğinden bağımsız olarak erişimi engellenen **8.865 haber ve diğer içeriğin** büyük bir kısmının da özellikle haber siteleri tarafından kaldırıldığı görülmektedir.

2020-2021 yıllarına istinaden tespit edilen **548 unutulma hakkı kararı**, bu çalışma kapsamında tek tek değerlendirilmiş, talepler, bulunabildiği kadarıyla taleplere konu haber ve içerikler ve sulh ceza hakimliklerinin karar gerekçeleri ve hukuki değerlendirmeleri, kararların sonuçları, uygulanan tedbirlerle birlikte incelenmiş ve kategorize edilmiştir. Ayrıca, talep edenlerin sıfatları, haber ve içeriklerin yayınlanma tarihi

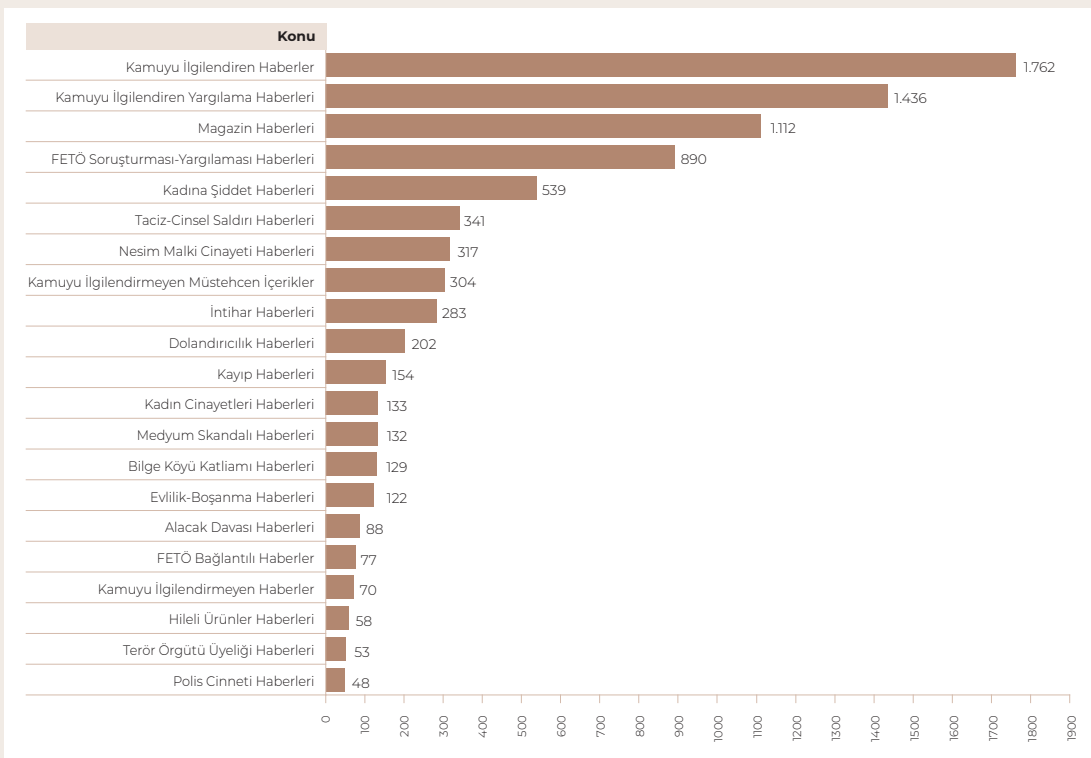
Şekil 12: 2020-2021: Hakimlikler Tarafından Uygulanan Tedbirlerin Yıllık Bazda Dağılımı

ve kararlara konu haber ve içerikler de incelenerek, bu haber ve içeriklerin yayınlanmasında **kamu yararı olup olmadığı** da değerlendirilmiştir.

Yukarıda da belirtildiği üzere 2020 ve 2021 yıllarında **174** farklı sulh ceza hakimliği tarafından verilen toplam **548** kararla **9.913** haber ve diğer içerik için yaptırım uygulanmıştır. Kategorik olarak, **Şekil 13**'te görüleceği üzere **1.762** İnternet adresiyle en çok "**kamuyu ilgilendiren haberler**" kategorisinde yer alan haber ve içerikler erişime engellenmiş veya bu haber ve içeriklerin çıkartılmasına karar verilmiştir. **1.436** İnter-

Şekil 13: 2020-2021 Yıllarında Alınan Kararlarla Yaptırım Uygulanan Haber ve İçeriklerin (URL) Toplam Sayıları

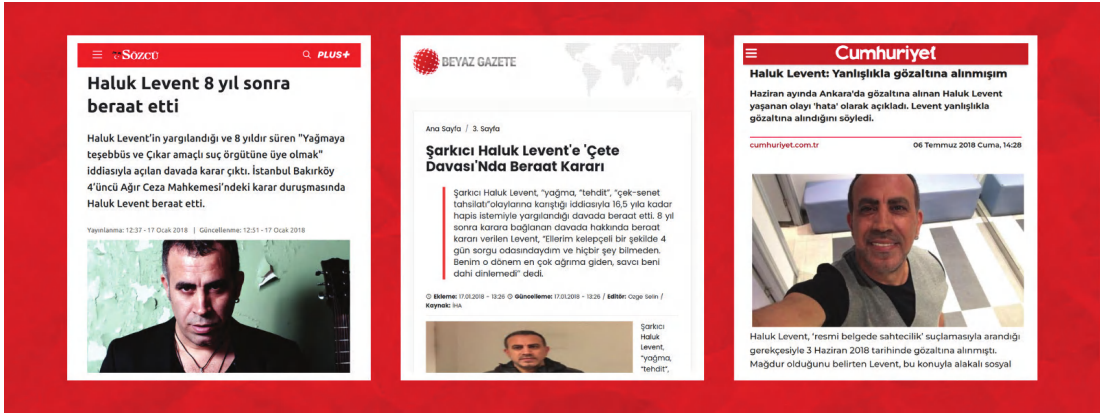

net adresiyle “**kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri**” ikinci sırada, **1.112** İnternet adresiyle “**magazin haberleri**” üçüncü sırada, **890** İnternet adresiyle “**FETÖ soruşturması-yargılaması haberleri**” dördüncü sırada ve **539** İnternet adresiyle “**kadına şiddet haberleri**” beşinci sırada, **341** İnternet adresiyle “**taciz – cinsel saldırı haberleri**” altıncı sırada yer almaktadır.

En çok İnternet adresine yaptırım uygulanan karar “**kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri**” kategorisinde yer almakla birlikte sanatçı Haluk Levent’in talebiyle Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından **393** farklı haber ve içeriğe 28.01.2020 tarihinde alınan kararlar erişim engellenmiştir.²¹² Erişime engellenen haberler ise sanatçının 2010-2011 yıllarında gözaltına alınması ve “yağmaya teşebbüs ve çıkar amaçlı suç örgütüne üye olmak” iddiasıyla yargılanmasıyla ilgili haberler olmakla birlikte, Hakimlik tarafından “yayınlanan haberlerin güncelliğinin kalmadığı, halen İnternette bulunması nedeniyle talep edenin kişilik haklarına saldırı mahiyetinde olduğu ve talep edenin saygınlık ve itibarının zedelenmesine sebebiyet verdiği” değerlendirmesi yapılmıştır.

Bilindiği üzere, bu yargılamanın sonucunda Haluk Levent Ocak 2018 içinde beraat etmişti ve Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler arasında Haluk Levent’in beraat ettiğini ve yargılamanın sona erdiğini duyuran Sözcü ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haberler de yer almaktadır.²¹³ Bir bütün olarak değerlendirildiğinde kamuya mal olmuş kişiler bakımından kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri hakkında arşiv değeri ve kamu ilgisinin devam ettiği unutulmamalıdır. Dolayısıyla, bu tip olgu aktarımı yapan yargılama haberlerinin, kişilik haklarına saldırı ve “unutulma hakkı” bağlamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Ekran Görüntüsü 2: Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

²¹² Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/1077, 28.01.2020.

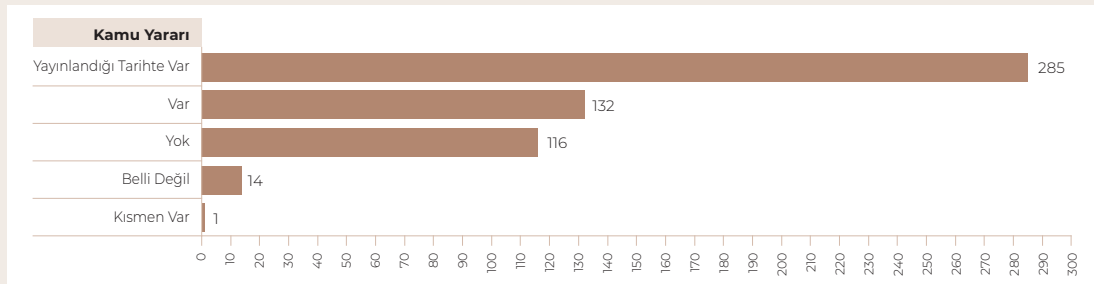
²¹³ Bkz. Sözcü, “Haluk Levent 8 yıl sonra beraat etti,” 17.01.2018, <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/magazin-haberleri/haluk-levent-8-yil-sonra-beraat-etti/>

YAYINLANMASINDA KAMU YARARI BULUNAN HABERLERLE İLGİLİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Öncelikle, **548 unutulma hakkı kararı** ve bu kararlara konu içerikler de incelenerek, bu haber ve içeriklerin yayınlanmasında kamu yararı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bir başka deyişle, yaptırıma konu haber ve içerikler bakımından kamu yararına yönelik bir tartışmaya katkıda bulunup bulunmadıkları incelenmiştir. Anayasa Mahkemesine göre “demokratik toplumlarda basının en önemli görevi, **kamu yararını ilgilendiren olay ve konularda** haber ve bilgi vermek, açıklamalar yapmak, eleştiri ve değer yargıları sunmak suretiyle toplumu aydınlatmak, kamuoyu oluşturmak, böylece toplumun düşünce ve kanaatlere ulaşmasını sağlamak ve kamu gücünü elinde tutanların üzerinde de **toplumun denetimine** aracı olmaktır”.²¹⁴ Bu kapsamda, bazı haber ve içerikler geçmişte yayınlanmış olsa dahi, aradan geçen zamana rağmen devam eden üstün bir kamu yararı olduğu, eski olsa dahi toplumsal açıdan haber ve arşiv değerinin devam ettiği ve geleceğe ışık tutan niteliği olduğu söylenebilir. Anayasa Mahkemesi de, unutulma hakkını ifade ve basın özgürlüğü açısından değerlendirirken ve dengelemeye çalışırken, haber arşivlerinin basın özgürlüğü korumasından yararlanıp yararlanmayacağını da değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ve AİHM kararlarına atıfla, “demokratik bir toplumda basın ilk işlevi olan ‘gözetleyici’ rolünün bir sonucu da arşivlerin halkın erişimine sunulması” olduğunu ve arşivlerin, ifade ve basın özgürlükleri kapsamında olduğunun açık olduğunu belirtmiştir.²¹⁵

Bu bağlamda, inceleme konusu **548 unutulma hakkı kararından Şekil 14’te** görüleceği üzere **132** tanesine konu haber ve içerikler bakımından **devam eden bir kamu yararına yönelik** haber ve içeriklerin varlığı tespit edilmiştir. **285** karara konu haber ve içerikler bakımından **yayınlandıkları tarihte kamu yararına yönelik** veya **kamu-yu ilgilendiren haber ve içeriklerin** varlığı yönünde değerlendirme yapılmıştır. **116** karara konu haber ve içerikler bakımından ise **herhangi bir kamu yararı tespit edilmemiştir**. Sadece **bir** karara konu haber ve içerikler bakımından **kamu yararı varlığının kısmen** söz konusu olduğu tespit edilirken, **14** karara konu içerikler bakımından

Şekil 14: 2020-2021: Unutulma Hakkı Kararlarında Kamu Yararı Değerlendirilmesi

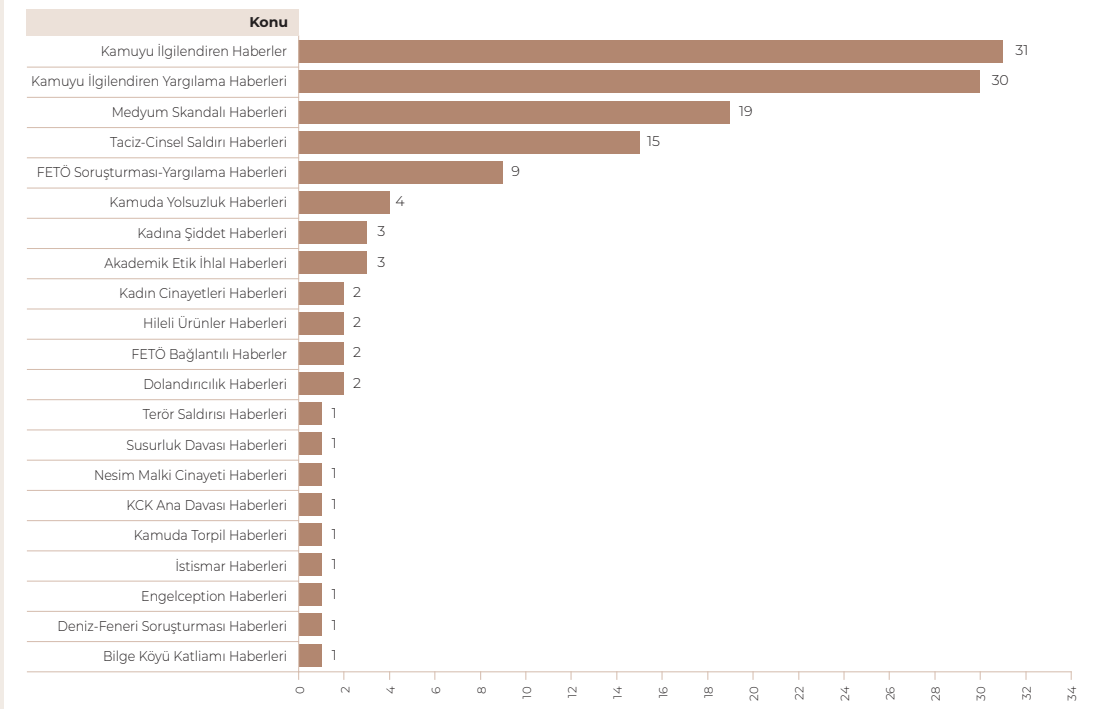
²¹⁴ AYM, E.2016/165, K.2017/76, 15/03/2017, § 18. Ayrıca bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

²¹⁵ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, § 61. Ayrıca bkz. Węgrzynowski ve Smolczewski/Polonya, no. 33846/07, 16.07.2013, § 59; Times Newspapers Ltd/Birleşik Krallık (No. 1 ve 2), nos. 3002/03 ve 23676/03, 10.03.2009, §§ 27, 45.

içerik analizi mümkün olmadığı ve kararlardan da içeriklerin konusu belli olmadığından **herhangi bir değerlendirme yapılamamıştır.**

Yayınlanmasında kamu yararı devam eden haber ve içerikler kategorisinde yer alan haber ve içeriklerle ilgili kararlar incelendiğinde, **Şekil 15**'te görüleceği üzere genel olarak kamuyu ilgilendiren haberlerle ilgili kararlar (31 karar), kamuyu ilgilendiren yargılama haberleriyle ilgili kararlar (30 karar), FETÖ soruşturmaları ve yargılaması haberleriyle ilgili kararlar, FETÖ bağlantılı diğer haberlerle ilgili kararlar, taciz - cinsel saldırı haberleriyle ilgili kararlar, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri haberleriyle ilgili kararlar, kamuda yolsuzluk, dolandırıcılık, akademik etik ihlal, kamuda torpil ve hileli ürünlere ilişkin haberlerle ilgili kararlar alındığı tespit edilmiştir.

Şekil 15: 2020-2021: Yayınlanmasında Kamu Yararı Devam Eden Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı

Fakat, kamu ilgisi süren ve dolayısıyla basın arşivlerinde yer almasında kamu yararı devam eden ve arşiv değeri bulunan **Deniz Feneri Soruşturması**,²¹⁶ **Nesim Malki cinayeti**,²¹⁷ **Susurluk soruşturması ve davası**,²¹⁸ **KCK Ana Davası**,²¹⁹ **Bilge**

²¹⁶ İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2020/4962 sayılı ve 11.20.2020 tarihli gerekçesiz kararı ile **Deniz Feneri soruşturması ve yargılamaları** ile ilgili **18 farklı haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

²¹⁷ İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2020/5611 sayılı ve 31.12.2020 tarihli kararı ile **Nesim Malki cinayeti** ve bu cinayetle ilgili soruşturma ve yargılama ile ilgili **317 haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

²¹⁸ Hendek Sulh Ceza Hakimliği'nin 2021/640 sayılı ve 18.08.2021 tarihli gerekçesiz kararı ile **Susurluk soruşturması ve davası** ile ilgili **11 habere** erişim engellenmiştir.

²¹⁹ Konya 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2021/5868 sayılı ve 31.12.2021 tarihli kararı ile **KCK Ana Davası** ile ilgili **19 haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

Ekran Görüntüsü 3: Erişime Engellenen Deniz Feneri Haberleri

Ekran Görüntüsü 4: Erişime Engellenen Nesim Malki Cinayeti Haberleri

Ekran Görüntüsü 5: Erişime Engellenen Susurluk Haberleri

Köyü katliamı²²⁰ ve Ayvalık'ta "medyum skandalı"²²¹ gibi kamuoyunu yakından ilgilendiren konulardaki haberlerin de unutulma hakkı kararlarına konu olduğu görülmektedir. Bu tip kararlarda, unutulma hakkı talepleri kabul edilirken, hakimlikler tarafından ağırlıklı olarak taleplere konu haberlerin "eski tarihli" veya "güncel" olmadığı değerlendirilmesi yapılmaktadır. Fakat, bu tip haberlerle ilgili olarak **yayınlandıkları tarihlerden bağımsız**, kamu ilgisinin devam etmesi ve kamu yararına katkı sunmaları, önemli arşiv değeri bulunması ve ifade ve basın özgürlüğü bakımından önemi değerlendirmelerde yer almamakta veya unutulma hakkının neden üstün geldiği sulh ceza hakimlikleri tarafından açıklanmamaktadır. Birçok karar gerekçeden yoksun iken, çok sayıda kararda da şablon gerekçelerin yer alması dikkat çekmektedir.

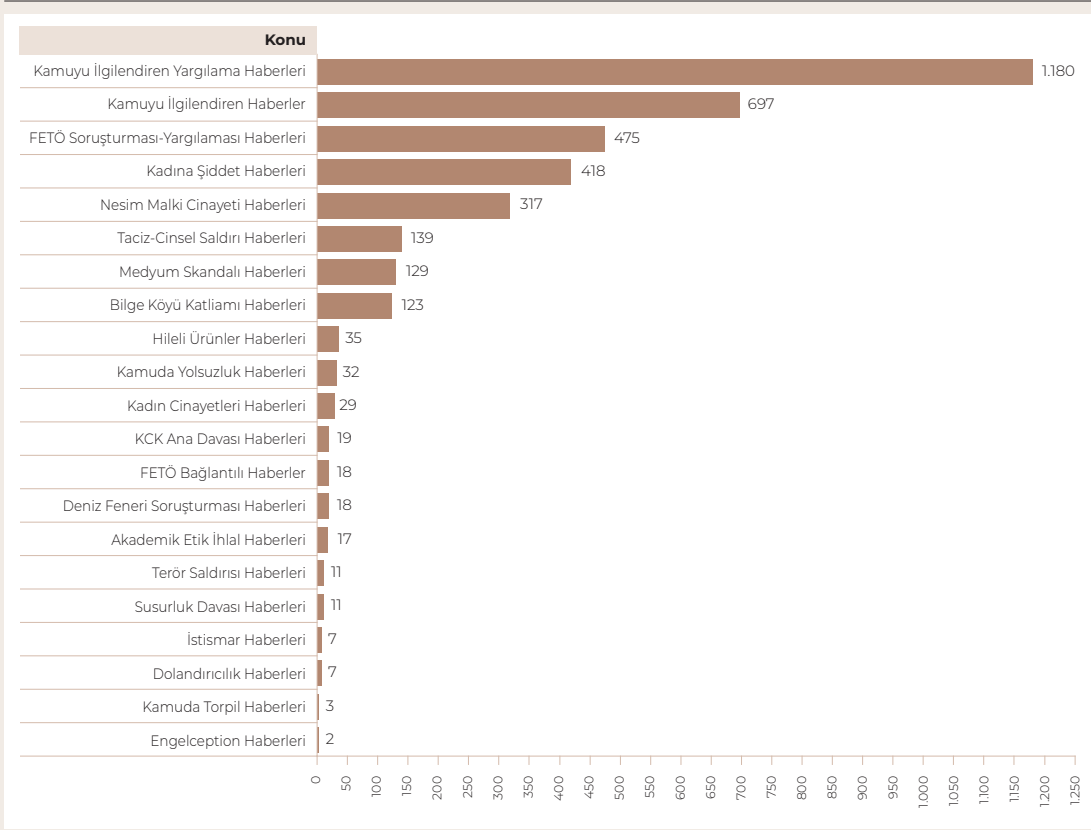
Şekil 16'da görüleceği üzere yayınlanmasında kamu yararı bulunan haberlerle ilgili toplam **132 unutulma hakkı kararı** ile **3.687 haber ve içeriğe yaptırım** uygulanmıştır. Kategori olarak, **1.180** internet adresiyle en çok "**kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri**" erişime engellenmiş veya bu haberlerin çıkartılmasına karar verilmiştir. **697** internet adresiyle "**kamuyu ilgilendiren haberler**" ikinci sırada, **475** internet adresiyle "**FETÖ soruşturması-yargılaması haberleri**" üçüncü sırada, **418** internet adresiyle "**kadına şiddet haberleri**" dördüncü sırada ve **317** internet adresiyle "**Nesim Malki cinayeti haberleri**" beşinci sırada yer almaktadır.

Şekil 17'de görüleceği üzere 2020 ve 2021 yılları içinde verilen unutulma hakkı gerekçeli kararlara konu haber ve içeriklerin yayınlandığı süreler de özellikle Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenen "**üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra**

²²⁰ Mazıdağı Sulh Ceza Hakimliği tarafından alınan iki kararla (2019/222, 17.01.2020 ve 2019/223, 17.01.2020) **Bilge Köyü katliamı** (04.05.2009 tarihinde Mardin'in Mazıdağı ilçesine bağlı Bilge köyünde yaklaşık 44 kişinin öldürüldüğü bir nişan töreni katliamı) ile ilgili toplam **129 haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

²²¹ Ayvalık Sulh Ceza Hakimliği'nin 2021 içinde almış olduğu gerekçesiz ve kısa değerlendirmeler içeren **20 kararlarıyla** Balıkesir Gömeç'te yaşanan bir "**medyum skandalı**" ile ilgili **132 haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

Şekil 16: 2020-2021 Yıllarında Alınan Kararlarla Yaptırım Uygulanan ve Kamu Yararı Bulunan Haber ve İçeriklerin (URL) Toplam Sayıları

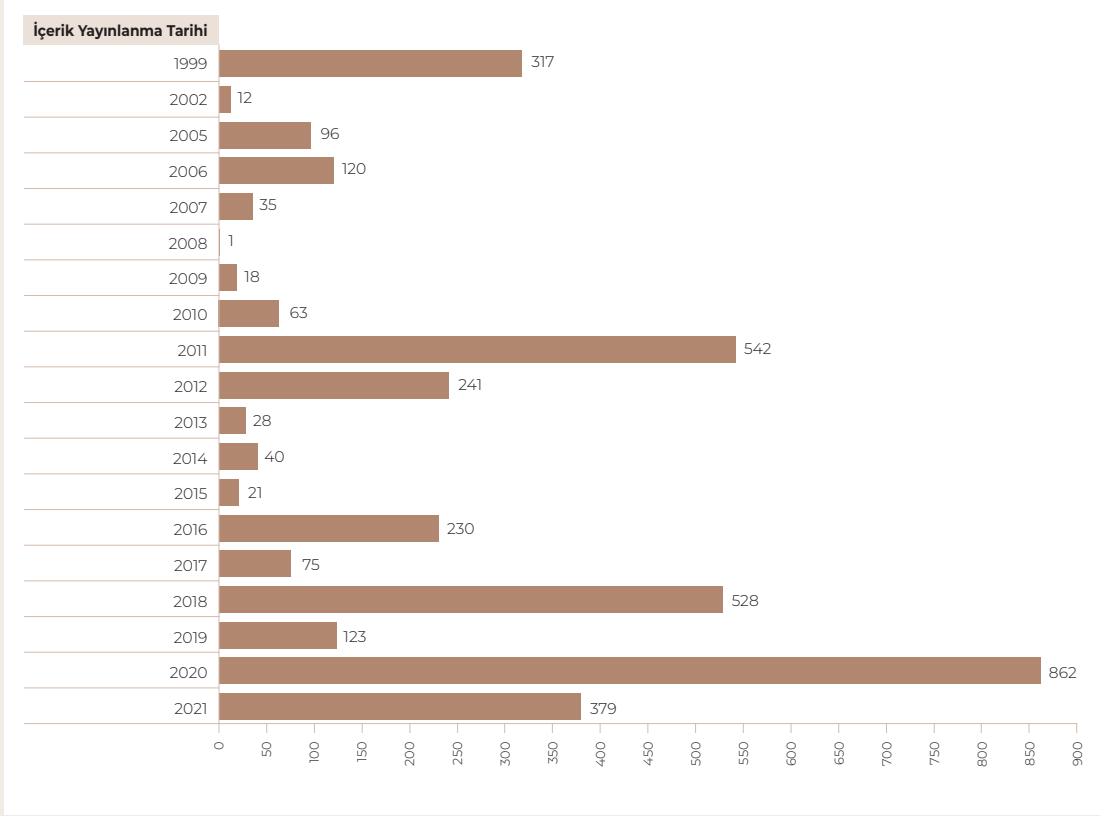

unutulması” şartını sağlamamaktadır.²²² Yayınlanmasında kamu yararı bulunan haber ve içeriklerin yer aldığı **132** sulh ceza hakimliği kararıyla **3.687** haber ve içeriğe yaptırım uygulanırken, bu haber ve içeriklerden **379** tanesi **2021**, **862** tanesi **2020** yılı içinde yayınlanan haber ve içerikleri kapsamaktadır. Bir başka deyişle sulh ceza hakimlikleri tarafında verilen “unutulma hakkı” kararlarıyla geçmişte kalmış haber ve içeriklerden ziyade kararların verildiği aynı yıllar içinde yayınlanan haber ve içeriklere yaptırım uygulanmıştır. Dolayısıyla, **yayınlanmasında kamu yararı bulunan 2020 ve 2021 tarihli haberlerin** geçmişte kaldığını veya yayınlanma tarihinden sonra çok uzun bir zaman geçtiğini söylemek veya bu haberlerin artık güncel olmadığını iddia etmek mümkün değildir. Hatta bu kapsamdaki bazı kararların unutulma hakkı adı altında **“jet hızında”** alındığını da söylemek mümkündür. Örneğin, Gazeteci **Metin Cihan**’ın 19.10.2021 tarihli bir tweeti, **24 saat sonra**, 20.10.2021 tarihinde İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmiştir.²²³ Hakimlik kararı “lekelenmeme ve **unutulma hakkı da göz önünde**” bulundurularak verilmiştir.

²²² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

²²³ İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/5779, 20.10.2021.

Şekil 17: 2020-2021 Yıllarında Alınan Unutulma Hakkı Kararlarıyla Yaptırım Uygulanan ve Yayınlanmasında Kamu Yararı Olduğu Tespit Edilen Haber ve İçeriklerin Yayınlanma Yılları

2021 yılı içinde yaptırım uygulanan fakat 2020 yılında yayınlanan haberler arasında CHP İstanbul İl Başkanı **Canan Kaftancıoğlu**'nun Twitter platformu üzerinden eski Milliyetçi İşçi Sendikası Konfederasyonu Başkanı Ömer Faruk Akıncı'nın oğlu Mustafa Bilgehan Akıncı tarafından tehdit edilmesiyle ilgili yayınlanan 52 haber ve içerik de yer almaktadır. Mustafa Bilgehan Akıncı'nın talebi öncelikli olarak Silivri Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedilirken,²²⁴ itirazı değerlendiren Çorlu 1. Sulh Ceza Hakimliği 26.11.2021 tarihinde 52 haber ve içeriğin yayından çıkartılmasına karar vermiştir.²²⁵

Çorlu 1. Sulh Ceza Hakimliği, Silivri Sulh Ceza Hakimliği'nin kararını kaldırırken, tehdit haberlerinin içeriğini değerlendirmeden, genel geçer ifadelerle talebin **unutulma hakkı kapsamında olduğunu belirtmiş** ve bu haberlerin "tarihsel bir veri niteliği taşımadığı, **kamu yararına katkısı bulunmadığı**, haber niteliği taşımadığı ve bu halde talep konusu içeriklerin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği zira gerçekleştiği iddia edilen olayın ve buna bağlı olarak yapılan haberlerin karar tarihi iti-

²²⁴ Silivri Sulh Ceza Hakimliği, 2021/4580, 10.11.2021.

²²⁵ Çorlu 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/4069, 26.11.2021.

bari ile güncellik değeri bulunmadığı ve başvuran hakkında konu ile ilgili kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiği” belirtilerek aralarında BirGün, Cumhuriyet, Sözcü, Artı Gerçek, Gazete Duvar, T24 ve Karar’ın da haberlerinin yer aldığı toplam 52 haberin yayından çıkartılmasına karar verilmiştir.

Çorlu 1. Sulh Ceza Hakimliği kararında, Silivri Sulh Ceza Hakimliği’nin kararının neden yanlış olduğu ve kaldırılması gerektiği, karara konu haber ve içeriklerin ifade ve basın özgürlüğü açısından önemi, **haberlere konu olayın talep edenin kendi davranışından kaynaklanması**, haberlerin olgu aktarımından ibaret olması ve **kadınlara karşı uygulanan şiddet konusunun** eleştirildiği ve tartışıldığı bir dönemde bir **kadın siyasetçinin tehdit edilmesi** ile ilgili haberlerin neden yayından ve arşivlerden çıkartılması gerektiği açıklanmamıştır.

Ekran Görüntüsü 7: Çorlu 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Bir diğer taraftan **Nesim Malki cinayeti** gibi kamuoyunu yakından ilgilendiren ve bu cinayetle ilgili **1999-2011** arasında yayınlanmış **317** farklı yargılama haberinin, Nesim Malki’yi tasarlayarak öldürme suçundan cezalandırılan ve Hollanda’da bulunduğu dönemde kırmızı bültenle aranan firari sanık **Şükrü Elverdi**’nin talebiyle 31.12.2020 tarihinde İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliğinin kararıyla erişimin engellendiği görülmektedir.²²⁶ Hakimlik kararında,

“Haberlerin 1995 yılında gerçekleşen bir cinayet olayıyla ilgili **fail olan başvuranın** 2011 yılında yakalanmasına dair haberler olduğu, **haberlerin üzerinden 10 yıla yakın zaman geçtiği**, Yargıtay’ın olayın üzerinden 7 yıldan fazla geçmesi durumunda unutulma hakkının uygulanabileceğine dair emsal kararlarının bulunduğu, aradan uzun bir zaman geçmesi nedeniyle **haberlerin güncel olmadığı**, kamu yararı bulunmadığı, kişinin kendisine yeni bir hayat kurma imkanının verilmesi gerektiği, **aldığı cezanın infaz edildiğinin anlaşıldığı**, Anayasa Mahkemesinin yerleşmiş içtihatlarında da kişilerin unutulma hakkı ile ilgili benzer kararları bulunduğu ve 5651 sayılı yasanın 9. maddesinde belirtilen **yasal şartların oluştuğu**”

²²⁶ İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/5611, 31.12.2020.

değerlendirilmesi yapılarak talep kabul edilmiştir. Hakimlik bu kararını alırken, gerek Yargıtay gerekse Anayasa Mahkemesi'nin ilkesel kararlarını genel geçer ifadelerle yanlış bir şekilde değerlendirmiş ve özetlemiş, ifade ve basın özgürlüğü açısından ise herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Dolayısıyla, herhangi bir tartı işlemi yapmadan haberlerin yayınlanmasında kamu yararı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kamuoyunu yakından ilgilendiren bir cinayetle ilgili yaklaşık 12 yıl süren karmaşık bir yargılama süreciyle ilgili haberlerin öncelikle basın arşivlerinde yer almaya devam etmesinde üstün bir kamu yararı olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla, Nesim Malki cinayetiyle ilgili haberlerin yayınlanmasına devam edilmesinde ve bu haberlerin arşivlerde yer almasında **üstün bir kamu yararı olmadığı** düşünülemez. Bu bağlamda unutulma hakkının da mutlak bir hak olmadığını unutmamak gerekir. Yukarıda da belirtildiği üzere, Anayasa Mahkemesi **eski Esenyurt Belediye Başkanı** Gürbüz Çapan hakkında belediye başkanlığı yaptığı dönemde belediyedeki yolsuzluk iddiaları üzerine yürütülen ceza yargılamasına yönelik **2009** yılında yapılan haberlerin arşiv niteliğinde olduğunu ve o dönem yapılan haberlerin gerçeğe aykırı olduğunun ileri sürülmediğini belirtmiştir.²²⁷ Anayasa Mahkemesine göre, bu tip haberlerin amacı da kamuoyunu bilgilendirmektir.²²⁸ Anayasa Mahkemesi, haberlerin yapılmasından sonra geçen süreyi de dikkate almış, fakat aradan geçen süreye rağmen “hakkında haber yapılan kişilerin kimlikleri de dikkate alındığında haberin güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirdiği söylenemez”²²⁹ tespitinde bulunarak başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.²³⁰ Anayasa Mahkemesi'nin bu değerlendirmesi Nesim Malki cinayetiyle ilgili haberler bakımından da fazlasıyla geçerlidir.

Ekran Görüntüsü 8: İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri kategorisinde, cinsel saldırı suçundan cezaevinde bulunan milli güreşçi **Recep Çakır** ile ilgili 28 haber ve içerik, Recep Ça-

²²⁷ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 31.

²²⁸ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 31.

²²⁹ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 34.

²³⁰ Ayrıca bkz. Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

kır'ın **unutulma hakkı** ve kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği tarafından Ağustos 2020 içinde erişime engellendi.²³¹ Kamuoyunda ve sosyal medyadaki tepkiler sonrasında, bu karara karşı **Google** itiraz etmiş, itirazında Google'a ait üç farklı **Blogspot** içeriğinin ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, içeriklerde talepte bulunan bakımından "hakaret veya iftira içermediği, itibarının zedelenmesine yol açabilecek bir kişilik hakkı ihlaline sebep olabilecek herhangi bir unsur barındırmadığı" ve kararda belirtilen içeriklerin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği, Google'ın itirazını kabul etmiş ve erişimin engellenmesi uygulamasını **kararında yer alan tüm internet adresleri bakımından** kaldırmıştır.²³² Hakimlik gerekçesinde Anayasa Mahkemesi'nin unutulma hakkıyla ilgili N.B.B. Başvurusu kararının incelendiği,²³³ haberlere konu eylemin "kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olması, toplumun genelini ilgilendirmesi, eylemin suç teşkil etmesi nedeniyle itirazın kabulüne" karar vermek gerektiği belirtilmiştir.

Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu ile ilgili kararında, 2009 yılında işlenen bir cinayetle ilgili olarak yapılan haberlerin amacının kamuoyunu bilgilendirmek olup, başvuruclar tarafından haberlerin gerçeğe aykırı veya uydurma haberler olduğu ileri sürülmemiştir değerlendirmesinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesine göre haberlerin "konusu, içeriği, ilk yayın tarihi üzerinden geçen süreyle ceza yargılamasının nihai olarak karara bağlandığı tarih göz önünde bulundurulduğunda toplumsal açıdan haberin arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber değerinin devam ettiği, bu bağlamda **unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığı**" belirtilmiştir.²³⁴ Recep Çakır'la ilgili haberler de unutulma hakkı kapsamında değerlendirmeyi zorunlu kılacak şartları içermemektedir.

Ekran Görüntüsü 9: Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

²³¹ Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği, 2020/344, 13.08.2020.

²³² Korkuteli Sulh Ceza Hakimliği, 2020/357, 19.08.2020.

²³³ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

²³⁴ Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017, § 28. Ayrıca bkz. Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

Kamuyu ilgilendiren yargılama haberleriyle ilgili bir diğer örnek, Karaman'daki Ensar Vakfı'na ait evlerde 45 çocuğa cinsel istismar skandalının ortaya çıkmasının ardından 2016'da Bitlis Ensar Vakfı'nda, vakıf gönüllüsü din kültürü öğretmenleri tarafından Ensar Vakfı evlerinde kalan kadınlara şantajla tecavüz edildi iddiasını içeren ve yaşanan gelişmelere istinaden yayınlanan 20 haber ve içeriğe Çorlu 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Ocak 2020 içinde erişim engellenmesiyle ilgilidir.²³⁵ Her ne kadar talep eden kişi hakkında, ceza soruşturması sonunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş olsa dahi haberlerin yayında kalmasında ve haber arşivlerinde kalmasında kamu yararı bulunmaktadır. Bu gibi haber ve içerikler bakımından engelleme veya çıkartma yaptırımlarından ziyade, talebe konu kişilerin isimlerinin ancak anonimleştirilmesi unutulma hakkı ve ifade ve basın özgürlüğü bakımından dengeli bir yaklaşım olabilir. Kamuyu ilgilendiren haberlerin bir bütün olarak yaptırıma maruz bırakılması ve dolayısıyla birçok haber ve içeriğin içerik sağlayıcıları ve basın organları tarafından kaldırılması ifade ve basın özgürlüğü ile halkın haber alma ve bilgiye ulaşma hakkının ihlali anlamına gelmektedir.²³⁶

Ekran Görüntüsü 10: Çorlu 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Eski Kırklareli Valisi Orhan Çiftçi'nin talebiyle "eski sevgilisini 4 adamıyla birlikte ormanlık alana götürerek darp ettirdiği gerekçesiyle yürütülen soruşturma tamamlandı. Çiftçi hakkında 18 yıl hapis istemiyle dava açıldı" başlıklı ve konulu toplam 53 haberin Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Nisan 2020 içinde erişime engellenmesi de **kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri** kategorisinde yer alan diğer bir önemli örnektir.²³⁷ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği kararında, talebe konu içeriklerle ilgili olarak "2017 yılında gerçekleştiği belirtilen olay hakkında soruşturmanın tamamlanarak şüpheli (talep eden) hakkında kamu davası (İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi 2020/35 E.)" açıldığı belirtilmiş, yargılamayı yapan İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin **20.02.2020** tarihli ara kararına atıf yapılmış ve "hüküm verilinceye kadar başta sosyal medya olmak üzere, internet medyası ve her türlü basın-yayın araçlarının-

²³⁵ Çorlu 2. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/302, 28.01.2020.

²³⁶ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

²³⁷ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/3108, 09.04.2020.

da yargılama konusu olayla ilgili kişi ve bilgiler hakkında haber, röportaj, eleştiri vb. yayın yapılmasının, haber amaçlı kullanılması ve yayımlanmasının yasaklanmasına” karar verildiği belirtilmiş ve “bugün itibarıyla haberin güncelliğinin kalmaması, mevcut haliyle İnternette bulunmaya devam etmesinin talep edenin kendisi ve ailesi ile yakın çevresinin saygınlık ve itibarının zedelenmesine neden olarak kişilik haklarına saldırı oluşturduğu kanaatine varılmakla” talebin kabulüne karar vermek gerektiği belirtilmiştir.

Ekran Görüntüsü 11: Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Fakat, Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği kararı, her ne kadar “2017 yılında gerçekleşen bir olayı” **güncel değilmiş gibi değerlendirse dahi** ve İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 20.02.2020 tarihli kararı ve bu tarihten sonra yapılacak haberler bakımından bir tartışmalı yayın yasağı kararının varlığına dikkat çekse dahi, örneğin engelleme kararında yer alan haberlerden bir tanesi olan Gazete Duvar’ın “Vali Orhan Çiftçi’ye kadına şiddet davası açıldı” başlıklı haberi 12.02.2020 tarihinde yayınlanmıştır²³⁸ ve dolayısıyla hem Duvar tarafından güncel bir haber olarak Orhan Çiftçi hakkında ceza davası açıldığı haberleştirilmiş hem de bu haber İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nin **ara kararından önce yayınlanmıştır**. Benzer şekilde, Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler arasında yer alan BirGün’ün “Sevgilisini ormana götürüp darp ettiren vali hakkında hapis istemi” başlıklı haber de 19.02.2020 tarihinde yayınlanmış²³⁹ ve haberde “Orhan Çiftçi hakkında 18 yıl hapis istemiyle dava açıldığı” belirtilmekle birlikte bu haber de hem günceldir hem de yayın yasağı kararından önce yayınlanmıştır. Güncelliğinde şüphe olmayan bu haberler şüphesiz kamuyu yakından ilgilendiren ve “kadına şiddet” ile ilgili yargılama haberleri arasında yer almaktadır ve unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluştuğu söylenmez.²⁴⁰

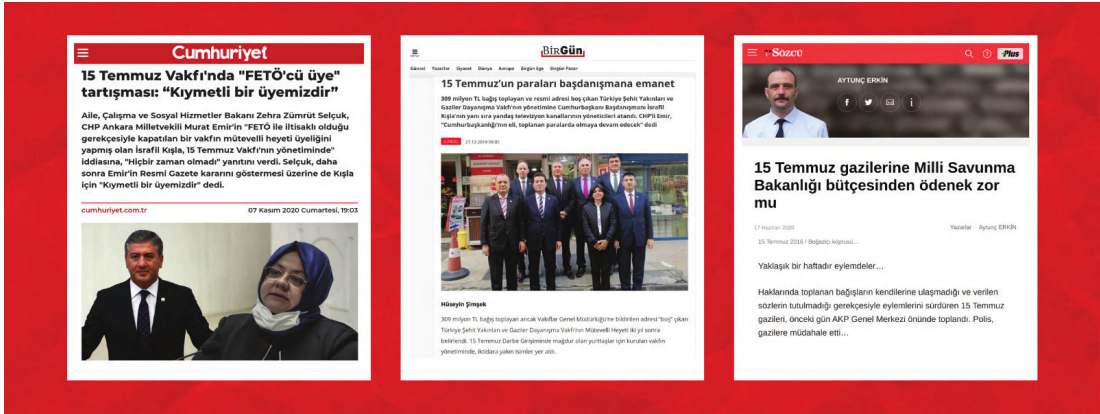
²³⁸ Gazete Duvar, “Vali Orhan Çiftçi’ye kadına şiddet davası açıldı,” 12.02.2020, <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2020/02/12/vali-orhan-ciftciye-kadina-siddet-davasi-acildi>

²³⁹ BirGün, “Sevgilisini ormana götürüp darp ettiren vali hakkında hapis istemi,” 19.02.2020, <https://www.birgun.net/haber/sevgilisini-ormana-goturup-darp-ettiren-vali-hakkinda-hapis-istemi-288630>

²⁴⁰ Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017, § 29.

Yayınlanmasında kamu yararı bulunan haberler kategorisinde AKP 26. dönem Artvin milletvekili ve Cumhurbaşkanı Başdanışmanlarından **İsrafil Kışla** hakkında 2019 yılı içinde yayınlanan “15 Temmuz’un paraları başdanışmana emanet” konusundaki **Cumhuriyet**, **BirGün**²⁴¹ ve **Sözcü**’de yayınlanan haberler ve CHP milletvekili **Murat Emir**’in de bu konudaki bir tweeti Artvin Sulh Ceza Hakimliği tarafından 12.11.2020 tarihinde erişime engellenmesi de yer almaktadır.²⁴² Talep, Hakimlik tarafından unutulma hakkı kapsamında değerlendirilirken talebe istinaden herhangi bir gerekçe içermemektedir. Hakimlik, uzun uzun Yargıtay’ın unutulma hakkı kararlarından kes & yapıştır usulü alıntı yaparken, **talep tarihinden 5 gün önce yayınlanan** haberlerle ilgili olarak unutulma hakkı kapsamında **değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların** ne şekilde olduğu kararda açıklanmamıştır. Kararda taleple ilgili somut olay “başvuran kendisine kimlik soran sivil polis olduğunu sonradan öğrendiği kişiyle tartışması ve kendisine gerçekleşen şiddet sonucu parmağının kırılmış olması, yaşadığı bu tatsız olayın haber kaynaklarına aktarılmış olması ancak üzerinden uzun bir zaman geçmiş olması” şeklinde aktarılırken bu olayın **Cumhuriyet**, **BirGün** ve **Sözcü**’de yayınlanan haberler ve bu haberlerde yer alan iddialarla uzaktan yakından bir ilgisi bulunmamaktadır.

Ekran Görüntüsü 12: Artvin Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

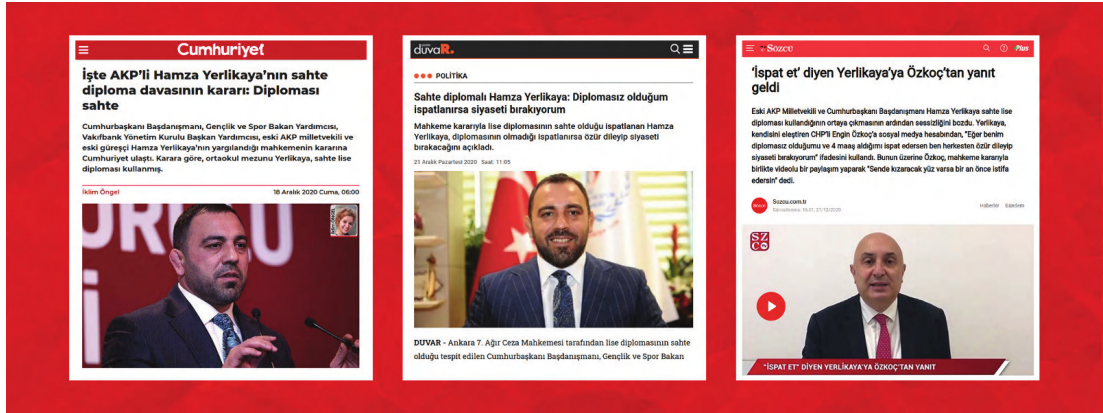

Cumhurbaşkanı Başdanışmanlarından, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı, Vakıfbank Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı, eski AKP milletvekili ve eski güreşçi **Hamza Yerlikaya**’nın lise diplomasının sahte olduğuna ilişkin aralarında **Cumhuriyet**, **Gazete Duvar** ve **Sözcü**’nün de haberleri, tweetler ve YouTube videolarının da bulunduğu toplam 125 internet adresi, Hamza Yerlikaya’nın kişilik haklarının ihlali gerekçesiyle, Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin 28.12.2020 tarihli kararıyla erişime engellenmesi de **yayınlanmasında kamu yararı bulunan haberler kategorisinde** yer alan önemli bir örnektir.²⁴³

²⁴¹ Bkz. BirGün, “BirGün’ün haberine erişim engeli,” 13.12.2020, <https://www.birgun.net/haber/birgun-un-haberine-erisim-engeli-326395>

²⁴² Artvin Sulh Ceza Hakimliği, 2020/977, 08.12.2020.

²⁴³ Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/6242, 28.12.2020.

Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği talebi unutulma hakkı kapsamında değerlendirirken talebe konu haberlerin **yaklaşık 25 yıl önceki bir olaya** ilişkin olduğunu, yapılan yargılamanın ise 19 yıl öncesine ait olduğu (2001) ve bu konu hakkındaki haberlerin **“böylelikle güncelliğini yitirdiği açıktır”** değerlendirmesi yapılmıştır. Hakimlik, talep edenin Cumhurbaşkanı başkanışmanlarından olmasını ve haberlerin ise **19 yıl önce değil Aralık 2020 içinde** ve unutulma hakkı talebi yapılmadan yaklaşık 10 gün önce yapıldığını hiç dikkate almamıştır. Bir başka deyişle, ünlü bir siyasetçi kategorisinde bulunan ve kamuya mal olmuş bir kişi hakkında kamuyu ilgilendiren ve sahte lise diplomasını bilerek kullanarak resmi evrakta sahtecilik suçundan ceza almış ve cezası ertelenmiş olsa dahi olgu aktarımı içeren güncel ve yakın tarihli haberlerin yayınlanmasında bulunan ifade ve basın özgürlüğü kararda hiç tartışılmamıştır. Kamu yararı bakımından ise Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği, talep edeni sade bir vatandaş olarak değerlendirmiş ve **“siyasi veya medyatik bir kişiliğe sahip olmayan** başvuru hakkında İnternet ortamında yayınlanan haberlerin kolaylıkla ulaşılabilirliğinin başvuruçunun itibarını zedelediği açıktır” değerlendirmesi yapmıştır. Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği kararının gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Yargıtay’ın unutulma hakkı kararlarıyla uyumluluğundan söz edilemez. Olayın eski olması tek başına bu olayla ilgili haberlerin unutulma hakkı kapsamında **değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların olduğu anlamına gelmez.**

Kamu yararının devam ettiği haberler **sadece güncel haberler için değil aynı zamanda eski tarihli fakat arşiv değeri devam eden bazı haberler için** de söz konusu olabilir. Örneğin, **2004-2005** yıllarında basında sıklıkla yer verilen ve Ankara’da bazı hakim ve savcılara rüşvet verildiği iddiasıyla başlatılan **“Yargıya Neşter”** operasyonu ile ilgili toplam 66 haber, İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği’nin Ağustos 2020 içinde²⁴⁴ ve İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği’nin Eylül 2020 içinde²⁴⁵ aldıkları kararlarla erişime engellenmiştir. **“Yargıya Neşter”** operasyonu ile ilgili haberler uzun yıllar basında yer almış ve hatta 2018’e kadar da bu operasyonla ilgili haberler basında sıklıkla yer almaya devam etmiştir.

²⁴⁴ İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/3028, 12.08.2020.

²⁴⁵ İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/3365, 02.09.2020.

İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği kararında

“her ne kadar yazı içerikleri yayınlandıkları tarih itibarıyla haber değeri taşımakta ise de, aradan 16 yıl gibi uzun bir süre geçmiş olması, dosyaya ibraz edilen Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2004/178 Esas, 2005/76 Karar nolu ilamından söz konusu haberlerde yer verilen iddialarla ilgili olarak başvuru sahibinin **beraat etmiş olması**, asılsız olduğu yargı kararlarıyla tespit edilmesine rağmen halen bu haberlerin İnternet ortamında gösterilmeye devam etmesinin başvuru sahibinin kişilik haklarını ihlal etmesinin kaçınılmaz olduğu, unutulma hakkı kapsamında değerlendirildiğinde de başvuru sahibinin söz konusu haberlerle anılmak istememesinin doğal olduğu, bu veriler çerçevesinde başvurunun haklı olduğu sonuç ve kanısına varıldığı”

belirtilmiştir. İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği kararında ise, sorunun temelinde “unutulma hakkı ve bunun sonucu olan kişisel verilerin ve kişilik hakkının korunması ile basının haber verme hürriyeti, ifade özgürlüğünün birbiri karşısında sınırlarının belirlenmesinin” yattığı belirtilmiştir. Hakimliğe göre, “talebe konu haber içerikleri **eski tarihli özel hayata ilişkin olup güncel değildir**” ve “talep eden **özel hayatı** ile ilgili bu haberler ve yorumların toplum hafızasından silinmesini istemektedir”. Hakimlik, “talebe konu eski haber ve yorumların İnternet ortamında bulunması, unutulma hakkının, bunun sonucunda da davacının özel hayatının gizliliğinin ihlal ettiğini” kabul etmiştir. Dahası, Hakimliğe göre, “**Yargıya Neşter**” operasyonu ile ilgili haberlerin “kamu hayatında oynadığı önemli rol ve halkın ilgili veriye yönelik yoğun ilgisi şeklinde, üstün bir kamu yararını ortaya koyan özel sebepler de” bulunmadığı için “bireyin kendisine ait herhangi bir bilginin, kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması ve bu bilgilere başkalarının ulaşamaması kısacası kişisel verilerinin mahrem kalması konusunda hukuki menfaati” de bulunmaktadır.

Kararlara konu haberlerin ise yargılama haberleri olduğu ve talep edenin “özel hayatı” ile ilgili olmadığı açıktır. Her iki kararda da kamuoyunu yakından ilgilendiren “**Yargıya Neşter**” operasyonu ile ilgili haberlerle ilgili devam eden bir kamu ilgisi ve bu haberlerin yargılamalar beraatla sonuçlansa dahi arşiv değeri olduğu söylenebilir ve bu tip kararlarda kamu yararı ve arşiv değeri ve dolayısıyla ifade ve basın özgürlüğü bakı-

mından da mutlaka tartışılması gerekir. Erişime engellenen haberler arasında yargılama sonucunda verilen beraat kararıyla ilgili haberlerin de yer aldığı görülmektedir. Kaldı ki İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği kararında atıf yapılan Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararı Yargıtay tarafından bozulmuş, tekrardan yargılama yapılmıştır. Haberlerin bir kısmı engellendikten sonra kaldırıldığı için bu yargılamaların sonucu tam olarak anlaşılamamakla birlikte her iki kararla **Faruk Bildirici**'nin 09.07.2020 tarihli “**Müftü’nün Nasihati miydi?**” başlıklı yazısı da erişime engellenmiştir.²⁴⁶

Ekran Görüntüsü 15: İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Faruk Bildirici'nin yazısının ana konusu Zonguldak Müftüsü Rüstem Can'ın, “Bayanlar vücudunu başka bayanlar görmeyecek şekilde denize girmeli” sözlerini içeren haberlerle ilgili okur eleştirilerini içermekle birlikte, yazının “Haftanın engellenenleri” kısmında kişilik hakları ihlali gerekçesiyle “14 yıl önce yayınlanan ve “Yargıya neşter” operasyonu ile ilgili “Savcı suç örgütü dedi hepsi serbest bırakıldı” haberine erişim engeli getirildiği belirtilmiş ve talep edenin ismi de bu kısımda yer almıştır. Talep edenin isminin bu uzunca yazıda yer alması orantısız bir şekilde tüm yazının erişime engellenmesiyle sonuçlanmıştır. Hakimlik tarafından yirmiden fazla haber içeriği değerlendirilirken bu husus hiç dikkate alınmamıştır. Kaldı ki **kamuyu ilgilendiren konularla ilgili haberlerin erişime engellenmesinin aynı bir haber değeri olduğu** da açıktır ve kamuoyunda da sıklıkla sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen erişim engelleme kararları haberleştirilmekte, kamuoyu tarafından bu kararlar tartışılmakta ve hatta İfade Özgürlüğü Derneği²⁴⁷ ve diğer sivil toplum kuruluşları tarafından²⁴⁸ bu kararları değerlendiren ve inceleyen çalışmalar yapılmakta ve yayınlanmaktadır.

²⁴⁶ Bkz. <https://farukbildirici.com/muftunun-nasihati-miydi/>

²⁴⁷ İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2018: Türkiye’den Erişime Engellenen Web Siteleri, Haber ve Sosyal Medya İçeriklerinin Analiz Raporu, Haziran 2019: https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2018.pdf; EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü, Temmuz 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf; EngelliWeb 2020: Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi, Ağustos 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2020.pdf

²⁴⁸ Medya Araştırmaları Derneği, Sosyal Medya Yasasının Basın Özgürlüğü Üzerine Etkileri İzleme Araştırması, Şubat 2022, <https://medarder.org/wp-content/uploads/2022/02/Sosyal-Medya-Yasasi-Arastirmasi.pdf>; Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği, Free Web Turkey: 2021 Yıllık Raporu, Haziran 2022, https://www.freewebturkey.com/wp-content/uploads/2022/06/freeweb2021-turkce-son_compressed.pdf.

Kamuyu ilgilendiren ve yayınlanmasında kamu yararı olan haberler arasında OdaTV tarafından Kasım 2020 içinde yayınlanan “Depremden ders alınmadığının kanıtı... O müteahhit Külliye’ye nasıl girdi” başlıklı haberin **Hamza Cebeci** tarafından Cumhurbaşkanı danışmanı olduktan sonra yaptığı bir talep sonucunda Temmuz 2021 içinde İstanbul Anadolu 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmesi de yer almaktadır.²⁴⁹ OdaTV’nin haberinde 12.11.1999’da Düzce’de yaşanan 7.2 şiddetindeki deprem ve 845 kişinin hayatını kaybetmesi hatırlatılmış ve depremde yıkılan binalardan birisinin müteahhidinin Hamza Cebeci olduğu ve bu binada 20 kişinin öldüğü, Cebeci’nin yargılanıp hapis cezası aldığı²⁵⁰ ve ceza almasına rağmen kariyerinde yükselmesi haberleştirilmiştir.

Ekran Görüntüsü 16: İstanbul Anadolu 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

İstanbul Anadolu 9. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla “güncelliğini yitirmiş olan 1999 deprem olayı haberleri ile talepte bulunanın kişilik haklarını ihlal edildiği ve haberlerin eski tarihli olması nedeniyle, talepte bulunanın unutulma hakkının bulunduğu ve söz konusu yayınların da eski tarihli olmaları nedeniyle güncelliğinin kalmadığı ve unutulma hakkı kapsamında kaldığı anlaşılmakla” talebin kabulüne karar verilmiştir.

Halbuki, **OdaTV haberi günceldir** ve 03.11.2020 tarihinde ve Hamza Cebeci Cumhurbaşkanı danışmanı olarak atanmasından sonra yapılmıştır ve bu haberin ana konusu da Hamza Cebeci’nin geçmişinin sorgulanmasıdır. Cumhurbaşkanlığı danışmanlığına getirilmiş bir kişi kamusal bir figürdür ve bu tip kamuyu ilgilendiren üst düzey siyasi nitelikli atamaların basın tarafından sorgulanması ifade ve basın özgürlüğü kapsamındadır. Dolayısıyla, güncel ve kamu faydası içeren haberle ilgili İstanbul Anadolu 9. Sulh Ceza Hakimliği’nin unutulma hakkı değerlendirmesi eksik, yanlış ve keyfidir.

²⁴⁹ İstanbul Anadolu 9. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/3996, 30.07.2021.

²⁵⁰ Basında yer aldığı şekilde, Hamza Cebeci, 12.12.1999’daki Düzce depreminde yıkılarak 20 kişiye mezar olan Işık Apartmanı’nın müteahhidi olarak biliniyor. Bu nedenle Düzce Ağır Ceza Mahkemesi’nin 10 ay ağır hapse mahkum ettiği Cebeci, 3 kat yapılması gereken yere 7 kat apartman diktiği ortaya çıkınca kendisini, “Ben müteahhidim. Kat karşılığı iş yaparım. Eğer ben 3 kat yapacağım deseydim iş yapamazdım.” diyerek savunmuştu. Bkz. Marmara Yerel Haber, “Düzce depreminde 20 kişiye mezar olan apartmanın müteahhidi Hamza Cebeci, Darülacezenin başına getirildi,” 13.08.2015, <https://www.marmarayerelhaber.com/Duzce-haberleri/3983-Duzce-depreminde-20-kisiye-mezar-olan-apartmanin-muteahhidi-Hamza-Cebeci-Darulacezenin-basina-getirildi>.

Yayınlanmasında kamu yararı bulunan ve kamuyu ilgilendiren haberler kategorisinde yer alan bir diğer örnek Rize’de Ekim 2020 içinde Aleyna Karaali’nin şüpheli ölümüyle ilgili aralarında BirGün, T24, Tele1, Yeni Çağ ve Cumhuriyet’in haberleri de yer alan 87 haberin Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından Kasım 2021 içinde erişime engellenmesiyle ilgilidir.²⁵¹ Talep Karaali ailesinden gelmekle birlikte, Hakimlik tarafından talebe konu haberlerde Aleyna Karaali’nin “ölümü ile ilgili olarak adı ve fotoğrafı paylaşılmak suretiyle çeşitli sitelerde haber yapıldığı, haberler üzerine olumsuz herhangi bir kullanıcı veya okuyucunun yorumunun” tespit edilmediği anlaşılmış olsa dahi talebin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi hukuka uygun görülmüştür.

Ekran Görüntüsü 17: Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Rize Sulh Ceza Hakimliği kararında:

“2020 yılında başvuruçularının müşterek çocuklarının vefatına ilişkin olarak yapılan haberler her ne kadar başvuruçuların kendi şahsı ile ilgili olmasa da, başvuruçunun ailesine ilişkin bilgi mahiyeti, müteveffanın adının açıkça yazılarak ve resmi paylaşımak suretiyle haber yapılması ve başvuruçuların kimliği bir arada değerlendirildiğinde kısmi kişisel verisi olduğu izahıtan varestes olmakla birlikte, gerek çocukları hakkında yapılan haberler ile gerek kendisinin mağdur sıfatının bulunduğu olaylar hakkında yapılan haberlerin başvuruçunun toplum nezdindeki itibarı ile sosyal hayatının geleceğinin olumsuz etkileneceği aşıkardır. Haber içeriklerinin yayım tarihleri dikkate alındığında günümüzün gelişen ve sürekli değişen dünyasında halen güncelliğinden bahsedilemeyeceği gibi arşiv niteliğine dönüştüğü, basın hürriyeti ve erişimin engellenmesi talebinin kabulü halinde unutulma hakkına tanınacak üstünlüğün ölçülülük sınırlarında kalacağı, haberlerin tarihi, istatistiksel veya bilimsel amaçlarla internet ortamında kolaylıkla ulaşılabilirliğinin sağlanmasının zorunluluk arz etmediği, bu halde İnternet yayın içeriklerinin sitelerde kalmasında kamusal yarar ve toplumsal ilgi bulunmaması karşısında başvuruçunun hakları ile basın hürriyeti arasındaki adil dengenin unutulma hakkı kapsamında İnternet yayın içeriklerine erişimin engellenmesi yönü ile cari olacağına vicdanen kanaat getirilmiştir.”

²⁵¹ Rize Sulh Ceza Hakimliği, 2021/3798, 02.11.2021.

denilmiştir. Fakat, erişime engellenen haberler arasında Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü ve Ankara’da 2018 yılında bir plazanın 20’nci katından düşerek hayatını şüpheli bir şekilde kaybeden Şule Çet’in ailesinin avukatlığını yapan avukat Umur Yıldırım’ın Temmuz 2021 içinde yaptıkları açıklamaları içeren “Türkiye’de 1.5 yılda ‘balkondan düştü’ veya ‘intihar etti’ denilen 22 kadın hayatını kaybetti” başlıklı haberler de Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenmiştir. Bu haber ve açıklamalarda kayıtlara “şüpheli ölüm” olarak geçen 22 kadının isimleri arasında Aleyna Karaali’nin ismi de yer almaktadır. Bu haberlerin erişime engellenmesi de basında haber konusu olmuş ve tekrardan gündeme gelmiştir.²⁵² Dolayısıyla, Rize Sulh Ceza Hakimliği, 87 farklı haberi aynı şekilde değerlendirmiş, şüpheli ölümler ve kadın cinayetleri açısından devam eden kamu yararı, kamu ilgisi, haber alma hakkı ile birlikte basın özgürlüğü dikkate alınmamıştır.

Ekran Görüntüsü 18: Rize Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberlerle ilgili haberler

Engelleme haberlerinin de sıklıkla engellendiği İfade Özgürlüğü Derneği’nin EngelliWeb rapor ve duyurularında sıklıkla görülmekle birlikte “unutulma hakkı” kapsamında da engelleme haberlerine yaptırım uygulandığı tespit etmiştir. Örneğin, Opsan Orijinal Sac Parça San. ve Tic. A.Ş talebiyle “Opsan patronu iş cinayetinden değil iş cinayeti haberinden rahatsız!” başlıklı haber ve bu haberle ilgili bir Facebook sayfası Haziran 2020 içinde Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından engellenmiştir.²⁵³ Karara konu haberde 27.11.2016 tarihinde Opsan’da çalışan bir taşeron işçinin pres makinasına sıkışarak can vermesi ve bu olayın Metal İşçileri Birliği’nin (“MİB”) Facebook sayfasında “Opsan’da iş cinayeti” başlığıyla haberleştirilmesi ve bu olaydan üç yıl sonra Opsan Fabrikası avukatı aracılığıyla, Eylül 2019 içinde bu haberin kaldırılmasının talep edildiği ve MİB’in 28.09.2019 tarihli bir açıklaması yayınlanmıştır. 13.11.2019 tarihinde MİB’in açıklaması engellendikten sonra Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla engelleme talebini haber yapan Kızıl Bayrak ve ilgili Facebook sayfası erişime engellenmiştir.

²⁵² T24, “Son 1,5 yılda 22 kadın şüpheli bir şekilde hayatını kaybetti” haberine erişim engeli,” 21.02.2022, <https://t24.com.tr/haber/son-1-5-yilda-22-kadin-supheli-bir-sekilde-hayatini-kaybetti-haberine-erisim-engeli,1016306>

²⁵³ Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/2473, 22.06.2020.

Hakimlik kararında ise ilk talebin Bakırköy 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından reddedildiği, fakat talebe konu “linklerin haber niteliği taşımadığı, ölen işçinin haberinin yapılmadığı, Bakırköy 3. Sulh Ceza Hakimliğinin verdiği erişim engeline dair verilen karar üzerinde talepte bulunanın kişilik haklarını hedef alan paylaşımlar olduğu” belirtildikten sonra

“engellenmesi istenen paylaşım dair konunun 2016 yılı olduğu, arada 3 yıldan fazla bir sürenin geçtiği, haberin güncelliğinin kalmadığı, unutulma hakkı kapsamında kaldığı, daha önceki habere ilişkin Bakırköy 3. Sulh Ceza Hakimliği’nin verdiği iki ayrı erişimin engellenmesine dair kararın olduğu, erişim engellemesi talep edilen bu paylaşımların da aynı haberin farklı bir şekilde yine haber yapıldığı, halbuki bu haberle alakalı Bakırköy 3. Sulh Ceza Hakimliği’nin erişim engellemesine dair kararının bulunması da nazara alındığında, erişime engellenme kararı verilmesi istenilen paylaşımların talep edilen masumiyet karinesinin ihlal edildiği dolayısıyla talepte bulunanın kişilik haklarının ihlal edildiği”

değerlendirmesi yapılmıştır. Fakat, engelleme talebinin ve 2019 yılında alınan engelleme kararının ayrı bir haber değeri olduğu Hakimlik kararında tartışılmamıştır.

Kamuyu ilgilendiren ve yayınlanmasında kamu yararı olan örnekler arasında **hakimler tarafından aldırılan erişim engelleme kararları** da bulunmaktadır. Örneğin, Ekim 2018 içinde Avukat **Ömer Kavili** hakkında tutuklama kararı veren Silivri Sulh Ceza Hakimisi Görkem Bayraktutan tarafından Cumhuriyet’te yayınlanan “HSK, Avukat Kavili’nin tutuklanmasına ilişkin inceleme başlattı” başlıklı haberle birlikte Ömer Kavili’nin bir tweetinin²⁵⁴ erişime engellenmesini Denizli 2. Sulh Ceza Hakimliğine atandıktan sonra talep etmiştir.

Hatırlanacağı üzere, Avukat Ömer Kavili, 04.10.2018 tarihinde kamuyu da yakından ilgilendiren ve İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesi’nin Silivri Yerleşkesindeki duruşma salonunda, Grup Yorum üyelerinin de aralarında olduğu 25 kişinin avukatlığını yaparken, duruşma sırasında mahkeme başkanı ile Kavili arasında

²⁵⁴ Bkz. <https://twitter.com/omerkavili/status/1180356167261917184>

usule ilişkin çıkan tartışmada Mahkeme Başkanı Ersin Özasan, Kavili'nin salon-
dan çıkartılmasına karar vermişti. Avukat Kavili, karara tepki gösterince salondan
zorla çıkartılmış, mahkeme başkanı tarafından hakkında suç duyurusunda bulu-
nulmuş, 05.10.2018 tarihinde ise tutuklanmıştı. Silivri Sulh Ceza Hakimi Görkem
Bayraktutan tarafından kaleme alınan tutuklama kararında

“Şüpheli Ömer Kavili'nin eyleminin amacının kutsal savunma hakkı olmadığı, aksine
ters psikoloji ile müvekkilini ve kendisini mağdur göstererek dosyada haklı çıkmaya ça-
lıştığı, şüphelinin eyleminin müdafisi olduğu davayı sulandırmaya çalıştığı, şüphelinin
tüm bu eylemleri birlikte değerlendirildiğinde amacının halkın gözünde yargının ve
mahkemelerin itibarsızlaştırmak olduğu, adalete olan güveni sarsmayı amaçladığı, ey-
lemlerinin haber niteliği taşıyarak toplumda infiale sebep olduğu, delillerin henüz top-
lanmamış olması, kaçma veya delilleri karartma ihtimalinin bulunması göz önüne alı-
narak atılı suçtan tutuklanmasına...”

denilmişti.²⁵⁵ Cumhuriyet'in haberinde de Hâkimler ve Savcılar Kurulu (“HSK”) Baş-
kanvekili Mehmet Yılmaz'ın Avukat Ömer Kavili'nin tutuklanmasını isteyen savcı
Süleyman Erturan ile tutuklayan hâkim Görkem Bayraktutan hakkında inceleme baş-
latıldığını duyurması haberleştirilmiştir.

Ekran Görüntüsü 20: Denizli Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Bayraktutan'ın unutulma hakkını da içeren talebini Haziran 2021 içinde değerklen-
dirip, kabul eden **kapı komşusu** Denizli 1. Sulh Ceza Hakimliği kararında, karara ko-
nu haber ve içeriklerin

“Anayasa ve İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınmış olan fikir ve düşünce
özgürlüğü kapsamında değerklendirilemeyecek nitelikteki açıklamalar olduğu, yayınları
nın eleştiri sınırlarını da aşarak talepte bulunanı kamuoyu nezdinde karalayıcı, aşağıla-
yıcı, başvuranın hakimlik mesleği itibariyle de yargı organlarının otorite ve tarafsızlığı-

²⁵⁵ Bianet, “Ömer Kavili'yi Tutuklayan Hakim Hakkında Suç Duyurusu,” 16.10.2018, <https://m.bianet.org/bianet/hukuk/201732-omer-kavili-yi-tutuklayan-hakim-hakkinda-suc-duyurusu>. Bianet'in bu haberi de Görkem Bayraktutan'ın talebi ile Denizli 2. Sulh Ceza Hakimliği'nin 2022/4123 sayılı kararı ile 17.06.2022 tarihinde engellenmiştir.

nin sürdürülmesi hususunda toplumdaki güven duygusunu sarsıcı nitelikte zarar verme amaç ve kastı ile yazıldığı anlaşılmış olup talebe konu yayınların bu haliyle kişilik haklarını ihlal edici nitelikte”

olduğu belirtilmiştir.²⁵⁶ Bir avukatın tutuklanması ve tutuklama kararını veren hakim hakkında HSK’nın inceleme başlatması hakkında yapılan haberler kamuoyunu yakından ilgilendiren ve yayınlanmasında üstün kamu yararı olan haberlerdir. Haberlerin güncel ve olgu aktarımından ibaret olması ve ifade ve basın özgürlüğünün üstün geldiğine şüphe olmamakla birlikte, **HSK Başkanvekili Mehmet Yılmaz’ın bu konu hakkındaki açıklamalarını içeren haberlerin “karalayıcı, aşağılayıcı, başvuranın hakimlik mesleği itibarıyla de yargı organlarının otorite ve tarafsızlığının sürdürülmesi hususunda toplumdaki güven duygusunu sarsıcı nitelikte zarar verme amaç ve kastı” ile yapıldığı asla düşünülemez.** Bu örnekte görüldüğü gibi unutulma hakkına keyfi bir şekilde öncelik verilirken kamuyu ilgilendiren haberler sansürlenmiştir.

Siyasi niteliği olmayan fakat kamuyu ilgilendiren haberlerle ilgili bir başka örnek ise İstanbul’da Temmuz 2019 içinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele Şubesi ekipleri tarafından **yasadışı organ nakli operasyonu**yla ilgili 26 haber ve içeriğin Mayıs 2021 içinde Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından gerekçesiz bir kararla hem erişime engellenmesi hem de bu haberlerin yayından çıkartılmasıyla ilgilidir.²⁵⁷ Sabah, Habertürk, NTV, Milliyet, Yeni Şafak, T24 ve BirGün gibi basın organları ve haber siteleri tarafından yapılan haberlerin unutulma hakkı kapsamında erişime engellenmesi ve yayından çıkartılmasını talep eden Doç. Dr. Hayri Gözlükgiller yasadışı organ nakli operasyonu ile gözaltına alınmış ve tutuklanmıştı. Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği kararında bu haber ve içeriklerle ilgili olarak “talep edenin aleyhine yapılan haberlerin üzerinden **uzunca bir süre geçmiş olması** sebebiyle **güncelliğini yitirdiği, haber değerinin bulunmadığı**, gündemde kalmasında **kamu yararı bulunmadığı** ve bu haliyle muhatabının kişilik haklarını incitici ve örseleyici nitelik taşıdığı ve unutulma hakkı kapsamına girdiği” değerlendirilmiştir.

Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği kararında talep edenin organ nakli operasyonu sırasında tutuklandığı hiç dikkate alınmamakla birlikte, soruşturmanın veya yargılamanın sonucundan bahsedilmemiş ve hatta İstanbul Emniyet Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerince “Organ Ticareti” ve “Resmi Belgede Sahtecilik” konusuyla ilgili yapılan **resmi açıklamanın yer aldığı web sayfası da aynı kararla erişime engellenmiş** ve bu **resmi sayfanın çıkartılmasına** karar verilmiştir.²⁵⁸ Bir başka deyişle, Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından İstanbul Emniyet Müdürlüğüne ait bir sayfaya yaptırım uygulanmıştır. Dolayısıyla, kamuyu ilgilendiren yasadışı organ nakli operasyonu hakkında basının haber verme hakkı, kamunun da haber ve bilgi edinme hakkı ve İstanbul Em-

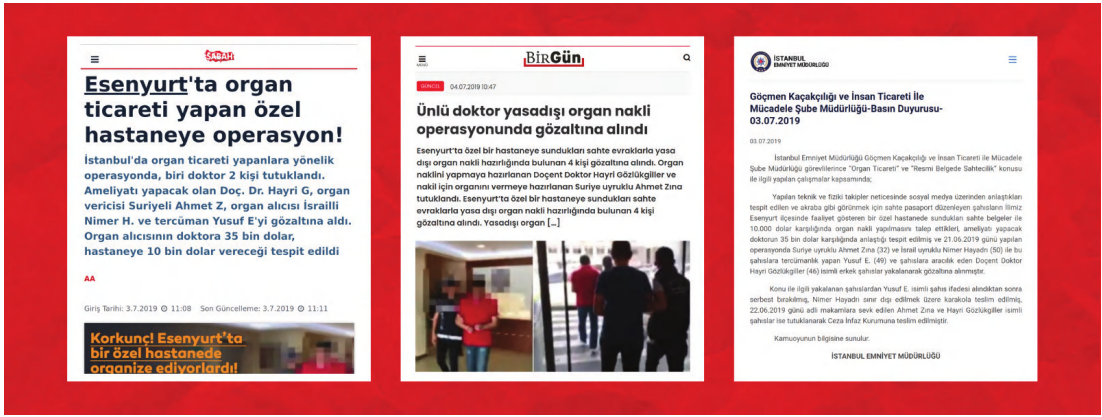
²⁵⁶ Denizli 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/3871, 14.06.2021.

²⁵⁷ Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/3369, 28.05.2021.

²⁵⁸ İstanbul Emniyet Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele Şube Müdürlüğü görevlilerince “Organ Ticareti” ve “Resmi Belgede Sahtecilik” konusu ile ilgili yapılan açıklama, 03.07.2019, <https://www.istanbul.pol.tr/gocmen-kacakciligi-ve-insan-ticareti-ile-mucadele-sube-mudurlugu-basin-duyurusu-03072019>. Benzer şekilde aynı İnternet sayfasına Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından 2022/6508 sayılı kara ile 29.06.2022 tarihinde tekrardan erişim engellenmiştir.

niyet Müdürlüğü tarafından yapılan resmi açıklamanın da yaptırım uygulanan içerikler arasından yer alması hiç dikkate alınmamıştır. Aradan geçen yaklaşık iki senede olayın güncelliğini yitirdiği yönünde değerlendirilirken, bu olayla ilgili haberlerin unutulma hakkı kapsamında **değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluştuğu anlamına gelmez.** İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne ait bir resmi açıklamanın engellenmesi de unutulma hakkıyla ilgili uygulamanın keyfiyete izin verdiğini, hakimliklerin talep listelerini dikkatli bir şekilde incelemediği ve şablon kararlarla talepleri kabul ettiği sonucunu çıkartmaktadır.

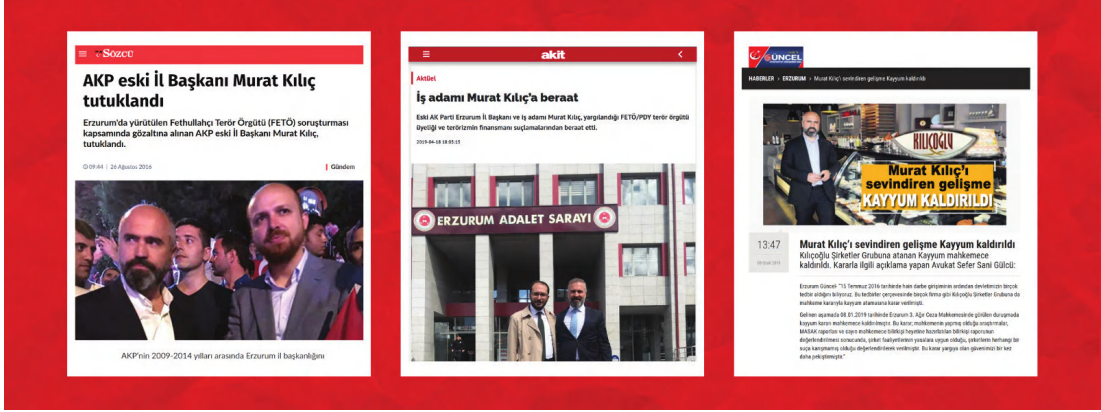
Ekran Görüntüsü 21: Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Ayrıca, bu çalışma kapsamında, 15.07.2016 darbe girişimi sonrasında **“FETÖ soruşturması-yargılaması haberleri”** kategorisinde yer alan çok sayıda haber ve içeriğe de unutulma hakkı kararlarıyla yaptırım uygulandığı tespit edilmiştir. Bilindiği üzere bu süreçte binlerce kişi gözaltına alınmış, tutuklanmış, soruşturulmuş ve yargılanmıştır. Dolayısıyla, FETÖ soruşturmaları ve yargılamalarının kamuoyunu yakından ilgilendirdiği ve basın da bu konu hakkındaki soruşturma ve yargılamalar hakkında haber yapmasında üstün kamu yararı olduğuna şüphe yoktur. Dahası, Türkiye'nin siyasi tarihi bakımından çok önemli bir dönemi kapsadığı için bu haberlerin basın arşivlerinde yer almasının ileriye ışık tutması bakımından ayrı bir önemi olduğu da söylenebilir. Soruşturmanın veya yargılamaların tamamlanmış olmasının, takipsizlik veya beraat kararı verilmesinin bu kategoride yer alan haberler bakımından “unutulma hakkını” tetikleyecek bir etkisi de ancak ifade ve basın özgürlüğüne üstün gelen durumlarda söz konusu olabilir. Sadece, “aradan geçen kısa zaman” unutulma hakkının üstün gelmesi için yeterli olmaması gerekir. Dolayısıyla, talep edenlerin kim olduğu, siyasi nitelikli veya kamuyu yakından ilgilendiren kişiler mi oldukları da mutlaka bu değerlendirmenin bir parçası olması gerekir. Fakat, bu kategoride verilen birçok sulh ceza hakimliği kararında tüm bu değerlendirmelerden yoksun bir şekilde unutulma hakkının üstün görüldüğü dikkat çekmektedir. Örneğin, eski AK Parti Erzurum İl Başkanı Murat Kılıç'ın Fetullahçı Terör Örgütü'nün darbe girişimine ilişkin önce gözaltına alınması ve sonrasında tutuklanmasıyla ilgili aralarında Yeni Akit, Cumhuriyet, Sözcü, Hürriyet, Evrensel, BirGün ve Yeni Çağ da yayınlanan haberler de ol-

mak üzere toplam 45 haber, Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Şubat 2021 içinde erişime engellenmiştir.²⁵⁹

Ekran Görüntüsü 22: Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği kararında, talep edenin yargılandığı ve beraat ettiği belirtilmiş²⁶⁰ ve

“talebe konu haberlerin bu hâliyle ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği, talep sahibinin beraat etmesi sonucu, aradan geçen yaklaşık 5 yıl sonra, haberin “güncellik” değerini yitirdiği, dolayısıyla haberin o tarihte “gerçeklik ve doğruluk” kriterlerini karşılamasının artık bir önemi kalmadığı, habere konu olan yargılama sürecinin beraat kararıyla sona ermesiyle birlikte, habere konu olan kişiler için haksızlık içeren durumun, toplum tarafından öğrenilmesinin, geçmişte gerçeklik ve doğruluk payı varmış gibi ifşa edilmesi anlamına gelebileceği, dolayısıyla adı geçen habere istenildiği zaman ulaşılmasının, toplum açısından yanlış algılamaya yol açabileceği, talep sahibinin beraatla sonuçlanan bir yargı sürecinde gözaltına alınması ve tutuklanması süreçlerine dair haberin basının arşivinde bulunmasının, haberin kamu yararı için gelecekte hatırlanması veya istatistikî açıdan değerlendirilmeye alınması gibi işlevi de taşımadığı, ayrıca bu bilgilerin sadece devletin belirli organlarıncaya kayıt altında tutulabileceği”

değerlendirmesi yapılmıştır. Hakimliğe göre, talep edenin geçmişinde yer eden olumsuz tecrübelerle dair haberlere, toplum tarafından istenen her anda kolaylıkla ulaşılmasının başvuranın kişilik haklarını zedelediği, şeref ve haysiyetini incitici nitelikte olduğu ve “talebinin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği” yönünde karar verilmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere siyasi nitelikli veya kamuyu yakından ilgilendiren kişiler bakımından da bu tip taleplerin değerlendirilmesi ve bu tip haberlerin arşiv değerinin de mutlaka dikkate alınması gerekirken, bu örnekte de görüldüğü üzere sulh ceza hakimlikleri yayınlanma aşamasında “gerçeklik ve doğruluk” kriterlerini karşılayan haberler bakımından, kolaylıkla unutulma hakkı gerekçeli ka-

²⁵⁹ Ankara Batı 2. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/765, 03.02.2021.

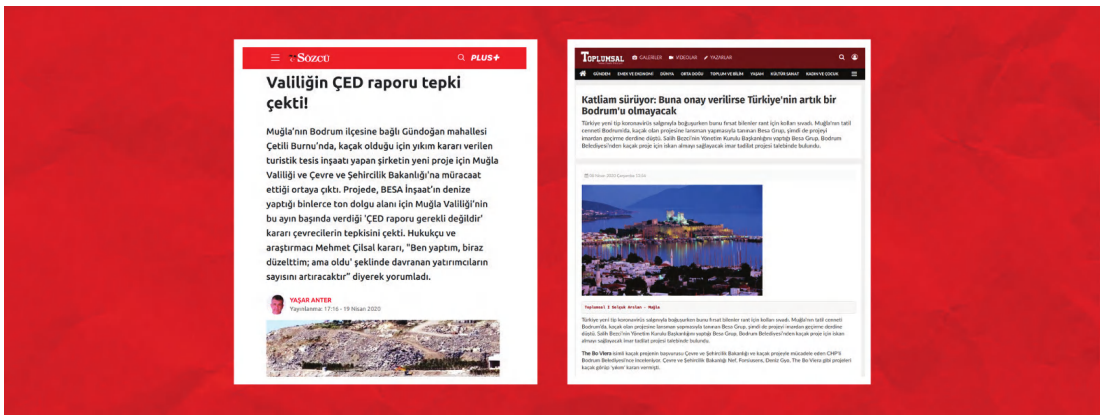
²⁶⁰ Erzurum 3. Ağır Ceza Mahkemesi, 2017/643 E., 2019/171 K., 18.04.2019 K.T.

rarlar vermektedir. Kaldı ki yaptırım uygulanan kararlar arasında Murat Kılıç'ın yargılanıp, beraat ettiği bilgisini veren haberler de yer almaktadır.

Tüzel kişiliklerin de kamuoyunu yakından ilgilendiren ve kamu ilgisinin devam ettiği ve yayınlanmasında kamu yararı olan haberlere yaptırım uygulamak için “unutulma hakkı” taleplerinde bulundukları tespit edilmiştir. Örneğin, Nisan 2020 içinde Sözcü’de yayınlanan “Valiliğin ÇED raporu tepki çekti!” başlıklı haber²⁶¹ ve diğer bazı içeriklerin Ankara Ticaret Odası Başkanı Salih Bezci’ye ait BESA İnşaat A.Ş.’nin “unutulma hakkını ihlal ettiği” iddiasını içeren talebi Aksaray 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Haziran 2021 içinde kısmen kabul edilmiş ve erişime engellenmiştir.²⁶² Sözcü’nün haberinde “Muğla’nın Bodrum ilçesine bağlı Gündoğan mahallesi Çetili Burnu’nda, kaçak olduğu için yıkım kararı verilen turistik tesis inşaatı yapan şirketin yeni proje için Muğla Valiliği ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na müracaat” ettiğinin ortaya çıkması ve bu projede “BESA İnşaat’ın denize yaptığı binlerce ton dolgu alanı için Muğla Valiliği’nin verdiği ‘ÇED raporu gerekli değildir’ kararının” çevrecilerin tepkisini çekmesi haberleştirilmiştir.

Aksaray 1. Sulh Ceza Hakimliği kararında ise sadece “**ilgili firmanın zarar göreceği**” kanaatine varıldığı belirtilmiştir. Hakimlik, adreslerini belirtmediği bazı diğer haberler bakımından ise “haberlerin yayın tarihi üzerinden geçen süre ile haklarında haber yapılan kişilerin kimlikleri de dikkate alındığında haberin güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirdiği söylenemediği, haberin konusu, içeriği ve ilk yayın tarihi üzerinden geçen süre göz önünde bulundurulduğunda toplumsal açıdan haber ve yazıların arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli haber ve bilgilendirme değerinin devam ettiği, bu bağlamda unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeyi zorunlu kılacak şartların oluşmadığı” değerlendirmesi yapmıştır. Tepki çeken bir çevresel etki değerlendirmesi raporunun haberleştirilmesinde kamun yararı olduğuna şüphe yoktur. Bir yıldan az bir süre sonra da bu konu hakkındaki haberler güncelliğini yitirmemektedir.

Ekrana Görüntüsü 23: Aksaray 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

²⁶¹ Sözcü, “Valiliğin ÇED raporu tepki çekti!” 19.04.2020, <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/valiligin-ced-raporu-tepki-cekti-5759079/>

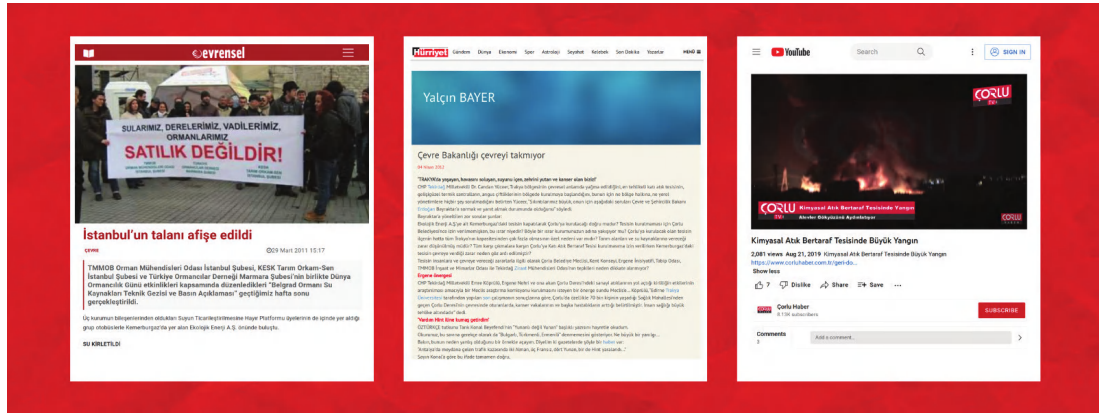
²⁶² Aksaray 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/1787, 08.06.2021.

Benzer şekilde Ekolojik Enerji A. Ş. tarafından 2020 ve 2021 içinde toplam 4 farklı talepte bulunulduğu ve bu taleplerle 59 farklı haber ve içeriğe unutulma hakkı kapsamında Bakırköy 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin bir, Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği'nin 3 farklı kararıyla erişim engellendiği görülmektedir. Taleplere konu haberler, talep eden şirketin 2010-2017 yılları arasında çevreye verdiği zararlar, kimyasal atık ve yığın haberlerini içermekle birlikte Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından karbon kopya kararlarda:

"Başvuru tarihi itibarıyla söz konusu haberin yaklaşık 7-9 yıl önceki bir olaya ilişkin olduğu ve böylelikle güncelliğini yitirdiği açıktır. İstatistiki ve bilimsel amaçlar yönünden de yukarıda ifade edilen gerekçelerle bu bilgilere internet ortamında kolaylıkla ulaşmayı gerekli kılan bir neden bulunmamaktadır. Bu bağlamda kamu yararı bakımından siyasi veya medyatik bir kişiliğe sahip olmayan başvuru hakkında internet ortamında yayınlanan haberlerin kolaylıkla ulaşılabilirliğinin başvuruğunun itibarını zedelediği açıktır."

açıklamasıyla birlikte aralarında Hürriyet, Milliyet, Evrensel ve Cumhuriyet'in de haberleri bulunan haberlerin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve başvuruğunun şeref ve itibarının korunması için bu haberlere erişimin engellenmesinin gerekmekte olduğu belirtilmiştir.²⁶³ Daha sonradan alınan bir kararla da hem bu içeriklerin çıkartılması hem de Google, Yandex, Yahoo ve Bing arama motorlarına bildirim yapılarak karara konu haberlerle talep eden şirketin adının arama motorları sonuçlarıyla ilişkilendirilmemesine karar verilmiştir.²⁶⁴

Ekran Görüntüsü 24: Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

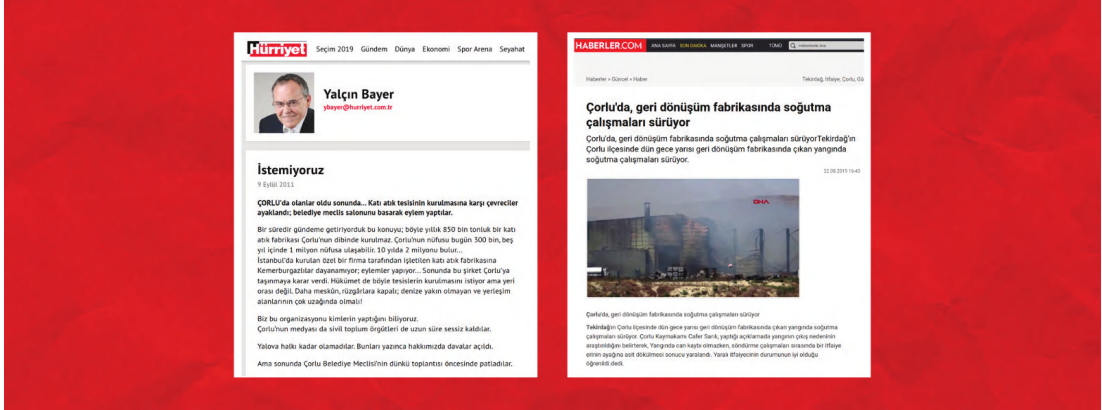
Ekran görüntülerinde de görüleceği üzere Hürriyet'te farklı tarihlerde Yalçın Bayr'ın çevre konusunda yazdığı köşe yazılarının da engellenmesine ve kaldırılmasına Bakırköy 1 ve 4. sulh ceza hakimlikleri tarafından karar verilirken, özellikle çevreye zarar konusunda kamuyu ilgilendiren, kamu yararı bulunan ve arşiv değeri olan haberlerin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmemesi gerekirken hakimlikler tarafın-

²⁶³ Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/461, 14.01.2021.

²⁶⁴ Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/1101, 09.02.2021.

dan karbon kopya kararlarla bu haberlerin “arşivde kolaylıkla ulaşılabilir kılınması için gerekli bulunan toplumsal açıdan haber değerinin devam etmesi veya haberin geleceğe ışık tutacak niteliğe sahip olması özelliklerini taşıdığı söylenemez” değerlendirmesi yapılırken genel olarak çevre konusu ve taleplere konu haberler özelinde de arka arkaya ve uzun yıllara yayılan ve çevreye zarar konusunda ismi geçen bir şirketle ilgili haberlerin eskidiği veya kamuyu ilgilendirmedeği söylenemez.

Ekran Görüntüsü 25: Bakırköy 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

Bu örneklerde de görüldüğü üzere kamuoyunu yakından ilgilendiren, kamu ilgisinin devam ettiği ve arşiv değeri olan haberlere kişilik hakları ihlali ve unutulma hakkı gerekçesiyle arka arkaya ve genellikle keyfi kararlarla yaptırım uygulanmaktadır. Mevcut yasada yer alan yaptırımlardan ağırlıklı olarak erişim engelleme ve içerik çıkartma yaptırımları uygulanmakta ve dolayısıyla arşiv değeri olan haberler içerik sağlayıcıları tarafından kaldırılmakta ve bu haberler de yok olmaktadır. Arşiv değeri yüksek, ileri dönem araştırmalarına da kaynak niteliğindeki ve özellikle yargı süreçlerini aktaran haberlerin korunması ifade ve basın özgürlüğü açısından hayati bir zorunluluk olmakla birlikte, bu yönde bir koruma mevcut düzende bulunmamaktadır. Yargıtay ve özellikle Anayasa Mahkemesi'nin unutulma hakkıyla ilgili fakat kamu yararı bulunan haberler bakımından arşiv değeri bulunan haberlerin korunması yönündeki içtihadı²⁶⁵ ise sulh ceza hakimlikleri tarafından hiçe sayılmaktadır.

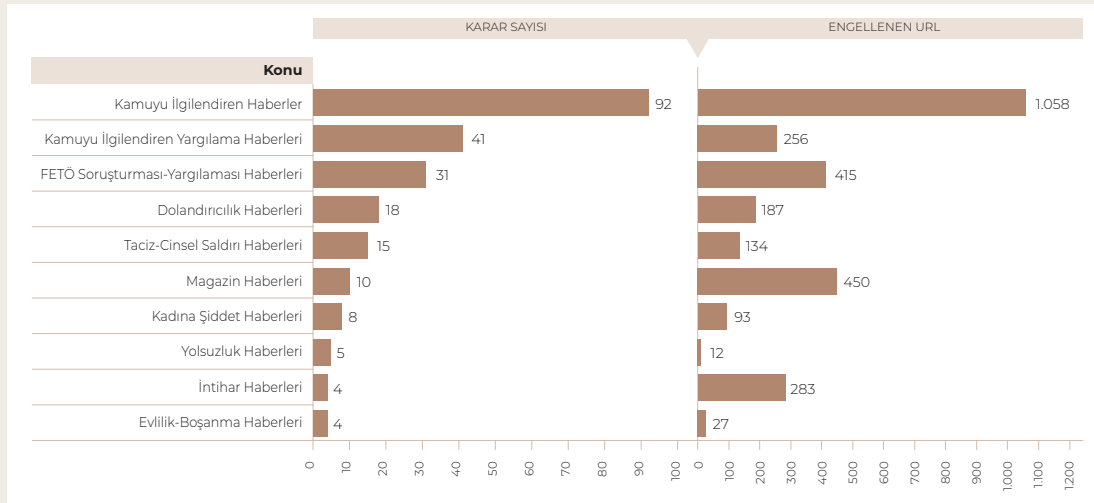
YAYINLANDIĞI TARİHTE KAMU YARARI OLAN HABER VE İÇERİKLERİN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI

Rapora konu **548** unutulma hakkı kararından **285** tanesine konu haber ve içerikler bakımından bu haber ve içeriklerin **yayınlandığı tarihte kamu yararı olduğu** tespit

²⁶⁵ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Asli Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017; C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

edilmiş ve bu kararlarla **3.885** farklı haber ve içeriğe yaptırım uygulandığı görülmüştür. **Şekil 18'**de görüleceği üzere, bu kategoride ilk sırada **92** karar ve **1.058** haber ve içeriğe uygulanan yaptırımlarla yayınlandığı tarihte **kamuyu ilgilendiren haberler** yer almaktadır. Bu kategoride yer alan haberlere örnek olarak çeşitli dolandırıcılık, darp ve gasp haberleri, kayıp haberleri, kendisini yakmaya çalışan vatandaşlarla ilgili haberler, şehit haberleri, silahlı saldırı haberleri, Adnan Hoca davalarıyla ilgili bir takım haberler, sahte bir MİT mensubuyla ilgili haberler ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yaptırım uygulanması talep edilen “helikopterde seks iddiaları” gibi haber ve içerikler yer almaktadır.

Şekil 18: 2020-2021: Yayınlandığı Tarihte Kamu Yararı Olan Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı

Bu kategoride, ikinci sırada **41** karar ve **256** haber ve içeriğe uygulanan yaptırımlarla yayınlandığı tarihte **kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri** yer almaktadır. Bu kategoride yer alan haberlere örnek olarak medyada yer alan cinayet, yaralama ve tehdit haberleri, dolandırıcılık iddialarıyla açılan soruşturma ve yargılamalarla ilgili haberler, boşanma davası haberleri, rüşvet haberleri, 2008'den dönemin meşhur **Şarampol Operasyonu** kapsamında gözaltına alınan 46 kişi ve yol yapım ve onarım ihalelerine fesat karıştırarak, devleti zarara uğrattıkları iddiaları, soruşturma ve yargılamayla ilgili haberler²⁶⁶ yer almaktadır. Bu kategoride, üçüncü sırada **31** karar ve **415** haber ve içeriğe uygulanan yaptırımlarla **FETÖ soruşturmaları ve yargılamaları** ile ilgili haberler yer almaktadır.

²⁶⁶ Bkz. Cumhuriyet, “‘Şarampol’ operasyonu,” 30.10.2008, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sarampol-operasyonu-19006>. Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/9351, 04.08.2021.

Bu haberlerin de **yayınlandığı tarihte kamuyu ilgilendirdiği** ve hatta bu konu hakkında devam eden bir kamu ilgisi de olduğu söylenebilir. Bu kategoride yer alan haberler arasında dolandırıcılık haberleri (18 karar ve 187 İnternet adresi), taciz – cinsel saldırı haberleri (15 karar ve 134 İnternet adresi), kadına şiddet haberleri (8 haber ve 93 İnternet adresi) de yer almaktadır.

Örneğin, **FETÖ soruşturmaları ve yargılamaları** ile ilgili unutulma hakkı kapsamında değerlendirilen haberler arasından eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın yaveri emekli albay Gürsel Yüce hakkında başlatılan FETÖ soruşturması, göz altına alınması ve beraatla sonuçlanan yargılama süreciyle ilgili 43 farklı haberin Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Şubat 2021 içinde erişime engellenmesi de yer almaktadır.²⁶⁷ Beraatla sonuçlanan dava sonucunda, Gürsel Yüce kendisini "FETÖ'cü ilan ederek yargılayan medyanın" beraat kararını haber yapma gereğini bile duymamasına tepki göstermişti.²⁶⁸ Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği kararında ise talep edenin beraat ettiği belirtilmiş, talebe konu yargı haberlerinin ise "güncelliğini yitirdiği, haberin yayında kalmasının toplumun ilerlemesi, gelişmesi için bir katkı sağlamayacağı gibi, **kamu yararına toplum hafızasında** yer etmesi gibi bir etkisi de olmadığı" belirtilmiştir. Hakimliğe göre, bu haberlerin "İnternette kalmasının talep edenin saygınlık ve itibarını zedeleyecek nitelikte olduğu" değerlendirmesi yapılmıştır. Kararda, ifade ve basın özgürlüğü açısından veya bu haberlerin basın arşivlerinde yer almasının önemi bakımından herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

²⁶⁷ Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/1978, 19.02.2021.

²⁶⁸ Sözcü, "O yaver aklandı, Sözcü'ye konuştu," 23.01.2021, <https://www.sozcu.com.tr/2021/gundem/o-yaver-aklandi-sozcuye-konustu-6224794/>

Benzer şekilde, Evrensel'in 25.12.2014 tarihli ve "'Sendika haram' dedi işçiyi ölüme gönderdi" haberi İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği'nin unutulma hakkı kararıyla Mart 2021 içinde erişime engellenmiştir.²⁶⁹ Evrensel'in haberinde, İstanbul Müftülüğü'nün iş cinayetlerine karşı önlem olarak "hutbe okunmasını" gündeme getirdiği bir dönemde Tuzla Deri Sanayi Bölgesi'nde bulunan İskefe Deri Fabrikasında bir iş cinayeti yaşandığı, fabrika patronunun işçileri işe alırken "Dua biliyor musun?" diye sorduğu fakat sendikal örgütlenmeyi "Sendika haramdır, günahtır" diyerek engellediği iddiası haberleştirilmiştir.

İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği'ne yapılan talep İskefe Deri Sanayii ve Ticaret A.Ş. ve dolayısıyla tüzel kişilik adına yapılmışken, Hakimlik kararında tüzel kişilik, gerçek kişi gibi değerlendirilmiş ve Evrensel'in haberinin 7 yıl önce yaşanan bir takım olaylarla ilgili olduğu belirtilmiş ve "yayının eski tarihli olması nedeniyle güncelliğinin kalmadığı ve unutulma hakkı kapsamında kaldığı ayrıca **talep edenlerin**

²⁶⁹ İstanbul Anadolu 8. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/1878, 17.03.2021.

özel hayatının gizliliğini ihlal eden, onur, şeref ve saygınlığını rencide edecek nitelikte yayın” olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca, basmakalıp ifadelerle kaleme alınmış kararda, “talepte bulunanın da **hayatına yeni ve temiz bir sayfa açarak, yeni bir gelecek kurabilmesi için** güncelliğini yitirmiş haberlerin İnternet ortamından kaldırılması gerektiği, **bireyin geçmişi ile geleceğini serbestçe şekillendirme hakkının olduğu**, kişilik haklarının ve özel hayatın gizliliğinin haber alma verme hürriyeti-ne nazaran daha üstün bir hak olduğu” belirtilmiştir.

Yayınlandığı tarihte kamu yararı olan haber ve içerikler kategorisindeki unutulma hakkı taleplerinin bir kısmının **kararlara konu haberlerde isimleri mağdur olarak geçen kişiler** tarafından yapıldığı görülmekte ve aradan geçen uzun zaman da dikkate alındığında bu tip taleplerin haklı talepler olduğu değerlendirilebilir ve dolaşısıyla bu yaklaşımın kabul edilebileceği durumlar ve unutulma hakkının haklı bir talep olduğu durumlar söz konusu olabilir. Bu gibi durumlarda ve AİHM kararlarında da belirtildiği üzere talep eden kişilerin isimlerinin haberlerden çıkartılması veya haberlerin kişisel verilerden arındırılarak anonimleştirilmesi veya arşiv değeri olan haber ve makalelerin sadece arama motorlarından bulunamamasının sağlanmasıyla ifade ve basın özgürlüğü açısından daha dengeli çözümler sunulması mümkün olabilir.

Bir diğer taraftan **bazı taleplerin ise kasten öldürme gibi ağır nitelikli suçları işleyen kişiler** tarafından edildiği görülmektedir. Örneğin, 2021 yılında alınan bir sulh ceza hakimliği kararı ile, karısını öldüren ve yargılama sonucunda 20 yıl 10 ay hapis cezası alan bir kişi hakkında, 2002 ve 2006 yılları arasında yapılan eski haberlerin talep edenin “kişilik haklarını ihlal ettiği ve ticari işlerinin de sekteye uğrama tehlikesinin bulunduğu” ve talep edenin “cezasını çektiği” gerekçesiyle unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.²⁷⁰ 20 yıl 10 ay hapis cezasıyla sonuçlanan ve kadın cinayetleri konusundaki bir haber, 15 sene sonra unutulma hakkı kapsamında değerlendirilebilir mi? Bir başka deyişle, bu tip haberlerin, özellikle kadın cinayetleri konusu itibarıyla arşiv değerinin olmadığı veya kalmadığı iddia edilebilir mi? Konusu itibarıyla bu tip haberlerin arşiv ve araştırma değeri olduğu ve bu tip haberlere topyekûn yaptırım uygulamaktan ziyade, haberlerden failerin ismi çıkartılarak veya isimler anonimleştirilerek unutulma hakkı ve ifade ve basın özgürlüğü arasındaki denge sağlanabilir.

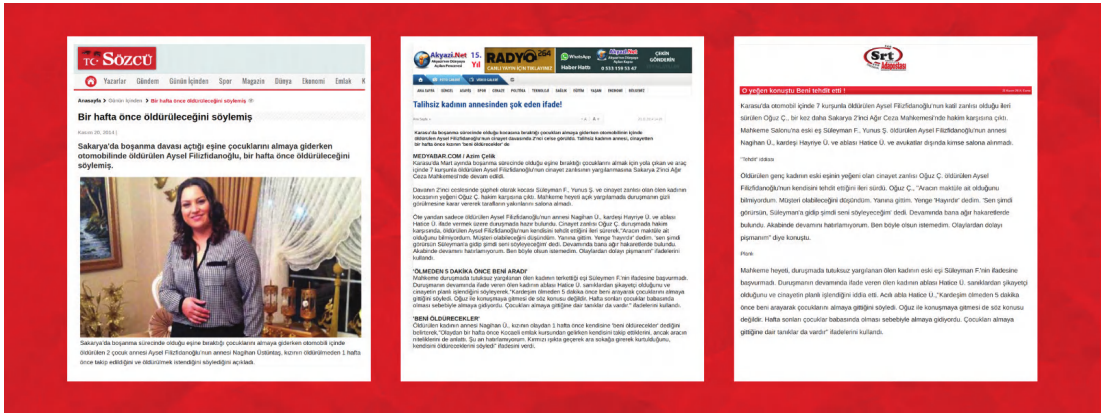
Keza **failin “unutmak istediği” fakat mağdurun unutmak istemediği** haberler de unutulma hakkı taleplerine konu olabilmektedir. Örneğin, 2015 yılı içinde, bir dönem Turhal Belediye Başkan Yardımcılığı yapan M. C.’nin “aşkına karşılık vermediği iddiasıyla silahla ateş ederek omzundan vurduğu N. A., omurilik felci oldu” konusundaki 9 farklı haber M. C.’nin talebiyle Tokat 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Ocak 2020 içinde erişime engellenmiştir.²⁷¹ Haberlere konu olayla ilgili talep eden 7 yıl 6 ay hapis cezası almıştı. Hakimlik tarafından BirGün, Sabah, Milliyet ve Yeni Asır’da yayınlanan haberlerin “eski zamana ait olması ve yine içeriklerin haber verme hürriyeti kapsamında, o zamanda yayınlanmışsa da günümüzde güncel değerinin bulunmadığı ve içeriklerin talep edenin unutulma hakkını ihlali kapsamında olduğundan talebin kabulüne” karar verildiği belirtilmiştir. Sabah’ın haberi, talep edenin ismi anonimleştirilmiş olmasına rağmen erişime engellenmiştir. Hakimlik tarafından, haberlerin arşiv değeri hiç dikkate alınmamıştır.

²⁷⁰ Samsun 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/6458, 08.10.2021.

²⁷¹ Tokat 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/278, 31.01.2020.

lamanın tamamlandığı belirtilmiştir. Fakat, Hakimlik tarafından ifade ve basın özgürlüğü açısından herhangi bir tartı işlemi yapılmamış, yargılama süreci tamamlanmış olsa bile failin meçhul olması ve cinayetin kim veya kimler tarafından işlendiğinin açığa çıkmaması değerlendirilmeden kadına şiddet ve kadın cinayetleri açısından arşiv değeri olan haberler erişime engellenmiştir.

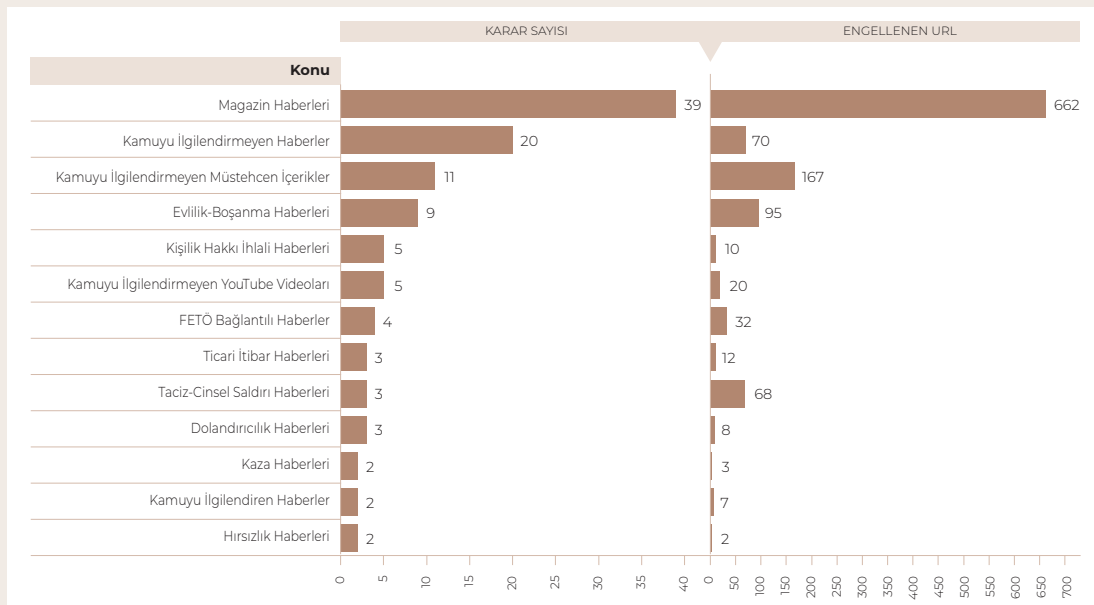
Daha da önemlisi, genel olarak **tüm yargılama haberleri hakkında devam eden bir arşiv değeri ve kamu yararı** olduğu da söylenebilir. Özellikle kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri, FETÖ soruşturmaları ve yargılamaları, taciz-cinsel saldırı ve kadına şiddet gibi kategorilerde yer alan haberler bakımından kamunun sadece güncel bir konuda haber ve bilgi sahibi olması değil aynı zamanda AİHM'in de kamunun **geçmişe yönelik araştırma yapma hakkı** olduğuna ve bu bağlamda **çevrimiçi arşivlerin önemine** ve bu arşivlerin Sözleşme'nin 10. Maddesi kapsamında korunmasına vurgu yaptığının²⁷⁴ **unutulmaması gerekir**.

²⁷⁴ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, §§ 101-102.

YAYINLANMASINDA KAMU YARARI OLMAYAN HABER VE İÇERİKLERİN KONULARINA GÖRE DAĞILIMI

Rapora konu **548** unutulma hakkı kararından **116** tanesine konu haber ve içerikler bakımından bu haber ve içeriklerin **yayınlanmasında herhangi bir kamu yararı olmadığı** tespit edilmiş ve bu kararlarla **1.169** farklı haber ve içeriğe yaptırım uygulanmış görülmüştür. **Şekil 19**'da görüleceği üzere, bu kategoride ilk sırada tahmin edileceği üzere **39** karar ve toplam **662** haber ve içeriğe uygulanan yaptırımlarla eski tarihli **“magazin haberleri”** yer almaktadır. Bu kategoride yaptırım uygulanan haber ve içerikler arasında genelde magazin dünyasıyla ilgili eski tarihli aşk, evlilik teklifi, nişan, düğün ve kız isteme haberleri yer almaktadır. Bu tip unutulma hakkı taleplerindeyse sıklıkla sonradan ayrılma ve boşanma gerekçe gösterilmektedir ve bu tip başvuruların tipik unutulma hakkı başvuruları olduğu söylenebilir. Bu kategoride ikinci sırada **20** karar ve **70** haber ve içeriğe uygulanan yaptırımlarla eski tarihli kamuyu ilgilendirmeyen haberlerin yer aldığı görülmektedir. Bu kategoride yer alan haber ve içeriklere örnek olarak 2008'den bir barda “sandalye kavgası,” evlilik dışı ilişki iddiası içeren bazı haberler ve “havaya attıkları arkadaşlarını tutamadılar” haberleri gösterilebilir. Bu kategoride yer alan haklı taleplerden bir tanesi de “13 yaşındaki kız çocuğuna tecavüzden aranıyor” yazısıyla sosyal medya platformlarında yanlışlıkla fotoğrafı paylaşılan bir vatandaş hakkında yapılan haber ve içeriklere uygulanan yaptırım kararı da bulunmaktadır. Talep eden, kendisine atılan iftira nedeniyle yolda yürüyemez hale geldiğini ifade etmiş ve talebi unutulma hakkı kapsamında kabul edilmiştir.

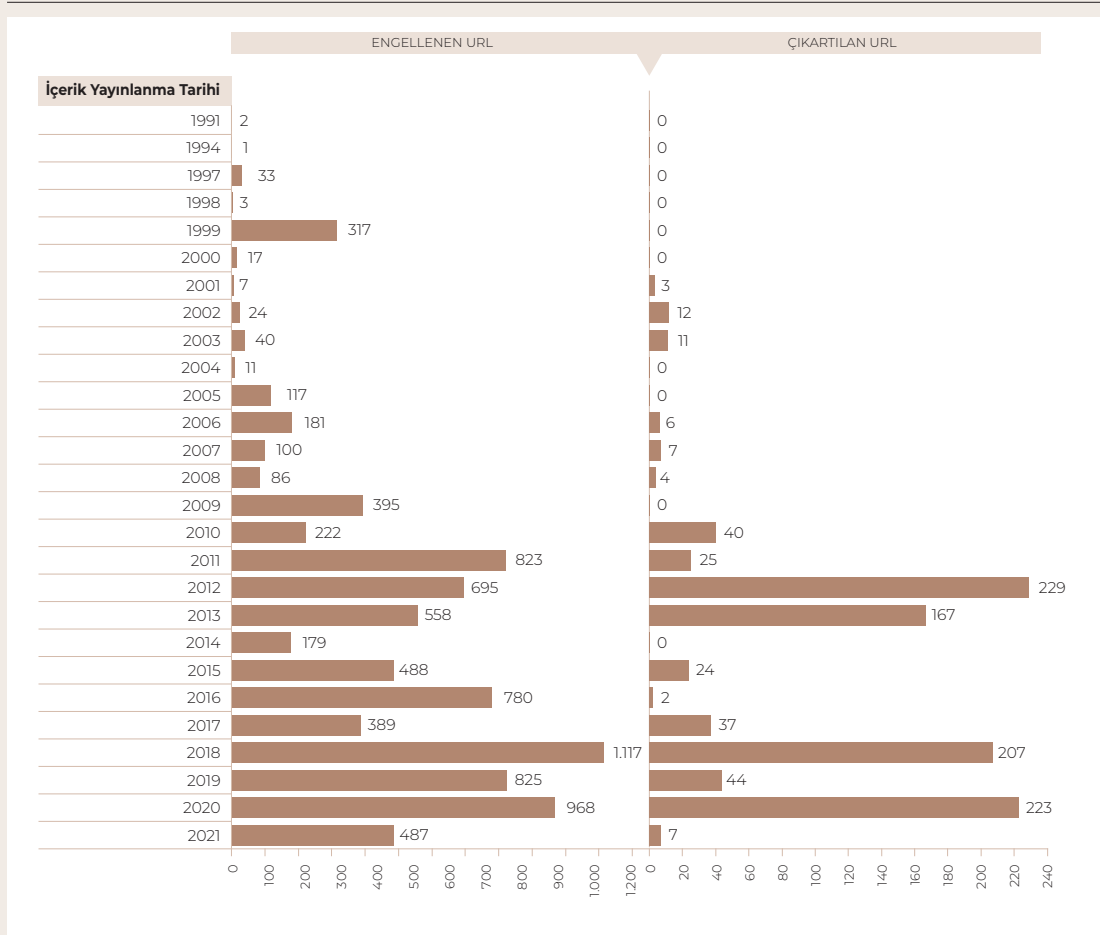
Şekil 19: 2020-2021: Yayınlanmasında Kamu Yararı Olmayan Haber ve İçeriklerin Konularına Göre Dağılımı

2020-2021 YILLARINDA ALINAN KARARLARLA YAPTIRIM UYGULANAN HABER VE İÇERİKLERİN YAYINLANMA YILLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu raporlama çalışması kapsamında tespit edilen **548 karar** ve bu kararlara konu **10.441 haber ve diğer içeriğe** erişimin engellenmesi ve/veya bu haber ve diğer içeriklerin çıkartılmasının talep edildiği ve yaptırım uygulanmış **9.913 haber ve diğer içerik** tespit edilmiştir. Unutulma hakkı taleplerine konu ve yaptırım uygulanan haberlerin yayınlanma yılları da ayrıca incelenmiştir. Birçok kararda farklı yıllara yayılan haber ve içerikler yer almakla birlikte yaptırım uygulanan haber ve içeriklerin yayınlanma yıllarının 1991 ile 2021 arasında yer aldığı **Şekil 20**'de görülmektedir.

Şekil 20: Yaptırım Uygulanan Haber ve İçeriklerin Yayınlanma Yılları

Yukarıda da **Şekil 17**'de ayrıca değerlendirildiği ve görüleceği üzere 2020 ve 2021 yılları içinde yapılan unutulma hakkı talepli başvurulara konu haber ve içeriklerin yayınlandığı süreler de özellikle Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenen “**üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşan-**

lan olumsuz olayların bir süre sonra unutulması” şartını sağlamamaktadır.²⁷⁵ Yaptırım uygulanan 9.913 haber ve içerikten 4.304 tanesi (%43,41) son beş sene içinde ve 2017-2021 yıllarında yayınlanan haber ve içeriklerdir. Keza, 1.685 haber ve içerik sulh ceza hakimliklerinin unutulma hakkı kararlarının verildiği 2020 ve 2021 yılları içinde yayınlanmıştır. Bir başka deyişle, 2020 yılında verilen 28 farklı sulh ceza hakimliği kararına konu 477 haber ve içerik 2020 yılı içinde yayınlanmıştır. Benzer şekilde 2021 yılında verilen 67 farklı sulh ceza hakimliği kararına konu 494 haber ve içerik 2021 yılı içinde yayınlanmıştır. Ayrıca, 2021 yılında verilen 12 farklı sulh ceza hakimliği kararına konu 714 haber ve içerik 2020 yılı içinde yayınlanmıştır.

Delayısıyla, 2020-2021 yılları içinde alınan çok sayıda unutulma hakkı kararında, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından unutulma hakkı kararlarında uygulanacak en önemli kriterlerden bir tanesi olan yayınlandıkları tarihte doğru nitelikteki, kişilik haklarını ihlal etmeyen ve hatta kamu yararı içeren haber ve içeriklerin, aradan geçen uzun zamana bağlı olarak yayından veya arşivden kaldırılması kriterinin sulh ceza hakimlikleri tarafından dikkate alınmadığı gözlemlenmektedir. Yayınlanmasında **kamu yararı bulunan yakın tarihli haberlerin** geçmişte kaldığını veya yayınlanma tarihinden sonra uzun bir zaman geçtiğini söylemek veya iddia etmek mümkün değildir.

UNUTULMA HAKKI KARARLARINDA ANAYASA MAHKEMESİ VE YARGITAY KARARLARINA ATIF VE UYUM DEĞERLENDİRMESİ

Daha önceden de belirtildiği üzere, İFÖD tarafından 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından unutulma hakkı bağlamında verilmiş olan toplam **548 karar** ve bu kararlara konu **10.441 haber ve diğer içeriğe** erişimin engellenmesi ve/veya bu haber ve diğer içeriklerin çıkartılmasının talep edildiği ve yaptırım uygulanmış **9.913 haber ve diğer içerik** tespit edilmiştir. Rapora konu **548** unutulma hakkı kararının hukuki dayanağı ve değerlendirmesi, sulh ceza hakimliklerinin kararlarının gerekçeli olup olmadığı da bu bağlamda değerlendirilmiştir. Ayrıca, bu kararlarda Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapıp yapılmadığı, çatışan haklar kapsamında özellikle yaptırma maruz bırakılan içerik sağlayıcıları gazeteler ve İnternet medyası olduğu durumlarda ifade ve basın özgürlüğünü dikkate alıp almadıkları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen kararlarda genel olarak unutulma hakkından bahsedilip bahsedilmediği, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun unutulma hakkıyla ilgili ilk kararına atıf yapıp yapmadıkları (Haziran 2015 tarihli)²⁷⁶ ve benzer şekilde Anayasa Mahkemesi’nin Mart 2016’da aldığı ve unutulma hakkıyla doğrudan ilgili N.B.B. Başvurusu²⁷⁷ kararına atıf yapıp yapmadıkları, keza Anayasa Mahkemesi’nin Ekim 2017’de içinde arka arkaya almış olduğu unutulma hakkı kararlarına atıf yapıp yapılmadığı,²⁷⁸ Ana-

²⁷⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

²⁷⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/4-56, K.2015/1679, K.T. 17.06.2015.

²⁷⁷ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

²⁷⁸ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Asli Alp ve Sükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017.

yasa Mahkemesi'nin Ekim 2017'de kişilik hakkı ihlali gerekçesiyle 5651 sayılı Kanun kapsamında verilen erişim engelleme kararlarında ilkesel olarak uygulanması gerektiğini belirttiği "ilk bakışta ihlal" yaklaşımıyla ilgili Ali Kılık Başvurusu²⁷⁹ kararına atıf yapıp yapılmadığı ve sulh ceza hakimlikleri tarafından Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu'nun İnternet yayınları ve unutulma hakkı ile ilgili olarak, Ali Kılık kararına atıfla Mart 2018 içinde karara bağladığı C. K. Başvurusu²⁸⁰ ile ilgili kararına atıf yapıp yapılmadığı da değerlendirilmiştir. Son olarak, tüm bu kararlardan sonra Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Ekim 2018'de aldığı unutulma hakkıyla ilgili kararına²⁸¹ ve Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin unutulma hakkı konusunda vermiş olduğu ve Haziran 2017 tarihli kararına²⁸² da atıf yapıp yapılmadığı ayrıca değerlendirilmiştir.

Öncelikle, 2020 ve 2021 yılları içinde **174** farklı sulh ceza hakimliği tarafından unutulma hakkı bağlamında verilmiş olan toplam **548** karardan sadece **79 tanesinde** (%14,41) Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B. Başvurusu ile ilgili kararına²⁸³ atıf yapıldığı tespit edilmiş, **469 kararda** (%85,59) ise N.B.B. Başvurusu ile ilgili karara atıf yapılmamıştır. Daha da vahimi 548 unutulma hakkı kararından sadece **13** (%2,38) tanesinde Anayasa Mahkemesinin Ali Kılık Başvurusu ile ilgili kararına²⁸⁴ atıf yapılırken, **535** (%97,62) kararda ise Ali Kılık kararına atıf yapılmamıştır. Keza, toplam **548 kararın hiçbirinde** Anayasa Mahkemesi'nin **C. K. Başvurusu** kararına atıf yapıldığı görülmemiştir.²⁸⁵ Benzer şekilde AİHM'in unutulma hakkıyla ilgili kararlarına herhangi bir sulh ceza hakimliği kararında rastlanmamıştır.²⁸⁶

Sulh ceza hakimlikleri genel olarak Anayasa Mahkemesinin kararlarını dikkate almazken, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun unutulma hakkıyla ilgili Haziran 2015 tarihli ve Anayasa Mahkemesi'nin **N.B.B. ve Ali Kılık kararlarından önce aldığı** kararına²⁸⁷ ise **548 karardan 160 tanesinde (%29,20) atıf yapıldığı** tespit edilmiş, **388 kararda (%70,80)** ise bu karara atıf yapılmamıştır. Bir diğer taraftan **548 kararın hiçbirinde** Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun Ekim 2018 tarihli kararına²⁸⁸ atıf yapılmamıştır. Fakat, **71** sulh ceza hakimliği **kararında**, Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin unutulma hakkı konusunda vermiş olduğu Haziran 2017 tarihli kararına²⁸⁹ atıf yapıldığı tespit edilmiştir.

Sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen **548 karardan sadece 5 tanesinde hem Anayasa Mahkemesinin N.B.B. ve Ali Kılık kararlarına hem de Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun unutulma hakkıyla ilgili kararına birlikte atıf** yapıldığı tespit edilmiştir. Sadece **4 kararda** N.B.B. ve Ali Kılık kararlarıyla birlikte Yargıtay Hukuk Genel Ku-

²⁷⁹ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

²⁸⁰ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

²⁸¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2016/1169, K.2018/490, K.T. 30.10.2018.

²⁸² Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510 K. 2017/5325, 05.06.2017.

²⁸³ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016.

²⁸⁴ Ali Kılık Başvurusu, B. No: 2014/5552, 26.10.2017.

²⁸⁵ C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

²⁸⁶ Fuchsmann/Almanya, no. 71233/13, 19.10.2017; M.L. AND W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018; L.B./Macaristan, no. 36345/16, 12.01.2021 (Bu başvuru 31.05.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir); Hurbain/Belçika, no. 57292/16, 22.6.2021 (Bu başvuru 11.10.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir); M.L./Slovakya, no. 34159/17, 14.10.2021; Biancardi/İtalya, no. 77419/16, 25.11.2021.

²⁸⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, K.T. 17.06.2015.

²⁸⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2016/1169, K. 2018/490, K.T. 30.10.2018.

²⁸⁹ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. E. 2016/15510 K. 2017/5325, 05.06.2017.

rule ve Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararlarına atıf yapıldığı tespit edilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin **N.B.B.** kararı ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun unutulma hakkıyla ilgili kararına **birlikte** atıf yapan **55 karar** tespit edilmiştir. **22 kararda** ise Anayasa Mahkemesinin N.B.B. kararı ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararlarına birlikte atıf yapıldığı tespit edilmiştir. **59 kararda** Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararlarına birlikte atıf yapıldığı fakat herhangi bir Anayasa Mahkemesi kararına atıf yapılmadığı görülmektedir. Toplam **548** sulh ceza hakimliği kararından **351 tanesinde** ise ne Anayasa Mahkemesi ne de Yargıtay'ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarına atıf bulunmaktadır. Bir başka deyişle, 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından unutulma hakkıyla ilgili verilen **548 kararın yüzde 64'ünde** Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarına atıf yapılmadan karar verilmiştir.

Vahim bir şekilde Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarını dikkate almadan veya genel geçer ifadelerle özetleyip fakat doğru düzgün bir şekilde uygulanmadan verilen kararlarla sulh ceza hakimlikleri ifade ve basın özgürlüğü ve kamunun bilgi edinme ve haber alma haklarına ciddi ve kalıcı zarar vermektedir. Bu bağlamda sulh ceza hakimlikleri tarafından verilen unutulma hakkı kararlarının gerekçeli olup olmadığı aşağıdaki bölümde değerlendirilecektir.

UNUTULMA HAKKI KARARLARINDA GEREKÇELİ KARAR DEĞERLENDİRMESİ

Anayasadaki hakların etkili bir biçimde korunması için, davaya bakan mahkemelere Anayasa'nın 36. Maddesine göre " tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi" verilmiştir.²⁹⁰ Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının unsurlarından biri de gerekçeli karar hakkıdır.²⁹¹ Anayasa'nın 141. Maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır" denilerek mahkemelere **kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü** yüklenmiştir.²⁹²

Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlı olup muhakeme sırasında açıkça öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması halinde, davayla doğrudan ilgili olan bu usul ve esasa ilişkin hususlara mahkemelerce makul bir gerekçeyle yanıt verilmesi gerekir.²⁹³ Aksi halde, davanın sonucuna etkili olan iddiaların cevapsız bırakılmış olması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olacaktır.²⁹⁴ Ayrıca, Anayasa Mahkemesinin de belirttiği üzere, "gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez".²⁹⁵

²⁹⁰ Sebahat Tuncel Başvurusu (2), B. No: 2014/1440, 26.02.2015, §, 58; Sencer Başat Başvurusu, B. No: 2013/7800, 18.06.2014, § 30; AİHM, *Dulaurans/Fransa*, no. 34553/97, 21.03.2000, § 33.

²⁹¹ Abdullah Topçu Başvurusu, B. No: 2014/8868, 19.04.2017, § 75.

²⁹² Vedat Benli Başvurusu, B. No: 2013/307, 16.05.2013, § 30; Ahmet Sağlam Başvurusu, B. No: 2013/3351, 18.09.2013, § 49.

²⁹³ Sencer Başat Başvurusu, B. No: 2013/7800, 18.06.2014, § 35.

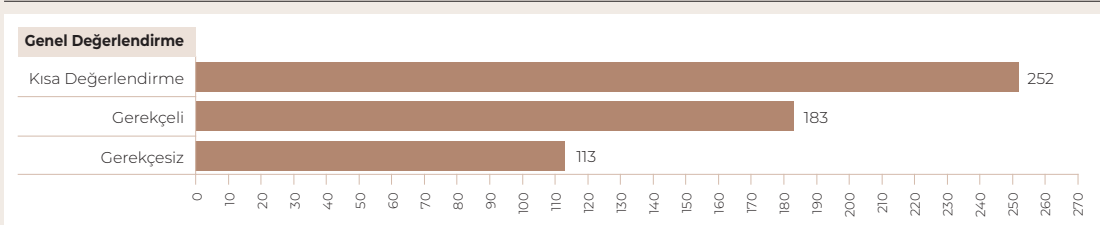
²⁹⁴ Ruşen Melih Nebigil Başvurusu, B. No: 2014/2037, 17.07.2018, §§ 24-29.

²⁹⁵ Vesim Parlak Başvurusu, B. No: 2012/1034, 20.03.2014, § 34.

İfade özgürlüğüne yönelik müdahalelerin haklılığının değerlendirilmesinde derece mahkemeleri kararlarının **“konuyla ilgili ve yeterli gerekçeler”** içermesi Anayasa’nın 36, 141. ve AİHS’in 6. maddelerinde yer alan **kararların gerekçeli olma zorunluluğunun bir sonucu ve aynı zamanda demokratik toplum düzeninin gereklerinin vazgeçilmez bir unsurudur.**²⁹⁶ Anayasa Mahkemesi, Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusuyla ilgili **pilot kararında** sulh ceza hakimliklerinin 5651 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında almış olduğu kararları eleştirmiş ve hakimliklerin pilot karara konu “kararlarının hiçbirinde İnternet yayını nedeniyle müştekinin şeref ve itibarına hukuka aykırı olarak yapıldığına karar verilen müdahalenin çelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikilmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının” ortaya konulamadığını belirtmiş ve hakimliklerce “verilen hiçbir kararda çatışan haklar arasında adil bir dengenin gözetildiği de tespit edilememiştir” demiştir. Bu bağlamda, “gerekçeli kararlar, somut olayın koşullarından bağımsız ve genel ifadeler içerdiğinden şikâyet konusu İnternet yayınlarının kişilik haklarını ilk bakışta anlaşılabilir ve apaçık bir şekilde ihlal etmiş olduğunun nasıl tespit edildiği anlaşılamamaktadır” sonucuna ulaşmıştır.²⁹⁷

Bu rapora konu **548** sulh ceza hakimliği kararının yukarıdaki değerlendirmeler ışığında incelenmesi sonucunda, **Şekil 21**’de görüleceği üzere, bu kararlardan **183** taneisinin makul bir gerekçesi olduğu, **252** kararda sadece kısa değerlendirmelere yer verildiği ve **113** kararda ise herhangi bir gerekçeye yer verilmediği tespit edilmiştir. Gerekçesiz kararların bir kısmından talep edenlerin başvurularının neden unutulma hakkı kapsamında değerlendirildiği ve başvuruya konu haberlerin niteliği ve içeriği anlaşılamamakta, ifade ve basın özgürlüğüyle kişilik hakları arasındaki dengenin kurulmadığı ve Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kızık kararında belirlediği ve sulh ceza hakimliklerinin uygulamak zorunda olduğu “ilk bakışta ihlal” değerlendirmesinin yapılmadığı görülmektedir.²⁹⁸

Şekil 21: 2020-2021 Unutulma Hakkı Kararları: Hukuki Değerlendirme

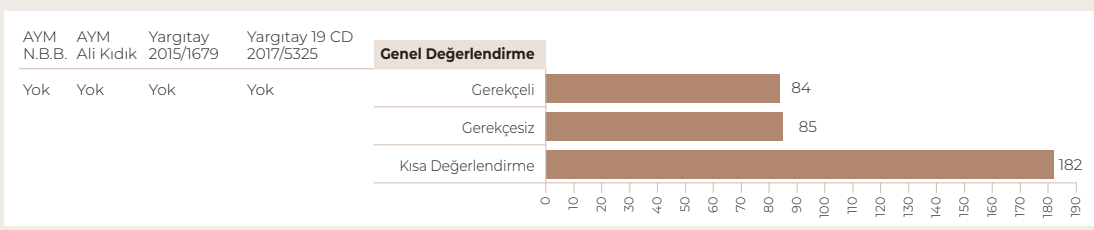

²⁹⁶ Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş. Başvurusu, B. No: 2013/2623, 11.11.2015, § 21; Ahmet Sağlam Başvurusu, B. No: 2013/3351, 18.09.2013, § 49

²⁹⁷ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, § 115.

²⁹⁸ B. No: 2014/5552, 26.10.2017, § 63.

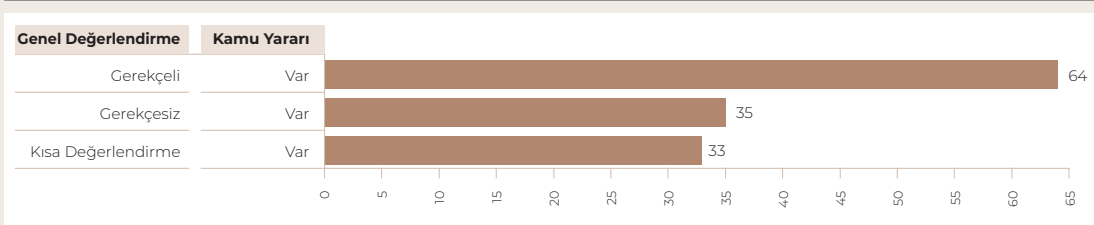
Şekil 22: Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay Kararlarına Atıf Olmayan Karar Sayısı

Dahası, tespit edilen **113** karardan **83** tanesinde Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarına herhangi bir atıf yapılmadan karar verilmiştir. Kısa değerlendirme içeren **252** karardan da **Şekil 22**'de görüleceği üzere **182** tanesinde Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarına herhangi bir atıf yapılmadan karar verilmiştir. Makul bir gerekçesi olduğu değerlendirilen **183** karardan ise **84** tanesinde Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarına herhangi bir atıf yapılmadan karar verilmiştir.

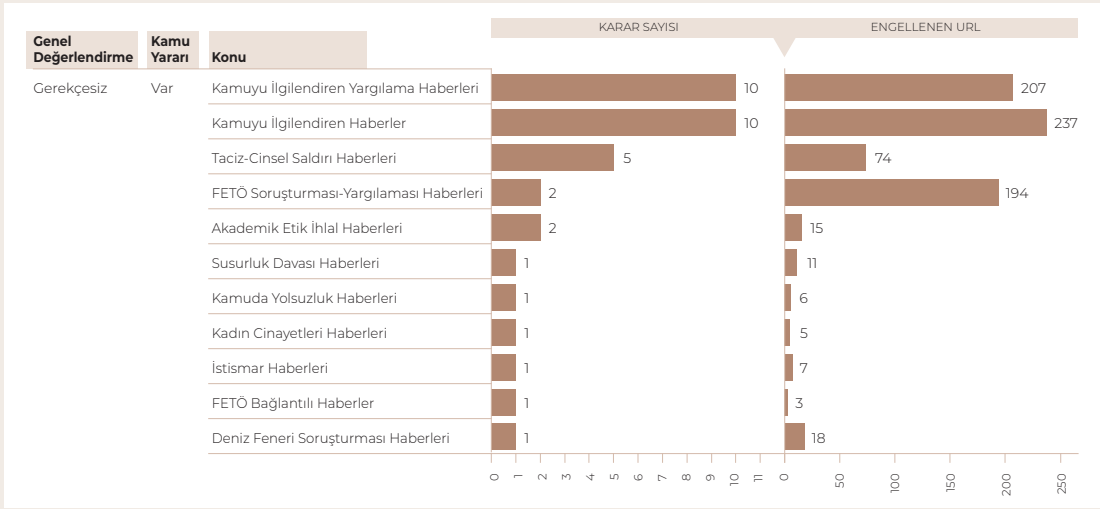
Bu çalışma kapsamında **132** karara konu haber ve içerikler bakımından **devam eden bir kamu yararı yönelik** haber ve içeriklerin varlığı tespit edilmiştir. Bu **132** kararın ayrıca incelenmesi sonucunda, **Şekil 23**'te görüleceği üzere **35** kararın gerekçesiz verildiği, **64** tanesinin kısa değerlendirmeler içerdiği ve **33** tanesinin gerekçeli olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 23: 2020-2021 Kamu Yararı İçeren Unutulma Hakkı Kararları: Hukuki Değerlendirme

Gerekçesiz kararlarla toplam **777** haber ve içeriğe yaptırım uygulanırken, **Şekil 24**'te görüleceği üzere konuları itibarıyla genel olarak kamuyu ilgilendiren haberler, kamuyu ilgilendiren yargılama veya FETÖ soruşturması-yargılaması haberleri, taciz ve cinsel saldırı haberleri, Deniz Feneri soruşturması haberleri, bazı akademik etik ihlal haberleri, Susurluk davası haberleri, istismar haberleri, kamuda yolsuzluk haberleri, kadın cinayetleri haberleri gerekçesiz verilen kararlar arasında yer almaktadır.

Şekil 24: 2020-2021 Kamu Yararı İçeren Unutulma Hakkı Kararları: Hukuki Değerlendirme

Örneğin, Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin Haziran 2020 yılı içinde aldığı bir gerekçesiz kararla **"FETÖ operasyonunda hakkında yakalama kararı çıkarılan Elvan Gıda'nın sahibinin gözaltına alınması"** ile ilgili süreç hakkındaki 182 habere gerekçesiz bir kararla erişim engellenirken Hakimlik kararında sadece bu haber ve içeriklerin **"güncelliğinin kalmadığı"** belirtilmiş fakat neden güncelliğinin kalmadığı ve aradan geçen yaklaşık iki sene sonra ne şekilde unutulma hakkı kapsamında değerlendirildiği açıklanmamıştır.²⁹⁹

Ekran Görüntüsü 32: Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından erişime engellenen haberler

AİHM'in Cumhuriyet Vakfı/Türkiye³⁰⁰ kararında da belirttiği üzere **ifade özgürlüğü sınırlandırılırken gerekçeli karar verme yükümlülüğü ayrı bir öneme sahiptir.** De-

²⁹⁹ Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/4035, 19.06.2020.

³⁰⁰ Cumhuriyet Vakfı/Türkiye, no. 28255/07, 08.10.2013.

taylı gerekçe verilmeden ve sonucu etkileyecek esaslı unsurlar tartışılmadan sadece ilgili kanun maddelerine gönderme yapılarak karara bağlanan, tek taraflı olarak, gelişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikilmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacının ortaya konulmadığı kararların hakkaniyete uygun yargılanma açısından ihlal oluşturduğu açıktır.³⁰¹ Bu tip keyfi nitelikli kararlardan, özellikle basın kuruluşları etkilenecek, ifade ve basın özgürlüğünü sınırlamanın altında yatan nedenlerin öğrenilmesi mümkün olmayacaktır. Böylece, ifade ve basın özgürlüğüne keyfi müdahalelerle³⁰² basın kuruluşlarının sadece ifade ve basın özgürlüğü değil, aynı zamanda Anayasanın 36. ve 141. maddeleri ile AİHS'nin 6. Maddesiyle koruma altına alınmış olan gerekçeli karar hakkı da ihlal edilmiş olacaktır.

³⁰¹ *Kommersant Moldovya/Moldovya*, no. 41827/02, 09.01.2007, § 36-38.

³⁰² *H/Belçika*, no. 8950/80, 30.11.1987, § 30, 53; *Georgiadis/Yunanistan*, no. 21522/93, 29/05/1997, § 41, 43.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Şubat 2014 ve Temmuz 2020 değişiklikleriyle 5651 sayılı Kanun'un "kişilik hakları ihlalleri" ile ilgili 9. maddesinin uygulamada bir sansür mekanizmasına dönüştüğüne şüphe yoktur. Bu madde kapsamında yapılan taleplerin büyük bir kısmının sulh ceza hakimlikleri tarafından kabul edildiği ve dolayısıyla binlerce haber ve içeriğin erişime engellendiği ve/veya yayından çıkartıldığı İfade Özgürlüğü Derneği'nin EngelliWeb raporlarında görülmektedir.³⁰³ Dolayısıyla, 2014-2021 döneminde 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında **509** farklı sulh ceza hakimliği tarafından verilen **5.986 farklı kararla** erişimi engellenmiş **28.474** haber (URL adresi) ve kaldırılan, çıkartılan veya silinen **22.941** haber (URL adresi) tespit edilmekle birlikte, bu raporda da detaylı bir şekilde açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesi tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yapısal sorunlar tespit edilmiştir.³⁰⁴ Tespit edilmekle birlikte, 9. madde iptal edilmemiş ve halen yürürlüktedir. Anayasa Mahkemesi, yapısal sorunun çözümü için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirimde bulunmuş ve bir yıl boyunca (07.01.2023 tarihine kadar) 9. madde kapsamında pilot karardan önce yapılmış ve sonra yapılacak bireysel başvuruların incelenmesinin ertelenmesine karar vermiştir.

Bu duraklama ve sözde çözüm süreci devam ederken, sulh ceza hakimlikleri durmamış ve pilot karar sonrasında da 9. madde kapsamında karar vermeye devam et-

³⁰³ İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2018: *Türkiye'den Erişime Engellenen Web Siteleri, Haber ve Sosyal Medya İçeriklerinin Analiz Raporu*, Haziran 2019: https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2018.pdf; EngelliWeb 2019: *Buz Dağının Görünmeyen Yüzü*, Temmuz 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf; EngelliWeb 2020: *Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi*, Ağustos 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2020.pdf

³⁰⁴ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, R.G. 07.01.2022-31712. Ayrıca bkz. Yaman Akdeniz, "Anayasa Mahkemesi'nin sözde pilot kararı," Diken, 12.01.2022, <https://www.diken.com.tr/anayasa-mahkemesinin-sozde-pilot-karari/>

miştir.³⁰⁵ Bu rapor da 9. madde ve sulh ceza hakimlikleri odaklı olmakla birlikte, genel ve yapısal sorunların bir başka boyutuna dikkat çekmek için hazırlanmıştır. Dolayısıyla, **unutulma hakkının** ortaya çıkışı ve Türk hukukuna yansımaları ve gelişen içtihatla birlikte sulh ceza hakimlikleri eliyle uygulanması, ifade ve basın özgürlüğü üzerindeki etkisi bu çalışmanın odak noktası olmuştur.

Her ne kadar, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi doğrudan "unutulma hakkı" ile ilgili olmasa dahi, uygulamada ve içtihatla unutulma hakkı yer bulmuş ve Anayasa Mahkemesi, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan yaptırımların unutulma hakkı açısından bir önlem olarak kullanılabileceğini kabul etmiştir.³⁰⁶

Bu bağlamda unutulmaması gereken ise unutulma hakkı taleplerine konu haber ve içerikler, **yayınlandıkları tarihte herhangi bir kişilik hakkı ihlali veya hukuka aykırılık içermeyen** haber ve içeriklerdir. Bir başka deyişle, unutulması talep edilen haber ve içerikler, yayınlandıkları tarihte herhangi bir kişilik hakkı ihlali içermeyen haber ve içeriklerdir. Dolayısıyla, unutulma hakkı taleplerine konu haber ve içeriklerin, doğrudan kişilik hakkı ihlali iddiasında bulunulan taleplerden farklı bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Gerçeğe aykırı olmayan ve doğrudan kişilik hakkı ihlali de söz konusu olmayan haber ve içeriklerle ilgili talepler **üstün bir kamu yararı olmadığı** durumlarda ve özellikle sade vatandaşların **"geçmişini kontrol etme"** ve **"belirli hususların geçmişinden silinmesini ve hatırlanmamayı isteme hakkının"** bulunduğu **istisnai durumlarda** ancak olumlu değerlendirilebilir.

Fakat, yayınlama aşamasında gerçek ve olgu aktarımı içeren, kamu yararının bulunduğu bir olay veya tartışmaya katkı sağlayan haber ve içerikler veya kamusal ve toplumsal ilginin devam ettiği ve güncelliğini koruyan haberler bakımından unutulma hakkı üstün gelmeyebilir. Dolayısıyla, basın arşivlerinde yer alan haberlerin yayınlamasına devam edilmesi, ifade ve basın özgürlüğü bağlamında üstün kamu yararı gözetildiğinde daha ağır basabilir.

Bu dengenin sulh ceza hakimlikleri tarafından korunup korunmadığı **2020 ve 2021** yılları içinde **174** farklı sulh ceza hakimliği tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi dayanak gösterilerek verilen **548** unutulma hakkı kararı ile değerlendirilmiştir.³⁰⁷ Bu kararlara konu taleplerle **10.441** haber ve içeriğe erişimin engellenmesi veya bu haber ve içeriklerin çıkartılmasının talep edildiği ve toplam **9.913 (%94,94)** haber ve içerik için yaptırım uygulandığı bu çalışmada tespit edilmiştir. Bir başka deyişle, yayınlama aşamasında herhangi bir kişilik hakkı ihlali içermeyen binlerce haber ve içeriğin İnternet basın arşivlerinden kaldırıldığı tespit edilmiştir.

İnceleme konusu **548** unutulma hakkı kararından **132** tanesine konu haber ve içerikler bakımından **devam eden bir kamu yararına yönelik** haber ve içeriklerin varlığı tespit edilmiştir. **132 unutulma hakkı kararı** ile **3.687 haber ve içeriğe yaptırım** uygulanmıştır. **285** karara konu haber ve içerikler bakımından **yayınlandıkları tarihte kamu yararına yönelik** veya **kamuyu ilgilendiren haber ve içeriklerin** varlığı yönünde değerlendirme yapılmıştır. **116** karara konu haber ve içerikler bakımından ise **herhangi bir**

³⁰⁵ Bkz. <https://ifade.org.tr/engelliweb/>

³⁰⁶ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016, §§ 51-52.

³⁰⁷ Bu çalışma kapsamında 2020 ve 2021 yılları içinde sulh ceza hakimlikleri tarafından yaptırım uygulanan ve dolayısıyla taleplerin kabul veya kısmen kabul edildiği toplam **548 unutulma hakkı kararı** değerlendirilmiştir. Sulh ceza hakimlikleri tarafından **doğrudan reddedilen kararları** ise tespit etmek mümkün değildir ve doğrudan reddedilen taleplerle ilgili kararlar bu çalışmanın içinde yer almamaktadır.

kamu yararı tespit edilmemiştir. Yayınlanmasında kamu yararı bulunan haberlerle ilgili kategorik olarak, **1.180** İnternet adresiyle en çok “**kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri**” erişime engellenmiş veya bu haberlerin çıkartılmasına karar verilmiştir. **697** İnternet adresiyle “**kamuyu ilgilendiren haberler**” ikinci sırada, **475** İnternet adresiyle “**FETÖ soruşturması-yargılaması haberleri**” üçüncü sırada, **418** İnternet adresiyle “**kadına şiddet haberleri**” dördüncü sırada yer almıştır.

Bu çalışma kapsamında, kamu ilgisi süren ve dolayısıyla basın arşivlerinde yer almasında kamu yararı devam eden ve arşiv değeri bulunan **Deniz Feneri Soruşturması**,³⁰⁸ **Nesim Malki cinayeti**,³⁰⁹ **Susurluk soruşturması ve davası**,³¹⁰ **KCK Ana Davası**,³¹¹ gibi kamuoyunu yakından ilgilendiren konulardaki haberlerin de unutulma hakkı kararlarına konu olduğu ve arşiv değeri yüksek haberlere yaptırım uygulandığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, “**Yargıya Neşter**” operasyonu³¹² ve **Şarampol Operasyonu**³¹³ gibi bir dönem kamuoyunda sıklıkla yer alan soruşturma ve yargılamalarla ilgili haberlere de yaptırım uygulandığı tespit edilmiştir.

Kamuoyunu yakından ilgilendiren bu tip haberlerle ilgili kararlarda, unutulma hakkı talepleri kabul edilirken, hakimlikler tarafından ağırlıklı olarak taleplere konu haberlerin “**eski tarihli**” veya “**güncel olmadığı**” değerlendirmesi yapılmaktadır. Fakat, bu tip haberlerle ilgili olarak **yayınlandıkları tarihlerden bağımsız**, kamu ilgisinin devam etmesi ve kamu yararına katkı sunmaları, önemli arşiv değeri bulunması ve ifade ve basın özgürlüğü bakımından önemi hakimlikler tarafından yapılan değerlendirmelerde yer almamakta veya unutulma hakkının neden üstün geldiği sulh ceza hakimlikleri tarafından açıklanmamaktadır.

Birçok karar gerekçeden yoksunken, çok sayıda kararda da şablon gerekçelerin yer alması dikkat çekmektedir. Kaldı ki, **548** sulh ceza hakimliği kararının **113** tanesinde herhangi bir gerekçeye yer verilmediği, **252** kararda sadece kısa değerlendirmelere yer verildiği ve **183** kararda makul bir gerekçe bulunduğu değerlendirilmiştir. Gerekçesiz kararların bir kısmından talep edenlerin başvurularının neden unutulma hakkı kapsamında değerlendirildiği ve başvuruya konu haberlerin niteliği ve içeriği anlaşılamamakta, ifade ve basın özgürlüğü ile kişilik hakları arasındaki dengenin kurulmadığı ve Anayasa Mahkemesi’nin Ali Kızık kararında belirlediği ve sulh ceza hakimliklerinin uygulamak zorunda olduğu “ilk bakışta ihlal” değerlendirmesinin yapılmadığı görülmektedir.³¹⁴ Dahası, makul bir gerekçesi olduğu değerlendirilen **183** karardan **84** tanesinde Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay’ın unutulma hakkıyla ilgili kararlarına herhangi bir atıf yapılmadan karar verildiği görülmektedir. Gerekçesiz kararlarla toplam **777** haber ve içeriğe yaptırım uygulanırken, konuları itibarıyla genel olarak kamuyu ilgilendiren haberler, kamuyu ilgilendiren yargılama veya FETÖ so-

³⁰⁸ İstanbul 10. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2020/4962 sayılı ve 11.20.2020 tarihli gerekçesiz kararı ile **Deniz Feneri soruşturması ve yargılamaları** ile ilgili **18 farklı haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

³⁰⁹ İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2020/5611 sayılı ve 31.12.2020 tarihli kararı ile **Nesim Malki cinayeti** ve bu cinayetle ilgili soruşturma ve yargılama ile ilgili **317 haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

³¹⁰ Hendek Sulh Ceza Hakimliği’nin 2021/640 sayılı ve 18.08.2021 tarihli gerekçesiz kararı ile **Susurluk soruşturması ve davası** ile ilgili **11 habere** erişim engellenmiştir.

³¹¹ Konya 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2021/5868 sayılı ve 31.12.2021 tarihli kararı ile **KCK Ana Davası** ile ilgili **19 haber ve içeriğe** erişim engellenmiştir.

³¹² İstanbul 3. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/3028, 12.08.2020; İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/3365, 02.09.2020.

³¹³ Bkz. Cumhuriyet, “Şarampol” operasyonu,” 30.10.2008, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sarampol-operasyonu-19006>. Ankara 7. Sulh Ceza Hakimliği, 2021/9351, 04.08.2021.

³¹⁴ B. No: 2014/5552, 26.10.2017, § 63.

ruşturması-yargılaması haberleri, taciz ve cinsel saldırı haberleri, Deniz Feneri soruşturması haberleri, bazı akademik etik ihlal haberleri, Susurluk davası haberleri, istismar haberleri, kamuda yolsuzluk haberleri, kadın cinayetleri haberleri gerekçesiz verilen kararlar arasında yer almaktadır.

Sulh ceza hakimlikleri, bu çalışmada yer alan çarpıcı örnekler de göz önünde bulundurulduğunda ifade ve basın özgürlüğüne ve basın arşivlerine **artık göz ardı edilemeyecek seviyede kalıcı zararlar** vermektedir. Ağırlıkla, sulh ceza hakimliklerinin unutulma hakkı kararları **“maddi gerçekler hakkında değil”** fakat **“gerçeğin haber yapılmasının sonuçlarının”** yok edilmesiyle ilgilidir. Kaldı ki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin de belirttiği üzere, kişinin cezai bir yaptırım gerektiren eylemlerde bulunmak gibi **kendi eylemlerinin öngörülebilir bir sonucu olarak itibar kaybına uğraması** konusunda Sözleşmenin 8. Maddesi kapsamında ve dolayısıyla kişilik hakkı konusunda şikâyetle bulunulamayacaktır.³¹⁵ Bu önemli detay hiçbir zaman sulh ceza hakimlikleri tarafından dikkate alınmamaktadır.

Özellikle kamuyu ilgilendiren yargılama haberleri, faili meçhul cinayetler, taciz-cinsel saldırı ve kadına şiddet, kamuda yolsuzluk ve usulsüzlük gibi kategorilerde yer alan haberler bakımından kamunun sadece güncel bir konuda haber ve bilgi sahibi olması değil aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin de belirttiği üzere kamunun **geçmişe yönelik araştırma yapma hakkı** olduğu ve bu bağlamda **çevrimiçi arşivlerin önemine** ve bu arşivlerin Sözleşme’nin 10. Maddesi kapsamında korunmasına vurgu yaptığı³¹⁶ **unutulmaması gerekir**. AİHM’e göre kamunun bu tip konulara ilgisi sadece haber ve makalelerin yayınlandığı tarihle ve güncel olaylarla da sınırlı değildir ve kamu ilgisi geçmişe yönelik de olabilir ve dolayısıyla **İnternet arşivlerini** de kapsamaktadır.³¹⁷ Bu bağlamda kamuoyunun geçmişini unutmama ve hatta hatırlama hakkı, geçmişteki olayların bilimsel araştırmalara, basının araştırma ve çalışmalarına,³¹⁸ sivil toplum³¹⁹ ve kamuoyu araştırmalarına konu olabileceği³²⁰ ve geçmiş hakkında tarihsel kayıt oluşturma ve bu kayıt-

³¹⁵ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 88; Axel Springer AG/Almanya [BD], no. 39954/08, 07.02.2012, § 83.

³¹⁶ M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, §§ 101-102.

³¹⁷ Fuchsmann/Almanya, no. 71233/13, 19.10.2017, §§ 37-39. Ayrıca bkz. *Times Newspapers /Birleşik Krallık* (nos. 1 and 2), nos. 3002/03 ve 23676/03, § 45, ECHR 2009.

³¹⁸ Örneğin, Özgür Gündem Gazetesi’nin Bitlis muhabiri **Gazeteci Ferhat Tepe’nin öldürülmesiyle ilgili haberler**, TBMM meclis tutanağı ve toplamda 56 farklı arşiv değeri bulunan İnternet adresine cinayetten sorumlu olduğu iddia edilen dönemin Tatvan Tugay Komutanı Korkmaz Tağma’nın kişilik hakları ihlal edildiği gerekçesiyle Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği’nin 2018/101, 18.12.2018 tarihli kararı ile erişim engellenmiştir. Aralarında gazeteciler Çiğdem Toker, Mehveş Evin ve Faruk Arhan’ın yazıları da olan haberlere erişim ancak Anayasa Mahkemesi’nin birleştirilen ve ihlal kararı verilen Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu ile ilgili kararında **Çiğdem Toker’in “Ferhat Tepe dosyası neden kapandı?” başlıklı yazısı** hakkında ihlal kararı vermesinden sonra erişim tekrardan mümkün olmuştur (B. No: 2018/14884, 27.10.2021, R.G. 07.01.2022-31712). İhlal kararına rağmen, örneğin Cumhuriyet gazetesi Çiğdem Toker’in yazısını erişim engelleme kararından sonra yayından kaldırdığı fakat AYM kararından sonra tekrar yayına koymadığı için arşivlerden yok olmuştur. Ayrıca bkz. Yaman Akdeniz, “Korkutucu ve vahim bir sansür vakası,” Diken, 28.01.2019, <https://www.diken.com.tr/korkutucu-ve-vahim-bir-sansur-vakasi/> ve Yaman Akdeniz, “Meclis tutanağını erişime engelleyen hakimlere kim ‘Dur’ diyecek?” Diken, 07.02.2019, <https://www.diken.com.tr/meclis-tutanagini-erisime-engelleyen-hakimlere-kimse-dur-demeyecek-mi/>.

³¹⁹ İfade Özgürlüğü Derneği’nin EngelliWeb projesi kapsamında kamuoyunu yakından ilgilendiren erişimin engellenmesi veya içeriğin yayından çıkartılması kararları hakkındaki duyuruları ile ilgili Aralık 2020 ve Eylül 2022 arasında 18 farklı karar verilmiştir. Bkz. <https://ifade.org.tr/tag/ifod/>.

³²⁰ Örneğin, Cizre Sulh Ceza Hakimliği’nin 2019/2341, 24.10.2019 tarihli kararı ile **Hafıza Merkezi** tarafından yayınlanan **Cizre Olayları: İnceleme Raporu** (03.09.2015, <https://hakikatadaletahafiza.org/wp-content/>

ların korunması bakımından İnternet arşivlerinin hayati önemi de unutulmamalıdır. Geçmişe ait haber ve veriler, ayrıca hesap verebilirlik ve vatandaşların devletten hesap sorma hakkı ile de yakından ilgilidir. Dolayısıyla, örneğin, 1990'lı yıllardaki ağır insan hakları ihlallerinde cezasızlık sorunu³²¹ ve zorla kaybetmeler ve cezasızlık hakkında geçmişe yönelik yapılan çalışmalar ve oluşturulan veritabanları ancak geçmişe yönelik arşivlerin korunması ile mümkün olabilir.

Bir diğer taraftan geçmişte işlenmiş bir suça ilişkin haberlerin yer aldığı çevrimiçi arşivlerin bir nevi “**sanal sabıka kaydı**”na dönüşmemesi gerekir. Tabii ki cezasını çekmiş kişilerin topluma geri kazandırılması da bu bağlamda önemlidir.³²² Dolayısıyla, bu değerlendirmelerden, geçmişinde bir suç işlemiş ve sabıka kaydı olan bir kişinin asla unutulma hakkı talebinde bulunamayacağı sonucu da çıkmamalıdır. Bu bağlamda suçu işleyen kişinin kim olduğu, suçun niteliği ve olayla ilgili haberlerin arşiv değeri ve geçmişe yönelik araştırma ve bilme hakkı gibi önemli kriterler de unutulma hakkı talepleriyle ilgili değerlendirme süreçlerinin parçası olmak zorundadır. **Nesim Malki cinayeti** gibi kamuoyunu yakından ilgilendiren ve bu cinayetle ilgili **1999-2011** arasında yayınlanmış **317** farklı yargılama haberinin ise bu kriterler ışığında asla unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmemesi gerekirken, “aradan uzun bir zaman geçmesi nedeniyle **haberlerin güncel olmadığı, kamu yararı bulunmadığı**” değerlendirmesi yapılmıştır.³²³ Anayasa Mahkemesi ise 2009 yılından bazı yolsuzluk haberleriyle ilgili olarak “hakkında haber yapılan kişilerin kimlikleri de dikkate alındığında haberin güncelliğini ve kamuoyu ilgisini yitirdiği söylenemez”³²⁴ tespitinde bulunurken, haberlerin arşiv niteliğinde olduğunu ve o dönem yapılan haberlerin gerçeğe aykırı olduğunun ileri sürülmediğini belirtmiştir.³²⁵ Anayasa Mahkemesi’nin unutulma hakkıyla ilgili bu ve benzeri değerlendirmeleri³²⁶ ve ilkesel yaklaşımıysa sulh ceza hakimlikleri tarafından Nesim Malki cinayeti ve kamuoyunu yakından ilgilendiren benzer haberler değerlendirilirken tamamen göz ardı edilmektedir.

Avrupa’daki uygulamalar ise, Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın unutulma hakkı kararı gereği, İnternet adreslerinin **arama motorlarının indekslerinden çıkartılması** yönünde olurken, basın arşivlerinde yer alan haberlerin anonimleştirilmesi veya arşiv indekslerinde yer alan ve unutulma hakkı taleplerine konu haberlerin arama motorları tarafından bulunamaması ve indekslenmemesi gibi çözümler ise AİHM nezdinde tartışılmaya devam edilmektedir. Yakın tarihte Büyük Daire tarafından belirlenecek olan kriterler ışığında bu alternatif çözümlerin ifade özgürlüğü hakkıyla özel

uploads/2016/05/2015.9.3_Tihv-Ihd_CizreRaporu.pdf) eski Cizre Kaymakamı ve Cizre Belediye Başkanı Ahmet Adanur’un “kişilik hakları ihlali” gerekçesiyle erişime engellenmiştir. Benzer şekilde **İsmail Beşikçi Vakfı** tarafından yayınlanan **Akademik Hak İhlalleri: 2020 Medya Tarama Raporu** da (https://www.ismailbesikcivakfi.org/uploads/files/PDF/AHI_IBV_RAPOR.pdf) kişilik hakları ihlali gerekçesiyle Rize Sulh Ceza Hakimliği’nin 2021/2246, 08.07.2021 tarihli kararı ile erişime engellenmiştir.

³²¹ Emel Ataktürk Sevimli, Esra Kılıç, Gülistan Zeren, Melis Gebeş ve Özlem Zingil, 1990’lı Yıllardaki Ağır İnsan Hakları İhlallerinde Cezasızlık Sorunu: Kovuşturma Süreci, Hafıza Merkezi, Kasım 2021, https://hakikatadaletahafiza.org/wp-content/uploads/2021/11/Cezasizlik_KovusturmaSureci.pdf

³²² Hurbain/Belçika, no. 57292/16, 22.6.2021, § 110; M.L. ve W.W./Almanya, nos. 60798/10 ve 65599/10, 28.06.2018, § 106.

³²³ İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği, 2020/5611, 31.12.2020.

³²⁴ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 34.

³²⁵ G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017, § 31.

³²⁶ N.B.B. Başvurusu, B. No: 2013/5653, 03.03.2016; N.B.B. (2) Başvurusu, B. No: 2014/17143, 01.03.2017; G. D. (2) Başvurusu, B. No: 2014/1808, 04.10.2017; Asım Bayar ve Veysel Bayar Başvurusu, B. No: 2014/4141, 04.10.2017; Aslı Alp ve Şükrü Alp Başvurusu, B. No: 2014/18260, 04.10.2017; G. Y. Başvurusu, B. No: 2014/16026, 05.10.2017; Fahri Göncü Başvurusu, B. No: 2014/17943, 05.10.2017; C. K. Başvurusu, B. No: 2014/19685, 15.03.2018.

hayata saygı hakkı arasında nasıl bir denge kuracağı da netleşecektir.³²⁷ Bu bağlamda, AİHM, başvurulara konu **haberleri ilk başta yayınlayan medya kuruluşları** ile bu **içeriklere erişimi kolaylaştıran arama motorlarının yükümlülüklerinin** farklı olabileceğini de belirtmiştir. Dolayısıyla, unutulma hakkı talepleri **medya kuruluşlarına yapıldığı zaman farklı bir sonuç, arama motorlarına yapıldığı zaman tamamen farklı bir sonuç** çıkabilir. Genel olarak, unutulma hakkı talepleri medya kuruluşlarına yapıldığı zaman talep ifade ve basın özgürlüğünü ilgilendirecek ve etkileyecek (AİHS, 10. Madde), talepler arama motorlarına yapıldığı zaman, üçüncü kişiler tarafından arama motorları yoluyla erişilebilen ve elde edilebilen ve profillemeye amacıyla kullanılan kişisel bilgiler söz konusu olduğu için, değerlendirme bireylerin kişisel verilerini koruma hakları ile yakından ilgili olacaktır (AİHS, 8. Madde).

Sonuç olarak, Türkiye'deki unutulma hakkına ilişkin uygulamanın **Avrupa'daki uygulamalardan çarpıcı biçimde farklı olduğu** görülmektedir. **Türkiye'deki uygulama** ağırlıklı olarak unutulma hakkı kapsamında değerlendirilen haber ve içeriklerin erişime engellenmesi, yayın ve arşivlerden çıkartılması, dolayısıyla **tamamen yok edilmesine yöneliktir**. Anayasa Mahkemesi'nin **yapısal sorunlar tespit ettiği** 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi de yayımlandıkları tarihte herhangi bir kişilik hakkı ihlali içermeyen haber ve içeriklerin basın arşivlerinden yok edilmesi için kullanılmaktadır.³²⁸ Dolayısıyla, unutulma hakkı da **uygulamada bir başka sansür mekanizması-na** dönüşmüş ve 9. madde uygulamada suiistimal edilmekte ve herhangi bir kişilik hakkı ihlali olmasa dahi haber ve içerikler sansürlenmektedir. Kaldı ki bu çalışma unutulma hakkı talepleriyle sınırlı olmakla birlikte, sorunun önemli bir boyutu da kişilik hakkı taleplerine istinaden verilen binlerce kararda yer almaktadır.³²⁹ Anayasa Mahkemesi'nin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde "yapısal sorunlar" bulması da soruna çözüm olmaktan ziyade kangren olan bacağın kesilmeden tentürdiyot ile tedavi edilmesine benzetmektedir.

İfade ve basın özgürlüğünün her geçen gün daha fazla baskıyla karşılaştığı, yaptırımların arttığı, gazetecilik mesleğinin git gide zorlaştığı ve basın kuruluşlarının sürdürülebilirlik mücadelesi verdiği bir dönemde, kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak için çalışan basın kuruluşları ve gazeteciler de asla unutulmamalıdır.

Bu çalışmanın kendisi de birden fazla unutulma hakkı talep ve kararına konu olabilir ve bu çalışma bu riskin bilincinde olarak, kamuoyunu bilgilendirmek ve kamuoyunu yakından ilgilendiren ve arşiv değeri bulunan bazı haber ve içeriklerin unutulmaması için hazırlanmıştır. İfade Özgürlüğü Derneği'nin unutulma hakkı alanındaki çalışmaları devam edecek, bu çalışma hem geriye dönük olarak, 2019 yılı içinde verildiği tespit edilmiş 235 unutulma hakkı kararı ve ileriye dönük olarak, 2022 yılı içinde verildiği tespit edilmiş yaklaşık 300 unutulma hakkı kararı eklenerek genişletilecek ve sonuçları kamuoyuyla paylaşılacaktır.

³²⁷ L.B./Macaristan, no. 36345/16, 12.01.2021 (Bu başvuru 31.05.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir); Hurbain/Belçika, no. 57292/16, 22.6.2021 (Bu başvuru 11.10.2021 tarihinde Büyük Daire tarafından görüşülmek üzere kabul edilmiştir).

³²⁸ Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu, B. No: 2018/14884, 27.10.2021, R.G. 07.01.2022-31712.

³²⁹ İfade Özgürlüğü Derneği, EngelliWeb 2018: Türkiye'den Erişime Engellenen Web Siteleri, Haber ve Sosyal Medya İçeriklerinin Analiz Raporu, Haziran 2019: https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2018.pdf; EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü, Temmuz 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf; EngelliWeb 2020: Fahrenheit 5651: Sansürün Yakıcı Etkisi, Ağustos 2020, https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2020.pdf

İfade Özgürlüğü Derneği'nin **Hafızamız Siliniyor: İnternet Sansürlerinin Unutulma Hakkı Boyutu** çalışması kapsamında, son yıllarda, giderek artan bir şekilde, bireylerin unutulma hakkına atıfla, geçmişlerinde kendi iradeleriyle veya üçüncü kişilerin neden olduğu bir olay nedeniyle haklarında yapılan haber veya yayınlanan içeriklerden dolayı geleceklerinin olumsuz bir şekilde etkilenmemesini talep ettikleri ve bu taleplerin sıklıkla sulh ceza hakimlikleri tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında kişilik hakları ihlali olarak değerlendirildiği ve erişimin engellenmesine ve haber ve içeriklerinin yayından kaldırılmasına karar verdikleri tespit edilmiştir. Bir diğer taraftan, unutulma hakkı taleplerine konu haber ve içeriklerin, yayımlandıkları tarihte herhangi bir kişilik hakkı ihlali veya hukuka aykırılık içermeyen haber ve içerikler olduğu ve hatta büyük bir kısmının yayınlanmasına devam edilmesinde üstün kamu yararı olduğu tespit edilmiştir.

Profesör Yaman Akdeniz (İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi) tarafından hazırlanan bu çalışmada unutulma hakkının 5651 sayılı Kanun kapsamında "kişilik haklarını koruma" amaçlı olarak sulh ceza hakimlikleri tarafından nasıl değerlendirildiği, karar alma süreçlerinde Yargıtay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının dikkate alıp almadıkları değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, sulh ceza hakimlikleri kararlarına konu yaptırımların hedefi, içerik sağlayıcısı konumunda basın organları, gazeteler ve İnternet medyası olduğu durumlarda, hakimliklerin çatışan haklar kapsamında ifade ve basın özgürlüğünü dikkate alıp almadıkları, kamuyu ilgilendiren olay, konu ve kişiler hakkında yapılan özellikle siyasi nitelikli haber ve içeriklerin basın arşivlerinden kaldırılması konusunda hassas davranıp, davranmadıkları detaylı bir şekilde incelenmiş ve unutulma hakkının ayrı bir sansür mekanizması olarak kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmiştir. Bu dengenin sulh ceza hakimlikleri tarafından korunup korunmadığı 2020 ve 2021 yılları içinde 174 farklı sulh ceza hakimliği tarafından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi dayanak gösterilerek verilen 548 unutulma hakkı kararı ile değerlendirilmiştir. Bu kararlara konu taleplerle 10.441 haber ve içeriğe erişimin engellenmesi veya bu haber ve içeriklerin çıkartılmasının talep edildiği ve toplam 9.913 (%94,94) haber ve içerik için yaptırım uygulandığı bu çalışmada tespit edilmiştir. Bir başka deyişle, yayınlanma aşamasında herhangi bir kişilik hakkı ihlali içermeyen binlerce haber ve içeriğin İnternet basın arşivlerinden kaldırıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'deki unutulma hakkına ilişkin uygulamanın Avrupa'daki uygulamalardan çarpıcı biçimde farklı olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'deki uygulama ağırlıklı olarak unutulma hakkı kapsamında değerlendirilen haber ve içeriklerin erişime engellenmesi, yayın ve arşivlerden çıkartılması, dolayısıyla tamamen yok edilmesine yöneliktir. Unutulma hakkı da uygulamada bir başka sansür mekanizmasına dönüşürken, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uygulamada suiistimal edilmekte ve herhangi bir kişilik hakkı ihlali olmasa dahi haber ve içerikler sansürlenmektedir.

Dernek faaliyetleri çerçevesinde bu kitap İfade Özgürlüğü Derneği'nin Hollanda Hükümetinin İnsan Hakları Programı tarafından fonlanan bir projesi kapsamında hazırlanmıştır. İfade Özgürlüğü Derneği, unutulmama hakkı raporlarını yıllık bazda yayınlamaya devam edecektir. Bu çalışmanın kendisi de birden fazla unutulma hakkı talep ve kararına konu olabilir ve bu çalışma bu riskin bilincinde olarak, kamuoyunu bilgilendirmek ve kamuoyunu yakından ilgilendiren ve arşiv değeri bulunan bazı haber ve içeriklerin unutulmaması için hazırlanmıştır. Güncel erişim engelleme haberlerine ulaşmak için Twitter platformu üzerinden @engelliweb hesabımızı ve Derneğin web sitesini (<https://ifade.org.tr>) takip edebilirsiniz.

ISBN

978-605-69446-6-6

ifade.org.tr

iFOD
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DERNEĞİ

Hollanda Kraliyeti